

SLOVENŠČINA

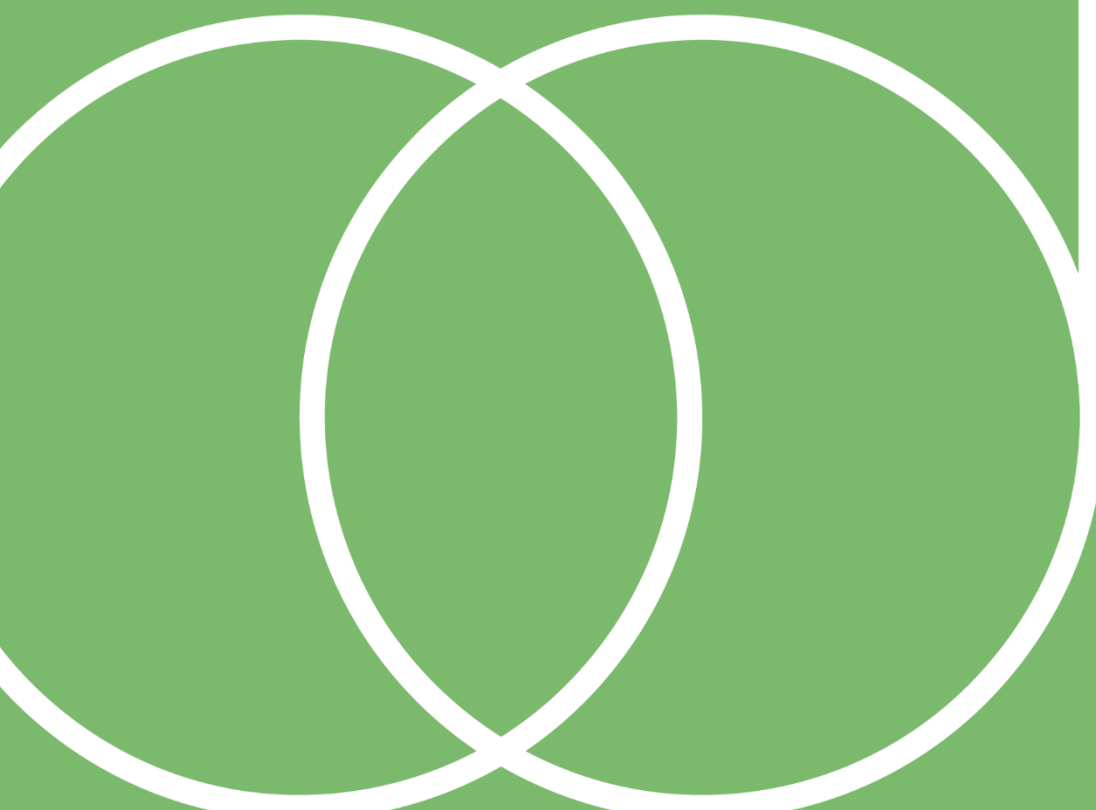
Osnovna šola za odrasle

Izobraževalni program za odrasle
osnovna šola za odrasle

Izobraževalni program za odrasle
osnovna šola za odrasle s
prilagojenim predmetnikom za
osnovno šolo za odrasle s
slovenskim učnim jezikom na
narodno mešanem območju
slovenske Istre

Izobraževalni program za odrasle
osnovna šola za odrasle s
prilagojenim predmetnikom za
osnovno šolo za odrasle za
dvojezično osnovno šolo na
narodno mešanem območju
Prekmurja

OBVEZNI PREDMET

UČNI NAČRT Z DIDAKTIČNIMI PRIPOROČILI

IME PREDMETA: slovenščina

Predmetnik osnovne šole za odrasle

Prilagojeni predmetnik osnovne šole za odrasle s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre

Prilagojeni predmetnik osnovne šole za odrasle za dvojezično osnovno šolo na narodno mešanem območju Prekmurja

1. -4. razred	5. razred	6. razred	7. razred	8. razred	9. razred
160	110	90	90	90	90

PRIPRAVILA PREDMETNA KURIKULARNA KOMISIJA V SESTAVI:

Za slovenščino: dr. Špela Bregač, ZRSŠ, dr. Kozma Ahačič, ZRC SAZU, dr. Anja Benko, ZRSŠ, Laura Brataševc, ZRSŠ, Martina Holešek, Osnovna šola Tončke Čeč, Trbovlje, mag. Mateja Jankovič Čurič, OŠ Artiče, Vanja Jesenek, OŠ Sladki Vrh, dr. Andraž Jež, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Vanja Kavčnik Kolar, ZRSŠ, Valentina Kobal, Šolski center Nova Gorica, OE Biotehniška šola Šempeter pri Gorici, Maja Kosmač Zamuda, ZRSŠ, mag. Karlina Koželj, Srednja šola za gostinstvo in turizem Celje, dr. Božidara Krakar Vogel, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, mag. Tatjana Lotrič Komac, OŠ Naklo, Matija Martinec, OŠ Brinje Grosuplje, Drago Meglič, Gimnazija Murska Sobota, Ljiljana Mićović Struger, ZRSŠ, mag. Marta Novak, ZRSŠ, dr. Nina Novak, ZRSŠ, Nina Papež, Gimnazija Kočevje, Vladimir Pirc, ZRSŠ, mag. Mirjam Podsedenešek, ZRSŠ, Neža Ritlop, OŠ Turnišče, mag. Gordana Rodinger, OŠ Pesnica, dr. Igor Saksida, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, mag. Mojca Saksida, OŠ Lucijana Bratkoviča Bratuša Renče, Andreja Sever, ZRSŠ, dr. Sonja Starc, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta, Marjeta Stegel, ZRSŠ, dr. Matej Šekli, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, dr. Tomislav Virk, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Tina Žagar Pernar, OŠ Naklo, dr. Alenka Žbogar, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, dr. Marija Žveglič, ZRSŠ.

Za 1. VIO: mag. Katarina Dolgan, Zavod RS za šolstvo; dr. Nina Novak, Zavod RS za šolstvo; dr. Bogdana Borota, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta; dr. Mateja Dagarin Fojkar, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta; dr. Nataša Dolenc Orbanič, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta; Mojca Dolinar, Zavod RS za šolstvo; Anja Frank, OŠ Dragotina Ketteja Ilirska Bistrica; dr. Katarina Grom, OŠ Log - Dragomer; dr. Irena Hergan, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta; Nina Jelen, OŠ Ivana Skvarče Zagorje; Roberta Kalc, Zavod RS za šolstvo; Mihaela Kerin, Zavod RS za šolstvo; dr. Polonca Legvart, OŠ bratov Polančičev Maribor; dr. Vida Manfreda Kolar, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta; Simona Marinič, OŠ II Murska Sobota; dr. Sandra Mršnik, Zavod RS za šolstvo; Tanja Müller, OŠ prof. dr. Josipa Plemlja Bled; mag. Nada Nedeljko, Zavod RS za šolstvo; mag. Marta Novak, Zavod RS za šolstvo; Barbara Oder, OŠ Kajetana Koviča Poljčane; Andreja Perkovič, OŠ Gustava Šiliha Laporje; Katarina Podbornik, Zavod RS za šolstvo; doc. Robert Potočnik, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta; dr. Marija Ropič Kop, Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta; mag. Urša Rozman, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta; Nataša Tomec Eržen, OŠ Dravljje; Mateja Trampuš, OŠ Zadobrova; dr. Marina Volk, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta; Vesna Vršič, Zavod RS za

KAKO SE ZNAJTI?

TIPICNE STRANI

V dokumentu je za udeleženske in udeležence, učiteljice in učitelje ipd. uporabljena moška slovnična oblika, ki velja enakovredno za oba spola.

Tema sporoča vsebinski okvir ali okvir predmetnospecifičnih zmožnosti, povezanih s cilji oz. skupinami ciljev: teme so predmetno specifične in lahko vključujejo vsebinske sklope in dejavnosti ter razvijajo veščine, zmožnosti in koncepte, ki naj bi jih udeleženci izgrajevali in razvijali v procesu učenja.

IME TEME

OBVEZNO

Vrsta teme:
Obvezno
Izbirno

OPIS TEME

Opis teme zajema ključne poudarke oz. koncepte kot okvir skupinam ciljev.

Em fugiaspiduci sitet ut etur, in conest dipsum eosa nonsequam volorum, ommolor aut desequi duciist estrunda volorest, sandeni maximin uscillab il magnam quiam quo con explacc ullaccum alisi quidell igendam, in repta dolupta volor sam, ut hilit laut faccumqui omnim ut doluptur, quam consequ atibus dolo dignate mporehent qui tem nonseque por aliquisimust que volestrum esed quibusdae milla conserf ernate dentiat.

Ma vellaut quiatio rporrore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas molorporia doluptatis molum rae nos event, inullit incimaiozem fugiandantis et fugitisque maion ped quo odi beatur, sequi ilisqui ipidel escim reprat.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Dodatna pojasnila za temo lahko vsebujejo razlago o zasnovi teme, usmeritve in/ali navodila, ki se nanašajo na vsebino, vrsto teme, členitev teme, poimenovanje, trajanje, dejavnosti, izvedbo aktivnosti, učne pripomočke ... oz. karkoli, kar je pomembno za to temo.

Ullatur sequo qui ut vellenderio. Re exeseq uiatur aturem eos millandio totaquis alibus iume voluptatia quis aut quamust iosant prestius, ut ommodigendis doluptaes dersped moluptae. Harum a volupta tiatur, ne veles quia voluptatia similiic tatesequam, seque ventio. Hendis erum quissequo quist que con nulparum ut quಂತemos et repro quod ma nimusa sae vellaut eum ulpari velent voluptu rempor a de omnimax impellu ptatiaecusa ducipsae aut evelles temolup tincil imporia simped et endes eum et molum que laborerat voluptiurem nempori bustio explabo rionsenet evenimin nis ex eum voluptam consed que volupid eliquibus, tetusda ntusam ellis ut archill uptiore rundiae nimusdam vel enit, optibea quiaspitem lam alit re, omnis ab il mo dolupti connihi tionsequiam eicia dolo intur accusci musdaecatet faccatur? Sinctet latiam facescipsa

Ceria pa iumquam, exernam quaspis dit eaquasit, omnis quis aut apitassum coribusda invenih icatia qui aperorum qui ut re perumquaeeped quame moditatum ipient veligna tessint iaessum, optamus, testi sediasped moluptatem aperiam aut quodips usciate veribus.

Mi, asit volupta tuscil int aspel illit atur, eum idenist iorrum alit, nim re illitas ma nimi, iusciisita dolorum volorepedio core, consequam quae. De nossiti officillate

8 Osnovna šola za odrasle | Matematika

Številka strani,
program izobraževanja,
predmet

Z oznako **SC** so označeni ključni cilji posameznih področij skupnih ciljev. Številčni zapis pri oznaki skupnih ciljev se navezuje na preglednico s skupnimi cilji.

Z oznako **O** so označeni obvezni cilji.

Z ležečim tiskom in oznako **I** so označeni izbirni cilji.

S krepko označenim besedilom so izpostavljeni **minimalni standardi znanja**.

Z ležečim besedilom so označeni izbirni standardi oz. standardi znanja, ki izhajajo iz izbirnih ciljev.

Dodatne pisave in oznake pri standardih so opredeljene v obvezujočih navodilih za učitelja (npr. podčrtani, M, PTI itd.)

IME SKUPINE CILJEV

CILJI

- O:** Et plabo. Nam eum fuga. Et explat. Xerro et aut que nihicia doloribus, velisci tatur
- I:** *Que ommodic aboribust, tesequae nimaionseni arum audit minusda dolum, si venimil itatat. Estinve litatem ut adit quid qui.* **SC** (2.2.2.1)
- I:** *Quia voluptatur aut od minverum, quas ilis et mint, eature rehenit magnatur aut exceaquam reiunt et omnis nobit vero excepel in nimagnam quat officiam que plaborpore ne culpa eum dolore aut aspicias sanihil moditam re pelias ne veri reperferes solores dolorum, quidit ad qui dolorerun.*
- O:** Ibus nis auda vendio venis saperum atem quiant aut pre comniscia num at is quoditi ne estinve litatem venis saperum atem quiant. **SC** (1.3.4.2 | 2.1.1.1 | 2.1.2.1 | 2.2.1.1 | 2.2.1.2 | 3.1.3.1 | 5.1.2.1)

STANDARDI ZNANJA

- Udeleženeec
- » Obisquamet faccab incium repernam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.
  - » Icillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cupatatu repeliam.
  - » **Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorrum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.**
  - » **Ut fuga. Nemperum fuga.**
  - » Ma vellaut quiatio rporrore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas
  - » Omnim ut doluptur, quam consequ.
  - » *Obisquamet faccab incium repernam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.*
  - » *Icillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cupatatu repeliam.*
  - » Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorrum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.
  - » *Ut fuga. Nemperum fuga.*

TERMINI:

- laborerat voluptiurem
- veligna tessint
- laborerat voluptiurem
- veligna tessint
- veligna tessint
- laborerat voluptiurem
- veligna tessint

Pojmi, ki jih udeleženeec mora poznati oz. razumeti (in/ali znati smiselno uporabljati), lahko pa so navedeni tudi priporočeni pojmi. Nabor terminov zaokrožuje in dopolnjuje posamezno temo, predstavlja pa informacijo učitelju pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega dela. Namenjen je navedbi terminologije, ki jo na področju določene teme v določenem obdobju izobraževalne vertikale usvojijo udeleženci.

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

Viri in literatura,
ki so vključeni v
posamezno temo.

NASLOV TEME

- » Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Morbi eget ante eget ante hendrerit convallis vitae et purus. Donec euismod dolor sed neque condimentum, at sodales enim interdum. <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

NASLOV SKUPINE CILJEV

- » Etiam, M. (2019). Eget laoreet ipsum. Nulla facilisi.
- » Parum, V. (2025). Sequi blaboreet quosam. Seque cus.
- » Morbi P. (2007). Sed ac arcu id velit facilisis aliquet. Nec tincidunt.
- » Eget O. (2010). Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla a ac turpis. Nulla et tempus nunc, vitae scelerisque tellus. Sed in tempus mi, a aliquet quam. Integer ut euismod eros, vel pretium mi. Maecenas sollicitudin.
- » Nunc N. (2023). Morbi suscipit ante quis viverra sollicitudin. Aenean ultricies.
- » Nunc N., Ante A., Sem S. (2015). Nullam congue eleifend magna in venenatis. Ut consectetur quis magna vitae sodales. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Sed A. (2024). Ut aliquet aliquam urna eget laoreet. Fusce hendrerit dolor id mauris convallis, at accumsan lectus fermentum. Nunc bibendum quam et nibh elementum consectetur.

NASLOV SKUPINE CILJEV

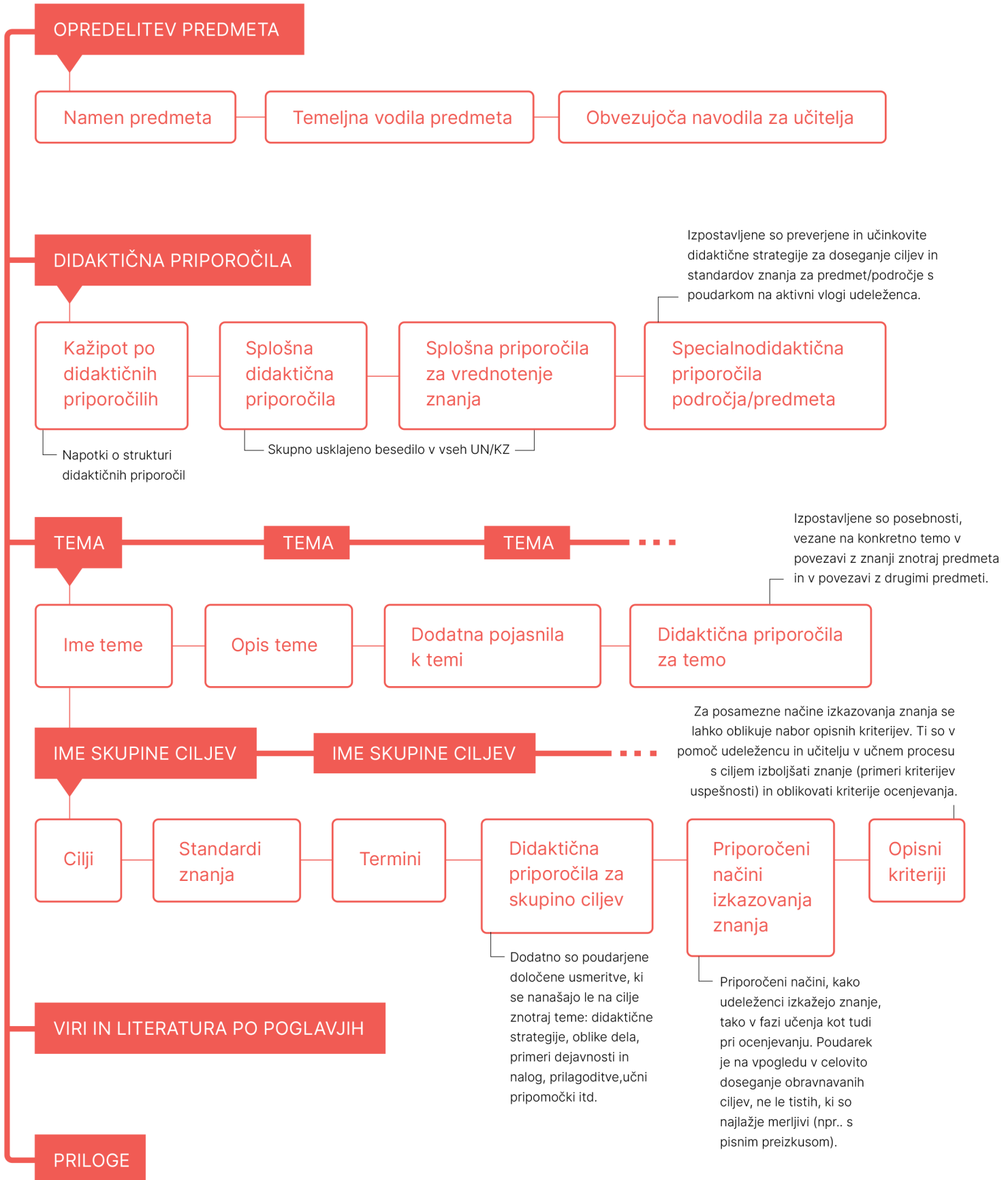
- » Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla, <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Nunc F.: Vivamus quis tortor et ipsum tempor laoreet id quis nunc. Phasellus quis sagittis ligula.
- » Redaktion, 2018. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

Viri in literatura, ki so vključeni
v posamezno skupino ciljev.

Hiperpovezava
do zunanjega vira

KAKO SE ZNAJTI?

STRUKTURA UČNEGA NAČRTA Z DIDAKTIČNIMI PRIPOROČILI

KAZALO

OPREDELITEV PREDMETA..... 10	Pravopis.....67
Namen predmeta..... 10	Pravorečje 72
Temeljna vodila predmeta 10	SLOVENŠČINA V DIGITALNI DOBI 74
Obvezujoča navodila za učitelje 11	Oblikovanje in razvijanje zavesti o slovenščini v digitalni dobi.....75
DIDAKTIČNA PRIPOROČILA 12	Jezikovne tehnologije, orodja, viri in priročniki.....78
Kažipot po didaktičnih priporočilih 12	KNJIŽEVNOST IN BRALNI ODZIV..... 81
Splošna didaktična priporočila 13	Bralna kultura..... 82
Splošna priporočila za vrednotenje znanja 15	Književna besedila..... 84
Specialnodidaktična priporočila področja/predmeta 17	Književna oseba 87
TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA..... 22	Književni prostor in čas 90
OPISMENJEVANJE..... 23	Dogajanje, motiv, tema, sporočilo in snov 93
Predopismenjevanje 25	Avtor in pripovedovalec..... 96
Začetno opismenjevanje 27	Književna perspektiva 98
SPORAZUMEVANJE IN BESEDILLO 30	ZVRSTI KNJIŽEVNOSTI IN PREDELAVE KNJIŽEVNIH BESEDIL 100
Razvijanje bralne pismenosti 32	Pesništvo 102
Besedilo, besedilne vrste, besedilne skupine 35	Pripovedništvo..... 107
Besediloslovje in sprejemanje ter tvorjenje besedila 38	Dramatika 112
SLOVENSKI JEZIK V PROSTORU, DRUŽBI IN ČASU 43	Predelave književnih besedil 115
Slovenski jezikovni prostor 43	(PO)USTVARJANJE OB KNJIŽEVNIH BESEDILIH 118
Slovenski jezik v družbi 45	Govorno nastopanje 120
Jezikovne zvrsti..... 47	Interpretativno branje 123
Zgodovina slovenskega jezika..... 49	Pisanje 126
JEZIKOVNI SISTEM IN NJEGOVA VLOGA 50	KNJIŽEVNOST V PROSTORU IN ČASU ... 132
Jezikovne ravnine in univerzalnost jezikovnega sistema 51	Slovstvena folklor, književniki in njihova dela..... 135
Glasoslovje 53	Literarnoteoretično znanje..... 139
Besedoslovje 55	Literarnozgodovinsko znanje 143
Besedotvorje 57	VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH ... 145
Oblikoslovje 59	Didaktična priporočila..... 145
Skladnja 62	OPISMENJEVANJE..... 146
PRAVOPIS IN PRAVOREČJE 66	SPORAZUMEVANJE IN BESEDILLO 146

RAZVIJANJE BRALNE PISMENOSTI	146	KNJIŽEVNOST V PROSTORU IN ČASU	153
BESEDILO, BESEDILNE VRSTE, BESEDILNE SKUPINE	146	SLOVSTVENA FOLKLORA, KNJIŽEVNIKI IN NJIHOVA DELA	153
BESEDILOSLOVJE IN SPREJEMANJE TER TVORJENJE BESEDILA	146	LITERARNOTEORETIČNO ZNANJE.	154
SLOVENSKI JEZIK V PROSTORU, DRUŽBI IN ČASU	146	LITERARNOZGODOVINSKO ZNANJE	154
SLOVENSKI JEZIK V DRUŽBI.....	146	PRILOGE	155
JEZIKOVNE ZVRSTI.....	147		
ZGODOVINA SLOVENSKEGA JEZIKA	147		
JEZIKOVNI SISTEM IN NJEGOVA VLOGA	148		
SKLADNJA.....	148		
PRAVOPIS IN PRAVOREČJE	148		
PRAVOPIS	148		
PRAVOREČJE	148		
KNJIŽEVNOST IN BRALNI ODZIV.....	149		
KNJIŽEVNA BESEDILA.....	149		
KNJIŽEVNA OSEBA.....	149		
KNJIŽEVNI PROSTOR IN ČAS	149		
DOGAJANJE, MOTIV, TEMA, SPOROČILO IN SNOV	150		
AVTOR IN PRIPOVEDOVALEC	150		
KNJIŽEVNA PERSPEKTIVA	150		
ZVRSTI KNJIŽEVNOSTI IN PREDELAVE KNJIŽEVNIH BESEDIL	150		
PESNIŠTVO.....	150		
PRIPOVEDNIŠTVO.....	151		
DRAMATIKA	151		
PREDELAVE KNJIŽEVNIH BESEDIL..	151		
(PO)USTVARJANJE OB KNJIŽEVNIH BESEDILIH	152		
GOVORNO NASTOPANJE.....	152		
INTERPRETATIVNO BRANJE	152		
PISANJE.....	152		

OPREDELITEV PREDMETA

NAMEN PREDMETA

Slovenščina je temeljni splošnoizobraževalni predmet v osnovni šoli za odrasle; in sicer je za nekatere udeležence prvi oz. materni jezik, za nekatere pa drugi jezik oz. jezik okolja (npr. za nekatere prebivalce v delu Prekmurja ter v delu slovenske Istre, za Rome in priseljence).

Cilji predmeta se uresničujejo z jezikovnim in s književnim poukom v okviru vseh sporazumevalnih dejavnosti: poslušanja, branja, govorjenja in pisanja; tudi v digitalnem okolju. Pouku književnosti je namenjenih približno 40 % ur predmeta, jezikovnemu pouku pa približno 60 %.

Pri pouku jezika se udeleženec usposablja za učinkovito govorno in pisno sporazumevanje v slovenskem jeziku, še posebej v knjižni zvrsti, razvija zavest o pomenu slovenščine in (svoje) materinščine, o slovenščini kot uradnem, učnem in državnem jeziku, o njenem položaju v Evropski uniji ter o njeni izrazni razvitosti na vseh področjih javnega in zasebnega življenja, pri pouku književnosti pa razvija zmožnost ustvarjalnega dialoga z umetnostnim/književnim besedilom.

TEMELJNA VODILA PREDMETA

Pri jezikovnem pouku razvijamo sporazumevalno zmožnost v slovenskem knjižnem jeziku, tj. praktično in ustvarjalno obvladovanje vseh sporazumevalnih dejavnosti (tako na funkcionalni kot kritični ravni) in jezikovnosistemskih osnov. Udeleženec sprejema, razčlenjuje, kritično interpretira, vrednoti ustrezna besedila glede na svojo usvojeno stopnjo bralne zmožnosti ter tvori glede na okoliščine različna govorjena in zapisana besedila različnih jezikovnih zvrsti, zlasti v knjižnem jeziku. Ob njih se kritično uči inherentnih lastnosti besedil in jezikovnega sistema ter razvija ustvarjalen, spoštljiv in odgovoren odnos do soljudi, drugačnosti, do naravnega in kulturnega okolja.

Pri književnem pouku se udeleženec srečuje z umetnostnimi/književnimi besedili ter ob njih s sprejemanjem in tvorjenjem razvija tudi doživljajsko, domišljijско, ustvarjalno, vrednotenjsko in intelektualno zmožnost. Pri tem se utrjujejo tudi kulturna, domovinska in državljska vzgoja, medkulturna zmožnost ter zavedanje o vlogi slovenske književnosti in slovenskega jezika pri ohranjanju narodne identitete.

OBVEZUJOČA NAVODILA ZA UČITELJE

Učitelj cilje predmeta uresničuje z jezikovnim in s književnim poukom v okviru vseh sporazumevalnih dejavnosti: poslušanje, branje, govorjenje in pisanje - pri tem izbira aktivne oblike, metode, strategije poučevanja in učenja.

Pouk slovenščine učitelj načrtuje tako, da nameni jezikovnemu pouku 60 % in književnemu pouku 40 % ur predmeta v posameznem obdobju oz. tako, da doseže cilje predmeta.

Pri načrtovanju pouka naj učitelj upošteva udeleženceve raznolike vzgojno-izobraževalne potrebe ter mu po potrebi zagotovi ustrezne prilagoditve.

Pojasnilo zapisov in oznak:

- » Z ležečim tiskom so označeni *izbirni cilji*.
- » Številčni zapis pri oznaki skupnih ciljev (SC) se navezuje na plakate o skupnih ciljih (v prilogi tega dokumenta).
- » S krepko označenim besedilom so izpostavljeni minimalni standardi znanja.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

KAŽIPOT PO DIDAKTIČNIH PRIPOROČILIH

Razdelke *Kažipot po didaktičnih priporočilih*, *Splošna didaktična priporočila* in *Splošna priporočila za vrednotenje znanja* je pripravil Zavod RS za šolstvo.

Didaktična priporočila prinašajo učiteljem napotke za uresničevanje učnega načrta predmeta v pedagoškem procesu. Zastavljena so večplastno, na več ravneh (od splošnega h konkretnemu), ki se medsebojno prepletajo in dopolnjujejo.

- » Razdelka ***Splošna didaktična priporočila*** in ***Splošna priporočila za vrednotenje znanja*** vključujeta krovne usmeritve za načrtovanje, poučevanje in vrednotenje znanja, ki veljajo za vse predmete po celotni izobraževalni vertikali. Besedilo v teh dveh razdelkih je nastalo na podlagi *Usmeritev za pripravo didaktičnih priporočil k učnim načrtom za osnovne šole in srednje šole* (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/3ladrd>) (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/3ladrd>) ter *Izhodišč za prenovo učnih načrtov v osnovni šoli in gimnaziji* (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/plw0909>) (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/f68315>) in je v vseh učnih načrtih enako.
- » Razdelek ***Specialnodidaktična priporočila področja/predmeta*** vključuje tista didaktična priporočila, ki se navezujejo na področje/predmet kot celoto. Zajeti so didaktični pristopi in strategije, ki so posebej priporočeni in značilni za predmet glede na njegovo naravo in specifikke.

Učni načrt posameznega predmeta je členjen na *teme*, vsaka tema pa se lahko nadalje členi na *skupine ciljev*.

- » Razdelka ***Didaktična priporočila za temo*** in ***Didaktična priporočila za skupino ciljev*** vključujeta konkretne in specifične napotke, ki se nanašajo na poučevanje določene teme oz. skupine ciljev znotraj teme. Na tem mestu so izpostavljene preverjene in učinkovite didaktične strategije za poučevanje posamezne teme ob upoštevanju značilnosti in vidikov znanja, predznanja, povezanosti znanja z drugimi predmeti/področji ipd. Na tej ravni so usmeritve lahko konkretizirane tudi s primeri izpeljave oz. učnimi scenariji.

Didaktična priporočila na ravni skupine ciljev zaokrožujeta razdelka ***Priporočeni načini izkazovanja znanja*** in ***Opisni kriteriji***, ki vključujeta napotke za vrednotenje znanja (spremljanje, preverjanje, ocenjevanje) znotraj posamezne teme oz. skupine ciljev.

SPLOŠNA DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Učitelj si za uresničitev ciljev učnega načrta, kakovostno učenje in usvajanje znanja ter optimalen psihofizični razvoj udeležencev prizadeva zagotoviti varno in spodbudno učno okolje in učni proces graditi na predznanju ter izkušnjah udeležencev. Pri tem upošteva:

- » obseg ur, ki je manjši od programa redne OŠ,
- » strnjen obseg tem in skupin ciljev,
- » položaj in ugotovljene izobraževalne potrebe v osebni izobraževalni načrtu udeležencev .

V ta namen v učnem procesu uporablja različne izvedbene modele (v živo, na daljavo ali kombinirano, sočasno, asinhrono, učenje s pomočjo ogleda posnetkov itd.) in raznolike didaktične strategije, ki vključujejo učne oblike, metode, tehnike, učna sredstva in gradiva, s katerimi udeležencem izobraževanja omogoča aktivno sodelovanje pri učnih urah in tudi uspešno samostojno učenje. Izbira jih premišljeno, glede na namen in naravo učnih ciljev ter glede na učne, poklicne in druge, za učenje pomembne značilnosti posameznega udeleženca, učne skupine ali oddelka. Ob tem udeležencem izobraževanja daje najrazličnejše oblike učne podpore, npr. možnost pogovornih ur v živo ali na daljavo, možnost dodatne strokovne pomoči v sodelovanju z drugimi strokovnimi delavci, ki to prispeva k uspešnosti udeleženca.

Varno in spodbudno učno okolje učitelj zagotavlja tako, da:

- » spodbuja spoštljivo in varno ozračje v učni skupini: medsebojno sprejemanje, sodelovanje, čustveno in socialno podporo;
- » neguje vedoželjnost, spodbuja interes in motivacijo za učenje, podpira razvoj poklicnih interesov, različnih potencialov in morebitnih talentov;
- » udeležence aktivno vključuje v načrtovanje učenja;
- » kakovostno poučuje (starosti in izkušnjam udeležencev primerno) in organizira samostojno učenje (individualno, v dvojicah, skupinsko) ob različni stopnji vodenja in spodbujanja;
- » udeležencem omogoča medsebojno izmenjavo znanja in izkušenj, podporo in sodelovanje;
- » v učnem procesu prepoznava in upošteva predznanje, skupne in individualne učne, socialne, čustvene, (med)kulturne, telesne in druge potrebe udeležencev;
- » udeležencem postavlja ustrezno zahtevne in relevantne učne izzive (npr. glede na delo, ki ga opravljajo) in si prizadeva za njihov napredek;
- » pri udeležencih stalno preverja razumevanje, spodbuja ozaveščanje in usmerjanje procesa lastnega učenja;
- » učni proces prilagaja ugotovitvam sprotnega spremljanja in preverjanja dosežkov udeležencev;

- » omogoča povezovanje ter nadgrajevanje znanja znotraj predmeta, med predmeti in predmetnimi področji (npr. modularni pristop);
- » poučuje in organizira samostojno učenje v različnih učnih okoljih (tudi virtualnih, zunaj učilnic), ob uporabi avtentičnih učnih virov in reševanju relevantnih življenjskih problemov in situacij;
- » ob doseganju predmetnih uresničuje tudi skupne cilje različnih področij (jezik, državljanstvo, kultura in umetnost; trajnostni razvoj; zdravje in dobrobit; digitalna kompetentnost; podjetnost).

Učitelj pri uresničevanju ciljev in standardov znanja učnega načrta udeležencem omogoči prepoznavanje in razumevanje:

- » smisla oz. namena učenja (kaj se bodo učili in čemu);
- » uspešnosti lastnega učenja oz. napredka (kako in na temelju česa bodo vedeli, da so pri učenju uspešni in so dosegli cilj);
- » pomena različnih dokazov o učenju in znanju;
- » vloge povratne informacije za stalno izboljševanje znanja/zmožnosti ter krepitev občutka »zmorem«;
- » pomena medsebojnega učenja in povratne informacije med udeleženci,
- » namena in poteka ocenjevanja znanja.

Za doseganje celostnega in poglobljenega znanja učitelj načrtuje raznolike predmetne ali medpredmetne učne izzive, ki spodbujajo udeležence k aktivnemu raziskovanju, preizkušanju, primerjanju, analiziranju, argumentiranju, reševanju avtentičnih problemov, izmenjavi izkušenj in povratnih informacij. Glede na potencialne potrebe in motivacijo udeležencev smiselno načrtuje učne dejavnosti za razvijanje ustvarjalnosti, inovativnosti, kritičnega mišljenja in drugih prečnih veščin. Učitelj, kadar je mogoče, izvaja projektni, problemski, raziskovalni, eksperimentalni, izkustveni ali praktični pouk in uporablja temu primerne učne metode, pripomočke, gradiva in digitalno tehnologijo.

Učitelj upošteva raznolike zmožnosti in potrebe udeležencev, opredeljene v osebni izobraževalni načrtu (OIN), v okviru notranje diferenciacije in individualizacije pouka ter personalizacije učenja s prilagoditvami, ki obsegajo:

- » učno okolje z izbiro ustreznih didaktičnih strategij, učnih dejavnosti in oblik;
- » obsežnost, zahtevnost in kompleksnost učnih ciljev;
- » raznovrstnost in tempo učenja;
- » načine izkazovanja znanja, pričakovane rezultate ali dosežke.

Učitelj smiselno upošteva načelo diferenciacije in individualizacije tudi pri načrtovanju samostojnega in domačega dela udeležencev in njihovega dela na daljavo, ki naj bo osmišljeno in raznoliko, namenjeno utrjevanju znanja in pripravi na nadaljnje učenje.

Individualizacija pouka in personalizirano učenje sta pomembna za osmišljanje izobraževanja, predvsem pa za razvijanje interesov in potencialov udeležencev ter njihovih talentov. Še posebej pa sta pomembna za razvoj, uspešno učenje ter enakovredno in aktivno vključenost udeležencev s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami, udeležencev z učnimi težavami, priseljencev ter udeležencev iz manj spodbudnega socialnega okolja. Z individualiziranimi pristopi preko inkluzivne poučevalne prakse učitelj odkriva in zmanjšuje ovire, ki udeležencem iz teh skupin onemogočajo optimalno učenje, razvoj in izkazovanje znanja, ter uresničuje v osebnih izobraževalnih načrtih načrtovane prilagoditve učnega procesa za udeležence iz specifičnih skupin.

SPLOŠNA PRIPOROČILA ZA VREDNOTENJE ZNANJA

Vrednotenje znanja razumemo kot ugotavljanje znanja udeležencev skozi celotni učni proces, tako pri spremljanju in preverjanju znanja (ugotavljanje predznanja in znanja udeleženca na vseh stopnjah učenja), kot tudi pri ocenjevanju znanja.

V prvi fazi učitelj načrtuje učni proces v skladu z osebnim izobraževalnim načrtom udeleženca, na temelju katerega kontinuirano spremlja in podpira učenje, preverja znanje vsakega udeleženca, mu daje kakovostne povratne informacije in ustrezno prilagaja lastno poučevanje. Med učnim procesom sproti preverja doseganje ciljev pouka in standardov znanja ter spremlja in ugotavlja njegov napredek. V tej fazi učitelj znanja ne ocenjuje, pač pa na podlagi ugotovitev sproti prilagaja in izvaja dejavnosti v podporo in spodbudo učenju (npr. dodatne dejavnosti za utrjevanje znanja, prilagoditve načrtovanih dejavnosti in nalog glede na poklicni interes, zmožnosti in potrebe posameznih udeležencev ali skupine).

Učitelj pripomore k večji kakovosti učnega procesa, tako da:

- » sistematično, kontinuirano in načrtno pridobiva informacije o tem, kako udeleženec dosega učne cilje in usvaja standarde znanja;
- » ugotavlja in spodbuja razvoj raznolikega znanja – ne le vsebinskega, temveč tudi procesnega (tj. spretnosti in veščin), spremlja in spodbuja pa tudi razvijanje odnosnega znanja;
- » spodbuja udeleženca, k doseganju ciljev na različnih taksonomskih ravneh oz. izkazuje znanje na različnih ravneh zahtevnosti;
- » spodbuja uporabo znanja za reševanje življenjskih problemov, sklepanje, analiziranje, vrednotenje, argumentiranje itn.;

- » je naravnano na ugotavljanje napredka in dosežkov, pri čemer razume, da so pomanjkljivosti in napake zlasti priložnosti za nadaljnje učenje;
- » ugotavlja in analizira udeleženčevo razumevanje učnih vsebin ter predlaga rešitve za odpravljanje vzrokov za nerazumevanje in napačne predstave;
- » udeleženca spodbuja k premislekom o namenih učenja in kriterijih uspešnosti, po katerih vrednoti lastno učno uspešnost in uspešnost soudeležencev po načelih kritičnega prijateljstva;
- » udeležencu sproti daje kakovostne povratne informacije, ki vključujejo usmeritve in konkretne napotke za nadaljnje učenje.

Ko so dejavnosti prve faze (spremljanje in preverjanje znanja) ustrezno izpeljane, sledi druga faza, ocenjevanje znanja. Pri tem učitelj omogoči udeležencu, da lahko v čim večji meri izkaže usvojeno znanje. To doseže tako, da ocenjuje znanje na različne načine, ki jih je udeleženec spoznal v procesu učenja. Pri tem si prizadeva zagotoviti optimalne pogoje za izkazovanje znanja, tako da upošteva potrebe udeleženca, ki za uspešno učenje in izkazovanje znanja potrebuje prilagoditve, opredeljene v osebnem izobraževalnem načrtu.

Učitelj lahko ocenjuje samo znanje, ki je v učnem načrtu določeno s standardi znanja. Predmet ocenjevanja znanja niso vsi učni cilji, saj vsak cilj nima z njim povezanega specifičnega standarda znanja. Učitelj ne ocenjuje stališč, vrednot, navad, socialnih in čustvenih veščin, zajetih v ciljnih učnega načrta, jih pa pri udeležencu sistematično spodbuja, razvija, spremlja ter mu o njih daje povratno informacijo.

Na podlagi standardov znanja in kriterijev uspešnosti učitelj pripravi kriterije ocenjevanja in opisnike ter jih na ustrezen način predstavi in pojasni udeležencu. Če udeleženec v procesu učenja razume in uporablja kriterije uspešnosti, bo lažje razumel kriterije ocenjevanja. Ugotovitve o doseganju standardov znanja, ki temeljijo na kriterijih ocenjevanja in opisnikih, se izrazijo v obliki ocene.

Učitelj z raznolikimi načini ocenjevanja omogoči izkazovanje raznolikega znanja (védenje, spretnosti, veščine) na različnih ravneh. Zato poleg pisnih preizkusov znanja in ustnih odgovorov ocenjuje izdelke (pisne, likovne, tehnične, praktične in druge za predmet specifične) in izvedbo dejavnosti (govorne, gibalne, umetniške, eksperimentalne, praktične, multimedijske, demonstracije, nastope in druge za predmet specifične), s katerimi udeleženec izkaže svoje znanje. Izdelki in dejavnosti, ki jih učitelj ocenjuje naj bodo povezani z interesi in življenjskim kontekstom udeleženca. To pomeni, da si udeleženec lahko izbere tematiko izdelka ali dejavnosti skozi katero bo izkazoval svoje znanje in spretnosti.

SPECIALNODIDAKTIČNA PRIPOROČILA PODROČJA/PREDMETA

Pri predmetu slovenščina je pouku književnosti namenjenih 40 % ur predmeta, jezikovnemu pouku pa 60 %. Udeleženci sprejemajo (poslušajo, berejo), tvorijo (govorijo, pišejo), doživljajo, razčlenjujejo, povzemajo, obnavljajo, vrednotijo in interpretirajo neumetnostna ter umetnostna/književna besedila, primerna njihovi sporazumevalni in spoznavni zmožnosti, izkušnjam, interesu. Tako dejavno razvijajo svojo sporazumevalno, spoznavno in ustvarjalno zmožnost ter uzaveščajo temeljne podobnosti in razlike v sprejemanju, tvorjenju, zgradbi, slogu in jeziku.

Učitelj naj pri pouku smiselno uporablja vse učne oblike, a naj pogosteje izbira aktivne oblike učenja. Udeleženci naj rešujejo avtentične izzive, pri tem pa izkažejo inter- in intradisciplinarno znanje, uporabo veščin, medsebojno sodelovanje (če je udeležencev več). Uzaveščajo naj svojo jezikovno učinkovitost, jo izboljšujejo in spremljajo svoj napredek. O jeziku naj se učijo z rabo, ob tem ga teoretično opisujejo le takrat, ko je to smiselno. Zavedajo naj se, da je izbira jezikovnih sredstev vezana na konkretne govorne položaje, ki jih uzavestijo. Razlikujejo in razmišljajo naj tudi o drugih možnostih znotraj različnih družbeno-kulturnih okvirov.

Cilji pri skupinah ciljev ter standardi znanja so opredeljeni po obdobjih: prvo obdobje (1. do 4. razred), drugo obdobje (5. in 6. razred), tretje obdobje (7., 8. in 9. razred). To učiteljem omogoča, da avtonomno izbirajo hitrost obravnave ciljev in tem, njihovo zaporedje, metode in oblike dela glede na potrebe, zmožnosti in pričakovanja udeležencev. Zapisane standarde znanja v nižjih obdobjih smiselno upoštevamo/uporabljamo tudi v višjih.

Cilji se sistematično nadgrajujejo, medsebojno prepletajo in omogočajo udeležencu postopno pridobivanje znanja, veščin in spretnosti, kar vodi k oblikovanju kultiviranega poslušalca, govorca, sogovorca, bralca in pisca. Udeleženec zmožnosti, ki jih je razvil v predhodnem obdobju, pogloblja in nadgrajuje v naslednjih.

Temeljni cilj jezikovnega pouka slovenščine je razvijanje jezikovne, narodne in državljanske zavesti ter razvijanje sporazumevalne zmožnosti v slovenskem (knjižnem) jeziku. Jezikovnemu pouku je namenjenih 60 % ur. Pouk jezika se prepleta s poukom književnosti; povezuje ju jezik. V učnem načrtu so nekatere znotrajpredmetne povezave že predvidene. Novost je preglednejši jezikovni sistem, večja izbirnost pri obravnavi besedilnih vrst in tema *Slovenščina v digitalni dobi*, ki je nastala kot odziv na jezikovne okoliščine, saj udeleženci pri razvijanju sporazumevalne zmožnosti uporabljajo tudi digitalno tehnologijo.

Pouk jezika, katerega cilj je udeleženčeva (kritična) sporazumevalna zmožnost, naj bo pester in naj temelji na komunikacijskem modelu.

Prva faza komunikacijskega modela so dejavnosti pred obravnavo nove snovi. Ta poleg preverjanja, kaj udeleženci že vedo/znajo, motivacije ali uvoda, zajema še širšo kontekstualizacijo in vživljanje v vloge, načrtovanje obravnave besedila oz. sporazumevalne izkušnje ter njene napovedi.

Druga faza so dejavnosti med obravnavo. Ta vsebuje delo z besedilom, ki se opre na konkretno sporazumevalno izkušnjo. Učenje poteka ob besedilu, h kateremu se udeleženec vedno znova vrača.

Sklepna faza po obravnavi naj bo obsežnejša in naj vključuje več dejavnosti, ne le ponavljanje in utrjevanje nove snovi. K tema dejavnostma naj se pridružijo še umeščanje nove snovi v sistem ter nove naloge.

Temeljni cilj književnega pouka je razvijanje recepcijske zmožnosti. Izhaja iz obravnave književnih besedil, primernih spoznavni, sporazumevalni zmožnosti, izkušnjam in interesom udeležencev. Književnemu pouku je namenjenih 40 % učnih ur.

Izbira književnih besedil za obravnavo pri književnem pouku je prepuščena učiteljem. Pri izbiri naj upoštevajo naslednja merila: kakovost besedil (nacionalno pomembne nagrade za književnost, strokovno verodostojni sezname besedil); vrstno-vrstno in vsebinsko raznovrstnost izbranih besedil (pesništvo, pripovedništvo, dramatika) ter predelav književnih besedil; različne (tudi problemske) teme, povezane z razvijanjem osebne identitete ter socialne, kulturne in medkulturne zmožnosti; primernost besedil bralno-razvojni stopnji udeležencev in individualne razlike med udeleženci (izbira lažjih besedil, primernih za odrasle npr. lahko branje na <https://druzina.pismen.si/lahko-branje/> (<https://druzina.pismen.si/lahko-branje/>) in zahtevnejših besedil glede na bralne zmožnosti udeležencev).

Učni načrt pri temi *Književnost v prostoru in času*, in sicer v razdelku *Dodatna pojasnila za temo* (1., 2. in 3. obdobje), določa književnike, katerih dela so obvezna. Udeleženci jih spoznajo v posameznem obdobju. Učitelj lahko k temu seznamu doda tudi besedila po svoji izbiri. Število obravnavanih besedil naj bo primerno – učitelj naj se izogiba preveliki količini besedil. Priporočeno je branje celotnih besedil in poglobljena šolska interpretacija odlomkov z navezovanjem na besedila v celoti. Seznama književnih besedil za domače branje v 2. in 3. obdobju ni, izbira je prepuščena učitelju skladno s priporočenimi kriteriji za izbor.

Med bralnimi strategijami priporočamo: uporabo strategij za določanje bistva (iskanje ključnih povedi, iskanje bistvenega), za določanje podrobnosti (določanje pomembnosti, iskanje podrobnosti), za prikazovanje hierarhičnih in logičnih razmerij (oblikovanje pojmovnih mrež in miselnih vzorcev, iskanje povezav med pojmi), za širjenje besedišča (razumevanje besed in besednih zvez v besedilu, pridobivanje novega besedišča, uporabo slovarjev) ipd.

Učitelj pri jezikovnem in književnem pouku skrbi za udeleženčevo dobro počutje in zagotavlja spodbudno učno okolje. Udeleženec je v učni proces aktivno vključen.

Učitelj se osredotoča na udeleženčevo bralno razumevanje in zmožnost fleksibilnega branja. Če zazna, da tehnika branja in pisanja ni dovolj utrjena in ustrezna glede na že pridobljeno udeleženčevo znanje, se utrjevanju in izboljševanju tehnike branja znova posveti. Za udeleženca lahko izdelata individualni načrt razvijanja in nadgrajevanja bralne zmožnosti. Ustrezno razvita bralna zmožnost, tj. hitro, avtomatizirano branje, je temelj za zbrano in tekoče branje daljših neumetnostnih in umetnostnih/književnih besedil ter za vse nadaljnje udeleženčeve dejavnosti.

Književni pouk v 2. obdobju temelji na komunikacijskem modelu, katerega glavni cilj je ohranjanje udeležencevih interesov, motivacije za branje in poslušanje književnih besedil, razvijanje zmožnosti ustvarjalnega dialoga s književnim besedilom. Posamezna književna besedila udeleženci medsebojno primerjajo in vrednotijo. Receptijsko zmožnost razvijajo s tvorjenjem (po)ustvarjalnih besedil ob/o književnih besedilih. Kot najprimernejša metoda dela se priporoča šolska interpretacija književnega besedila. V njenem procesu udeleženci razvijajo zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil, besedilo razčlenjujejo, po razčlembi spoznanja o besedilu sintetizirajo, izražajo vrednostne sodbe in jih utemeljijo. Šolsko branje (in književna vzgoja sploh) mora biti osredinjeno na udeleženca. To pomeni, da je zelo pomembna učiteljeva naloga krepitev udeleženčevega prepričanja, da se posameznik v književnih besedilih lahko srečuje s samim seboj (to je namreč pomembna motivacija za branje leposlovja).

Udeleženci ob književnem besedilu razvijajo vse sporazumevalne dejavnosti: branje, poslušanje, pisanje in govorjenje se prepletajo in so usmerjeni k istim ciljem. Izbira metod in oblik dela je prepuščena učitelju. Prilagaja jo naravi književnega besedila, interesom udeležencev. V fazi interpretacije besedila se tako metoda pogovora lahko kombinira z metodo usmerjenega tihega branja, zelo učinkovita je igra vlog ali metoda glasnega branja izbranih delov besedila. Na stopnji poglobljanja doživetja udeleženci govorno in pisno poustvarjajo književno besedilo in ustvarjajo svoje, književnemu besedilu analogne domišljjske svetove. Učitelj mora biti pozoren na pridobivanje literarnovednega znanja, ki naj bo v funkciji udeleženčevega poglobljenega doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil.

Število pri pouku obravnavanih književnih besedil naj bo smiselno: izbrana besedila naj se obravnavajo poglobljeno, lahko z metodo večkratnega (kritičnega) branja. Besedila izbira učitelj. V 2. obdobju učitelj obravnava vsaj tri besedila, za domače branje pa udeleženci v 2. obdobju preberejo najmanj eno književno besedilo (za udeležence z bolj razvito bralno zmožnostjo lahko učitelj po lastni presoji predlaga tudi več književnih besedil). Učiteljeve uvodne motivacije, usmeritve, oblike in metode dela naj pri udeležencih sprožajo doživljanje in domišljjsko sodelovanje pri oblikovanju domišljjskih predstav prvin branega književnega besedila ter vodijo k poglobljanju njihove receptijske zmožnosti.

Tudi v 3. obdobju se ohranja komunikacijski model književnega pouka, saj je izhodišče obravnave prav književno besedilo. Dialoški način zblíževanja literarnega besedila z bralcem spodbuja problemsko-ustvarjalni pristop obravnave književnih besedil. Med njegove prednosti sodijo spodbujanje kritičnega mišljenja, sposobnosti reševanja književnih problemov in krepitev komunikacijskih sposobnosti. V 3. obdobju upoštevamo tudi prvine systemske didaktike. Kot najprimernejša metoda dela se priporoča šolska interpretacija književnega besedila.

Udeleženci ob srečevanju s književnim besedilom razvijajo vse sporazumevalne dejavnosti. Učitelj metode in oblike dela prilagaja naravi književnega besedila in interesom svojih udeležencev. Pridobljeno literarnovedno znanje je v funkciji udeleženčevega poglobljenega doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil. Izbira književnih besedil za uresničevanje ciljev književnega pouka je, razen obveznih besedil in avtorjev, prepuščena presoji učitelja, ki najbolj pozna svoje udeležence, njihove zmožnosti, interese in obzorje.

Primarno merilo za izbiro književnih umetnostnih besedil sta literarna kakovost in primernost udeleženci stopnji bralne zmožnosti, ne pa zunajliterarni vzgojni cilji. Vsebinski del predmetnega kurikuluma obsega dela iz mladinske književnosti in književnosti za odrasle. V ospredju so besedila slovenske književnosti, mednje je vključen izbor temeljnih del svetovne književnosti. Osrednje vsebine so dela klasikov, dopolnjujejo jih dela sodobne književnosti.

Raznovrstnost besedil se kaže še v ustrezni zastopanosti vseh treh književnih zvrsti (tj. pripovedništva, pesništva, dramatike); učitelj to upošteva pri načrtovanju dela. Obravnavanih književnih besedil naj bo v 3. obdobju vsaj 8, za domače branje udeleženci letno preberejo najmanj dve čim vrstno-zvrstno raznovrstnejši književni besedili (za udeležence z bolj razvito bralno zmožnostjo lahko učitelj po lastni presoji predlaga tudi več književnih besedil). Učiteljeve uvodne motivacije, usmeritve, oblike in metode dela naj sprožijo doživljanje in domišljijско sodelovanje udeležencev pri oblikovanju domišljijških predstav prvin branega književnega besedila ter vodijo k poglobljanju njihove recepcijske zmožnosti.

V povezavi s poukom književnosti udeleženci spoznavajo zgodovino slovenskega (knjižnega) jezika.

Učitelj naj udeležencem (glede na njihove zmožnosti in druge posebnosti) jezikovni in književni pouk prilagaja (pouk diferencira, individualizira in personalizira) v fazah načrtovanja, organizacije, izvedbe, v procesu preverjanja in ocenjevanja znanja. Pri tem upošteva specifične skupine in posameznike, načrtuje in pripravi ustrezne prilagoditve. Večina prilagoditev je didaktičnih in so sestavni del poučevanja, ki upošteva razlike med udeleženci (osredinjenost na udeleženca in enake možnosti). Končni cilj diferenciacije, individualizacije in personalizirano učenje je optimalni razvoj zmožnosti posameznega udeleženca, nikakor ne poglobljanje razlik med njimi. Vzgojno-izobraževalno delo temelji na konceptih, smernicah in navodilih, sprejetih na *Strokovnem svetu RS za splošno izobraževanje*.

Učitelj naj pouk oz. delo v razredu organizira tako, da bo zadovoljevalo skupne in različne potrebe udeležencev. Upošteva naj njihovo predznanje, sposobnosti in izbira raznolike učne strategije ter didaktične pristope. Poleg slednjih je mogoče diferencirati tudi vsebine (besedila), učne tehnologije, samostojnost oz. vodenost pri delu, učne pripomočke, vire, domače naloge in domače branje. Vsi udeleženci se morajo pri pouku počutiti varne, sprejete in spoštovane.

Skupni cilji, oblikovani za vsako področje (1. *Jezik, državljanstvo, kultura in umetnost*, 2. *Trajnostni razvoj*, 3. *Zdravje in dobrobit*, 4. *Digitalna kompetentnost* in 5. *Podjetnost*), so smiselno umeščeni v učni načrt. Niso zgolj dodani k predmetnim ciljem, ampak so konkretizirani, povezani in prepleteni s predmetnimi cilji (posledično to vodi k njihovem poglobljanju), pri čemer se smiselno nadgrajujejo v celotnem osnovno- in srednješolskem izobraževanju. Sledijo krovnemu načelu horizontalne in vertikalne povezanosti učnih načrtov.

Slovenščina v Republiki Sloveniji ni le učni predmet, temveč tudi učni jezik. Predmet slovenščina se s sporazumevalnimi in z drugimi dejavnostmi udeležencev, s temami in z vsebinami obravnavanih besedil povezuje z vsemi predmetnimi področji s t. i. medpredmetnim povezovanjem.

Na ravni vključevanja medpredmetnih vsebin in v povezavi z doseganjem skupnih ciljev je v učnem načrtu še vedno posebna pozornost namenjena razvijanju digitalne kompetentnosti udeležencev. Ti uporabljajo digitalno tehnologijo pri razvijanju sporazumevalne in recepcijske zmožnosti ter pri komunikaciji (dejavnem stiku) z besedili; in sicer:

- » pri sprejemanju, razčlenjevanju in tvorjenju neumetnostnih in umetnostnih/književnih besedil;
- » kot podporo kritičnemu mišljenju, ustvarjalnosti in inovativnosti;
- » za iskanje, zbiranje, izmenjavo in obdelavo podatkov ter njihovo sistematično rabo pri tvorjenju informacij;
- » za (so)ustvarjanje in urejanje digitalnih vsebin v različnih formatih;
- » pri poznavanju licenc in avtorskih pravic ter spoštovanju pravic avtorjev, citiranju, navajanju virov in literature.

Poudarjena je kulturna vzgoja, ki izrazito prispeva k celovitemu razvoju osebnosti in sooblikuje kulturno zavest ter izražanje. Udeležencem omogoča razumevanje pomena in spoznavanje kulture (svojega) naroda ter zavedanje o pripadnosti. Spodbuja spoštljiv odnos do drugih kultur in medkulturni dialog. Medpredmetne povezave se lahko izpeljejo v razne namene in na razne načine, npr. kot motivacija, nadgradnja obstoječega znanja. Njihovo uresničevanje (tudi po vertikali) je odvisno od povezovanja učiteljev vseh predmetnih področij in načrtovanja povezav na več ravneh – npr. na ravni strokovnih aktivov, na ravni posameznih učiteljev.

Cilj povezovanja predmetov je spodbujanje celostnega učenja. Medpredmetno povezovanje zato lahko poteka na ravni vsebin (npr. tema protestantizma v projektnem tednu), na ravni procesnih znanj (npr. iskanje virov kot spretnost, ki pride v poštev pri vseh predmetih) ter na konceptualni ravni (npr. poglobljanje razumevanja istih pojmov pri različnih predmetih).

Upošteva načela formativnega spremljanja učitelj najprej preveri udeleženčevo predznanje, nato pa udeleženca vodi in ugotavlja/presoja, kako dobro dosega cilje. Udeležencu sproti daje povratne informacije, spodbuja samovrednotenje doseganja ciljev in standardov znanja, mu pomaga načrtovati delo in razvija zmožnost učenje učenja. Učitelj preverja udeleženčevo doseganje ciljev med usvajanjem novih ciljev in po zaključenem učnem sklopu.

Poučevanje je tesno povezano s preverjanjem in ocenjevanjem znanja, ki poteka v skladu z veljavnimi dokumenti, ki urejajo to področje. Učitelj ocenjuje doseganje standardov znanja, ki jih je udeleženec usvojil v procesu učenja in poučevanja.

Pri pouku udeleženec razvija svojo sporazumevalno in recepcijsko zmožnost, zato morata učitelj in udeleženec v procesu učenja z različnimi pristopi spremljati in preverjati razvijanje te zmožnosti. Ob tem skupaj ugotavljata udeleženčev napredek. Učitelj preverja in ocenjuje udeleženčevo zmožnost tako, da vrednoti udeleženčeve odgovore. Udeleženec skladno s cilji in standardi znanja v učnem načrtu dokazuje zmožnost samostojnega razumevanja, (kritičnega) vrednotenja ter medbesedilnega primerjanja neumetnostnega in umetnostnega/književnega besedila.

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA

OPISMENJEVANJE

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema obravnava cilje predopismenjevanja in začetnega opismenjevanja. Sočasno se prepletajo sporazumevalne zmožnosti poslušanja, govorjenja, branja in pisanja. Dejavnosti poslušanja in govorjenja potekajo v vsakdanjih življenjskih situacijah, s poudarkom na načrtnem razvijanju besedišča in glasovnega zavedanja.

Spodbujamo glasovno zavedanje, saj se stopnje njegove razvitosti med udeleženci razlikujejo, kar pomembno vpliva na začetno branje in pisanje (zlogovanje, prepoznavanje začetnega in končnega glasu v besedi ter znotraj besede). Namen razvijanja predopismenjevalnih spretnosti je ustrezna priprava na proces učenja branja in pisanja.

Predopismenjevalne spretnosti razvijamo načrtno, individualizirano, sistematično in postopno, pri čemer uporabljamo raznolike oblike in metode dela, ki so prilagojene udeležencu. Te se nanašajo na: vidno zaznavanje, glasovno zavedanje, grafomotorične poteze, ki tvorijo prvine črk in števk, orientacijo, ustrezno držo pisala.

Predbralne in predpisalne dejavnosti so tesno povezane z razvijanjem interesa in motivacije za branje ter s krepitvijo pozitivnega odnosa do različnih vrst bralnih gradiv in pisnih virov v vsakdanjem življenju. Ključno je, da na začetku pri udeležencu diagnostično preverimo stopnjo razvitosti predopismenjevalnih in osnovnih pismenostnih spretnosti, ki so potrebne za začetno učenje branja in pisanja. Na podlagi teh ugotovitev prilagodimo in diferenciramo proces opismenjevanja.

Opismenjevanje poteka načrtno, sistematično in individualizirano, s poudarkom na funkcionalni pismenosti. Pomembno je, da udeleženec obravnavane črke in besede spoznava v kontekstu sočasnega branja in pisanja realnih besedil in situacij, kar mu omogoča funkcionalno razumevanje in praktično uporabo usvojenega znanja. Udeleženec kontinuirano izboljšuje branje do stopnje avtomatizacije, obenem pa aktivno gradi bralno razumevanje in razvija kompleksnejše pisanje besedil za razne namene.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Opismenjevanje je tema 1. obdobja v programu Osnovna šola za odrasle. Udeleženec na začetku nadgrajuje predopismenjevalne spretnosti, ki jih je že usvojil. Dejavnosti naj bodo organizirane v obliki didaktičnih iger, izkustvenega učenja ter učenja z odkrivanjem in drugih metod, ki spodbujajo aktivno vključevanje udeležencev. Učitelj frontalno obliko dela v razredu uporablja predvsem za podajanje navodil in usmeritev ter krajših razlag. Napredek udeleženca na področju

predopismenjevalnih spretnosti spremlja formativno in jih ne ocenjuje, saj so te spretnosti pogoj za uspešen prehod v sistematično opismenjevanje. Proces opismenjevanja oziroma učenja branja in pisanja poteka načrtno in po korakih, od začetnega spoznavanja do avtomatiziranega in poglobljenega obvladovanja. Sistematična obravnava črk in pisave se prilagaja predznanju in tempu posameznega udeleženca. Ker se ta proces pri odraslih odvija različno hitro in je pogosto povezan z različnimi preteklimi izkušnjami, zahteva postopen, izrazito individualiziran in diferenciran pristop. Učitelj organizira raznovrstne učne dejavnosti, ki so relevantne za vsakdanje življenje odraslih, jih prilagaja ter sproti spremlja udeležencev napredek. Udeleženec si prizadeva za usvajanje tehnike branja in pisanja do avtomatizacije ter tekoče bere besedila. Branje udeleženca poteka v govorjeni hitrosti, v enakomernem ritmu, brez daljših premorov ali ponovitev že prebranih besed ter z ustrežno izraznostjo in razumevanjem. Branje besedila mora biti natančno, razločno in razumljivo poslušalcu. Razumevanje prebranega besedila udeleženec izkaže z aktivnim sodelovanjem pri pogovoru o prebranem besedilu ter z ustreznim ustnim ali pisnim odzivom, pri čemer izraža svoje mnenje, povezuje vsebino z lastnimi izkušnjami in jo (kritično) ovrednoti.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Udeleženec nadgrajuje predopismenjevalne spretnosti, ki so ključne za uspešno opismenjevanje. Proces začetnega učenja branja in pisanja poteka načrtno, sistematično in postopno – od začetnega do avtomatiziranega branja in pisanja. Ker se ta proces pri udeležencih razvija različno hitro in je odvisen od njihovih individualnih izkušenj in motivacije, zahteva postopen, individualiziran in diferenciran pristop. Učitelj organizira raznolike učne dejavnosti, ki so relevantne za vsakdanje življenje odraslih in ustrezajo posameznikovim individualnim potrebam, pri tem pa spremlja napredek. Pomembno je, da učitelj pri vsakem udeležencu preveri stopnjo razvitih predopismenjevalnih spretnosti in osnovne funkcionalne pismenosti, ki so potrebne za začetno učenje branja in pisanja, ter na podlagi teh ugotovitev prilagodi proces začetnega opismenjevanja. Prvi koraki v svet branja in pisanja vključujejo dekodiranje besed in besedila, prepoznavanje besed ter razumevanje pomena prebranega v kontekstu realnih življenjskih situacij. To vključuje sposobnost povezovanja prebranega z že obstoječim znanjem, razumevanje konteksta in namena besedila. Udeleženec naj bi o prebranem besedilu razmišljal, prepoznal glavno idejo, razložil posamezne dogodke ali situacije ter uporabljal novo znanje v različnih situacijah, kot so pripovedovanje, reševanje problemov ali pisanje. Na ta način razvija bralno razumevanje in pisanje besedil, ki so ustrezni njegovim spoznavnim in recepcijskim zmožnostim ter potrebam v vsakdanjem življenju.

PREDOPISMENJEVANJE

CILJI

Udeleženec:

O: razvija govorno-jezikovne zmožnosti v spodbudnem učnem okolju s soudeleženci in učitelji, s poudarkom na komunikaciji v realnih življenjskih situacijah (1. obdobje);

SC (2.1.2.1 | 2.4.2.1 | 3.1.1.2 | 3.3.1.1)

O: zaznava in izgovarja glasove knjižnega jezika ter širi besedišče, povezano z vsakdanjim življenjem in potrebami (1. obdobje);

SC (1.1.2.2 | 1.1.2.1)

O: spoznava elemente pisnega sporočanja v različnih tiskanih in elektronskih gradivih (npr. naslov, navodila, obvestila, preprosti obrazci, fotografije, grafi) (1. obdobje);

SC (1.1.4.1)

O: razvija glasovno zavedanje (slušno pozornost, slušno pomnjenje, slušno razločevanje, slušno razčlenjevanje) za uspešno dekodiranje (1. obdobje);

O: razvija vidno zaznavanje in zavedanje (vidno pozornost, vidno pomnjenje, vidno razlikovanje) za prepoznavanje pisnih znakov (1. obdobje);

O: prepozna in poimenuje črke slovenske abecede ter jih povezuje s pripadajočimi glasovi (1. obdobje);

TERMINI

◦ glas ◦ črka ◦ zlog ◦ beseda ◦ poved ◦ besedilo ◦ knjiga ◦ avtor ◦ ilustrator ◦ naslov

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Udeleženec v 1. obdobju z aktivnim pripovedovanjem, npr. o dogodkih ob slikah iz vsakdanjega življenja, razvija govorne zmožnosti, širi besedišče, uporablja daljše in kompleksnejše povedi. V pripovedovanje vključuje asociativne dogodke in lastne izkušnje. Izjemnega pomena je vzpostavljanje čim večje notranje motivacije. Širjenje besedišča podpiramo s poslušanjem avtentičnih književnih in drugih besedil, relevantnih za odrasle. Učitelj besedila izbira glede na udeležencev interese in življenjske izkušnje, njihovo zahtevnost, vsebino in vrsto ilustracij. Ilustracije nudijo možnosti za pripovedovanje in razumevanje konteksta. Pri udeležencevem pripovedovanju je pozoren na upoštevanje zaporedja dogodkov, razumevanje vzročnih povezav, zaznavanje minevanja časa in vključevanje čustev.

Udeleženec razvija predbralne in predpisalne spretnosti v knjižnem in pisnem okolju razreda (kot so oglasi, urniki, obrazci) ter zunaj njega (npr. v knjižnici, pri obiskih ustanov). Motivacija za

učenje branja se krepi z vsakodnevnim udeleženičevim vključevanjem v različne bralne dejavnosti, ki so funkcionalno pomembne zanj, kot je npr. poslušanje učiteljevega branja. Pomembno je, da ima udeleženec na voljo raznovrstno bralno gradivo, ki ga lahko samostojno pregleduje, uporablja ali se o njem pogovarja. Pri različnih dejavnostih se srečuje z raznovrstnimi bralnimi viri, kot so knjige, revije, letaki, recepti, nakupovalni sezname, reklame, navodila in napisi v okolju. Učitelj poišče tudi za udeleženca najustreznejše spletne strani v slovenskem jeziku. Organizira različne učne situacije, v katerih lahko udeleženec spontano posluša, govori, bere in piše, npr. s pomočjo situacijske igre vlog, ki posnemajo vsakdanje življenjske situacije (npr. nakupovanje, obisk zdravnika, iskanje zaposlitve). Učitelj poleg svojih predlogov omogoči udeležencu, da sam izbere bralno gradivo, ki ga zanima.

Pomembno je, da se zna udeleženec orientirati v tiskani knjigi, časopisu; pa tudi po najrazličnejših drugih tiskanih in elektronskih gradivih, pri čemer naj smiselno povezuje besedilo s fotografijami, grafi ipd. Udeleženec ob tem upošteva poznavanje orientacije v knjigi in drugih pisnih virih (npr. časopis, spletna stran), pri čemer opredeli naslov in avtorja besedila ter razlikuje besedilo od slikovnega gradiva. Prepoznavanje smeri tiska vključuje prikaz začetka branja ter smeri branja od leve proti desni in od zgoraj navzdol. Ob bralnem gradivu udeleženec razvija metajezikovno zmožnost, kar pomeni, da zaznava in uporablja različne jezikovne izraze, kot so črka, beseda, poved, odstavek pa tudi naslov, knjiga, avtor, slika ipd.

Slušno razčlenjevanje in spajanje se osredotoča na zlogovanje, prepoznavanje začetnega in končnega zloga besede, začetnega in končnega glasu, glasov znotraj besede ter glaskovanje. Dejavnosti slušnega razločevanja in razčlenjevanja vključujejo opuščanje, dodajanje ter nadomeščanje glasov v besedi, pri čemer udeleženec tvori smiselne besede. Slušno zaznavanje se intenzivno razvija v tem obdobju izobraževanja in je temeljnega pomena pri procesu opismenjevanja. Na njegov razvoj vplivajo individualne sposobnosti, sistematično učenje in raznovrstne izkušnje. Zato je pomembno upoštevati udeleženičev individualni razvoj, kar podpremo z individualizacijo in diferenciacijo.

Črkovno znanje v predopismenjevanju zajema prepoznavanje in poimenovanje črk. Učitelj oblikuje različne praktične dejavnosti, v katerih udeleženec na raznolike načine spoznava črke slovenske abecede in jih niza v zaporedju. Poudarek je na prepoznavanju črk v vsakdanjih besedilih (npr. na embalaži izdelkov, v oglasih).

Udeleženec pridobljene izkušnje orientacije in v prostoru prenese na podlago/papir in digitalne vmesnike. Orientacije se uči najprej na velikem formatu in kasneje preide na manjši format. Pri risanju potez (deli črk in števk) sledimo načelu od večjega k manjšemu. Za razvijanje orientacije se učitelj poslužuje risanja po navodilih in drugih dejavnosti, pri čemer udeleženec izkazuje znanje o orientaciji in prepoznavanje prostorskih izrazov, kot so na/pod/nad, pred/med/za, v/iz ipd.

ZAČETNO OPISMENJEVANJE

CILJI

Udeleženec:

- : sistematično usvaja tiskane in pisane črke, hkrati razvija tehniko branja in pisanja ter jezikovno in komunikacijsko zmožnost za vsakdanjo rabo (1. obdobje);
- : piše črke, zloge, besede, povedi in preprosta besedila za določene namene (npr. kratka sporočila, sezname) ter zapisano polglasno in glasno prebere (1. obdobje);
- : razvija tekočnost branja (1. obdobje);
- : primerno razvojni stopnji razvija branje z razumevanjem, s poudarkom na funkcionalnem razumevanju besedil iz vsakdanjega življenja (1. obdobje);
- : spremlja svojo spretnost branja in pisanja ter predlaga izboljšave, razvija samorefleksijo (1. obdobje).

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

V 1. OBDOBJU

- izkaže opismenjenost tako, da:
  - » prebere in napiše povedi s (s tiskanimi kot s pisanimi) črkami povedi, ki so relevantne za vsakdanje situacije (npr. preprosta navodila, kratka sporočila);
  - » polglasno ali glasno bere s tiskanimi in pisanimi črkami zapisana besedila (npr. obvestila, kratke novice, recepte);
- tekoče prebere besedilo tako, da:
  - » bere v govorni hitrosti z redkimi premori ali ponovitvami, natančno, razločno, v enakomernem ritmu in izrazno;
- izkaže razumevanje prebranega besedila:
  - » s povzemanjem glavne ideje in ključnih informacij;
  - » z odgovarjanjem na vprašanja o vsebini;
  - » s povezovanjem vsebine z lastnimi izkušnjami in predznanjem;
  - » s kratkim pisnim odzivom ali ustnim pojasnilom.

TERMINI

◦ glas ◦ črka ◦ zlog ◦ beseda ◦ poved ◦ besedilo ◦ branje ◦ pisanje

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

V začetnem opismenjevanju v 1. obdobju učitelj načrtuje poglobljanje in utrjevanje glasovnega zavedanja (npr. v sklopu sistematične obravnave črk in v povezavi z realnimi besedami). Cilji opismenjevanja so usmerjeni v vzpostavljanje asociativne zveze med glasom in črko, spoznavanje zaporedja potez črk ter zapisovanje črk. Pomembno je tudi povezovanje novih črk z že znanimi, kar vključuje pisanje zlogov, besed in povedi ter branje zlogov, besed in povedi. Predopismenjevalne in opismenjevalne dejavnosti udeleženec izvaja tako v učilnici kot v kontekstu vsakdanjega življenja in na prostem (npr. branje napisov, obvestil). Udeleženec ob ponovnem ali večkratnem branju istega besedila (npr. navodil, receptov, člankov) razvija tehniko branja in hkrati tudi bralno razumevanje. Pisanje uri do stopnje avtomatizacije in sočasno razvija osnovne pravopisne in slovnične zmožnosti, ki so ključne za učinkovito pisno sporazumevanje.

Pri izbiri metod opismenjevanja učitelj izbira med sintetično, analitično, analitično-sintetično (ki vključuje klasično ter integrativno metodo) ter celostno oziroma globalno metodo. Pri pouku kombinira ustrezne metode opismenjevanja (vključno z različnimi digitalnimi aplikacijami in programi za pismenost odraslih) z namenom, da udeleženec lažje uzavesti posamezne črke, glasove, besede in njihovo funkcijo v besedilu.

V tem obdobju je posebna pozornost namenjena učenju branja in pisanja. Cilj tega učenja ni le obvladovanje tekočega branja in pisanja, temveč razvita zmožnost sporazumevanja v vidnem prenosniku ter razmišljanje, ustvarjanje, učenje in razvedrilo ob zapisanih besedilih. Cilj je omogočiti vsem udeležencem, da spoznajo in dosežejo višjo raven t. i. kritične in funkcionalne pismenosti, ki jim bo omogočila aktivno vključenost v družbo in reševanje vsakdanjih izzivov.

Udeleženec usvoji tehniko branja in pisanja, v nadaljevanju programa pa jo utrjuje in izboljšuje. Pri omenjenem upoštevamo individualne razlike med udeleženci. Za udeležence, ki imajo več predznanja s področja branja in pisanja, ali za tiste, ki hitreje napredujejo, učitelj individualizira opismenjevanje s samostojnim delom, ki vključuje kompleksnejša besedila ali naloge.

Učitelj pred branjem in pisanjem spodbuja udeleženca k pogovarjanju o tem, čemu beremo in pišemo besedila v vsakdanjem življenju (npr. zakaj je pomembno prebrati navodila, kako napisati prošnjo), kako pomembno je branje in pisanje v vsakdanjem življenju, kaj je potrebno za učinkovito branje in pisanje ter kako se pripravimo na branje in pisanje v vsakdanjem življenju. Pri tem udeleženec razvija notranjo motivacijo za ti dve sporazumevalni dejavnosti, saj prepozna njuno praktično vrednost.

Obvladovanje tehnike branja in pisanja udeležencu olajša razumevanje informacij in mu odpira pot k ustvarjalnosti, hkrati pa mu omogoča spoznavanje strategij za učinkovito pisno sporazumevanje. Udeleženec opazuje ponujene slike, avtentične materiale (npr. letake, obrazce) in glede na svoje zmožnosti piše besede/povedi/besedilo, ki je funkcionalno relevantno. Učitelj navaja udeležence k vaji večkratnega branja lastnih zapisov. Udeleženec zapise besede

večkrat prebere in se s tem ustrezno pripravi na glasno branje ali pa odpravi v zapisu določene napake. Ob tem uri in izboljšuje tehniko branja in pisanja ter hkrati razvija jezikovno in sporazumevalno zmožnost. Tako postopoma razvija tekočnost branja in branje z razumevanjem.

Z namenom spremljanja napredka pri procesu opismenjevanja udeleženec piše tudi nareke in prepisuje s table/projekcije/iz knjige/iz digitalnih virov ipd. Udeleženec nareke in prepise piše za vajo, da prepozna in odpravi morebitne napake (pozornost je usmerjena na napake s področja glasovnega zavedanja: izpuščena/dodana/zamenjana črka; napake s področja šibkega znanja oz. neznanja: besede s kritičnimi glasovi (npr., p/b, t/d, k/g, š/ž, lj, nj) in druge napake, povezane s funkcionalno pismenostjo). Na podlagi tega učitelj načrtuje ustrezne vaje za odpravo težav posameznega udeleženca in krepitev njegovih pismenostnih spretnosti.

Posebej priporočena je metoda didaktične igre, saj spodbuja aktivno sodelovanje in motivacijo odraslih, med oblikami dela pa kombinacija frontalnega in samostojnega dela oz. dela v manjših skupinah, kadar je to izvedljivo. Udeleženci naj razvijajo spretnosti in pridobivajo znanje ob aktivnih oblikah učenja, kot so sodelovalno učenje, učenje z odkrivanjem in problemsko učenje. Na ta način dejavno in procesno razvijajo svojo zmožnost pogovarjanja in reševanja problemov iz vsakdanjega življenja, npr.: razpravljajo o problemu, usklajujejo mnenja, oblikujejo skupno mnenje, ga predstavijo in zagovarjajo. Dobra motivacija za delo je lahko občasna smiselna uporaba tablic ali telefonov (za iskanje po jezikovnih priročnikih, za branje spletnih besedil, odkrivanje napak v besedilu, reševanje kvizov o pismenosti, dostop do avtentičnih digitalnih vsebin ipd.).

Učiteljeva povratna informacija je za udeleženca ključna pri napredovanju na področju branja in pisanja. Spremljanje udeleženčevega napredka na področju branja in pisanja naj omogoča individualen in fleksibilen proces, ki ga uravnavamo s sprotno povratno informacijo učitelja in samovrednotenjem, ki udeležencu pomaga pri prepoznavanju lastnih dosežkov in napredka ter ga spodbuja k nadaljnjemu učenju.

SPORAZUMEVANJE IN BESEDILO

OBVEZNO

OPIS TEME

V okviru teme *Sporazumevanje in besedilo*, ki je ključna za dober pouk slovenskega jezika, udeleženec uzavešča temeljna jezikovna znanja; razvija motivacijo in spretnosti s področja razvijanja bralne pismenosti; sprejema, razčlenjuje, tvori in kritično vrednoti različne vrste besedil ter s tem razvija svojo (kritično) sporazumevalno zmožnost; pridobiva znanje s področja besedilnih vrst, besediloslovja ter tvorjenja in sprejemanja besedila nasploh.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

SC (1.1.5.1) SC (3.3.3.1) SC (4.2.1.1) SC (5.1.4.1)

Udeleženec spozna naslednje skupine besedilnih vrst na naslednje načine (okrepljene besedilne vrste so obvezne, neokrepljene so izbirne):

2. OBDOBJE

a. opis in opisovanje: na podlagi razčlenjevanja in kritičnega vrednotenja vzorčnih vrst opisa, in sicer **opis osebe, predmeta, dogajanja**, udeleženec sprejema in na podlagi ustreznih navodil tvori tudi druge, nepričakovane vrste opisov, in sicer izbirno med naslednjimi možnostmi: opis živali, kraja, poklica, rastline, igre, športa;

b. argumentacija: udeleženec razčlenjuje in kritično vrednoti oglaševalska besedila (**reklama**) ter ob njih tvori pisne ali ustne komentarje/mnenja v obliki pogovora v razredu;

c. pripoved in pripovedovanje: na podlagi razčlenjevanja in kritičnega vrednotenja tvori **pripoved o svojih doživetjih**;

č. medijsko besedilo: na podlagi razčlenjevanja in kritičnega vrednotenja vzorčnega **aktualnega medijskega besedila** udeleženec sprejema, razčlenjuje, kritično vrednoti in na podlagi ustreznih navodil tvori še neznane vrste medijskih besedilih;

d. uradno besedilo: na podlagi razčlenjevanja in kritičnega vrednotenja vzorčnih vrst seznamov ter obrazcev uporablja **sezname** in **obrazce**, tudi **elektronske**;

e. govorjeno besedilo: udeleženec opravi vsaj en **govorni nastop** letno ter sprejema, razčlenjuje, kritično vrednoti in na podlagi ustreznih navodil tvori različne vrste **pogovorov** (s prijatelji, po telefonu, po spletu);

f. **besedilne skupine, značilne za vzgojno-izobraževalni sistem**: udeleženec sprejema, razčlenjuje in kritično vrednoti ter tvori obnovo različnih besedil zgoraj naštetih vrst.

3. OBDOBJE

a. **opis in opisovanje**: udeleženec sprejema, razčlenjuje, kritično vrednoti in na podlagi ustreznih navodil tvori še neznane vrste opisov, in sicer izbirno med naslednjimi možnostmi: opis postopka (navodilo, recept), dogodka, poti, živali, države, kraja, poklica, rastline, igre, športa;

b. **argumentacija**: z enim od opisov udeleženec na podlagi razčlenjevanja in kritičnega vrednotenja vzorčnega primera kombinira komentar/mnenje, na primer **predstavitve dogodka in svojega mnenja o njem**; udeleženec sprejema in razčlenjuje tudi druga besedila s tega področja, pri katerih nadgrajuje znanje iz 2. obdobja, na primer **oglaševalska besedila** (izbirno: reklama, mali oglas, manipulativno besedilo) ter ob njih tvori pisne in ustne komentarje/mnenja;

c. **razlaganje**: udeleženec na podlagi razčlenjevanja in kritičnega vrednotenja vzorčne besedilne vrste **razlaga** sprejema tudi druge, nepričakovane vrste razlaganja, in sicer razlago naravnega pojava;

č. **pripoved in pripovedovanje**: udeleženec sprejema in na podlagi ustreznih navodil tvori različne pripovedi in uzavesti razliko med opisom osebe, **oznako osebe** ter **pripovedjo o življenju osebe**;

d. **medijsko besedilo**: udeleženec sprejema, razčlenjuje, kritično vrednoti in na podlagi ustreznih navodil tvori še neznane vrste medijskih besedil, in sicer izbirno med naslednjimi možnostmi: (aktualna) novica, vremenska napoved, intervju, podkast, potopis;

e. **uradno besedilo**: na podlagi razčlenjevanja in kritičnega vrednotenja vzorčnih vrst seznamov in obrazcev udeleženec uporablja sezname in obrazce, tudi elektronske, v različnih oblikah ter se znajde ob nepričakovanih vprašanjih in nalogah v povezavi z njimi;

f. **besedilo, ki je hkrati dejanje**: na podlagi razčlenjevanja in kritičnega vrednotenja vzorčnih vrst besedil, ki so hkrati dejanje, udeleženec sprejema in tvori eno od naslednjih besedil: **vabilo, opravičilo, prošnja**; udeleženec sprejema in na podlagi ustreznih navodil tvori tudi druge, nepričakovane vrste takšnih besedil za različne okoliščine, različna komunikacijska področja (uradna in neuradna besedila, v formalnem in neformalnem jeziku) in naslovnike v rokopisni ter elektronski obliki, in sicer izbirno med naslednjimi zgoraj navedenimi možnostmi, poleg tega pa izbirno še med naslednjimi: zahvala, pritožba, sožalje, obvestilo;

g. **govorjeno besedilo**: udeleženec opravi **govorni nastop** ter sprejema, razčlenjuje, kritično vrednoti in na podlagi ustreznih navodil tvori različne vrste **pogovorov** (osebni, telefonski, spletni – z različnimi nameni in udeleženci, raziskovalni, prepričevalni, pogajalni);

h. **besedilne skupine, značilne za vzgojno-izobraževalni sistem**: udeleženec sprejema, razčlenjuje, kritično vrednoti ter tvori obnovo in oceno različnih besedil zgoraj naštetih vrst.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

V okviru teme *Sporazumevanje in besedilo* udeleženec uzavešča temeljna jezikovna znanja; pridobiva motivacijo in razvija spretnosti pogovarjanja z različnimi sogovorci, usvaja temeljna načela dialoškega sporazumevanja ter zmožnost ustnega in pisnega tvorjenja neumetnostnih besedil, povezanih z drugimi predmetnimi področji. **SC** (5.3.4.1) **SC** (5.3.5.1)

RAZVIJANJE BRALNE PISMENOSTI

CILJI

Udeleženec:

O: razvija zmožnost nebesednega sporazumevanja;

SC (1.1.5.1)

O: spoznava pomen poslušanja in usvaja strategije uspešnega poslušanja;

SC (1.1.5.1 | 3.1.3.2 | 3.1.3.3)

O: razvija zmožnost pogovarjanja z različnimi sogovorci (pogovarja se o znanih temah, izkušnjah in interesih) ter usvaja temeljna načela dialoškega sporazumevanja (vikanje, tikanje, pozdravljanje, nagovor);

SC (1.1.5.1)

O: razvija zmožnost tvorjenja povezovalnih neumetnostnih besedil po zgledu (pozdrav, vabilo, voščilo, čestitka);

SC (1.1.5.1 | 4.1.3.1)

O: usvaja zmožnost vrednotenja svojega poslušanja, pogovarjanja in govorjenja;

SC (1.1.4.1 | 3.3.2.1 | 3.3.5.2)

O: spoznava in uporablja bralne strategije za iskanje bistva, povzemanje, urejanje in kritično vrednotenje informacij (2. obdobje);

SC (1.1.4.1)

O: glasno in tiho tekoče bere besedila ter prebrano razume (2. obdobje);

SC (3.1.3.3)

O: vodeno ter samostojno pisno in ustno tvori in utemeljuje svoje odzive na prebrano (2. obdobje);

O: je motiviran za branje v šoli in zunaj nje (2. in 3. obdobje);

O: v dogovoru z učiteljem izbere ter prebere vsaj eno umetnostno besedilo in po možnosti vsaj eno daljše umetnostno ter tudi eno krajše zahtevno neumetnostno besedilo (v 3. obdobju okrog

5000 znakov) s področja, ki ga zanima (2. in 3. obdobje);

SC (4.1.2.1)

O: večinoma samostojno in kritično uporablja različne bralne vire (2. in 3. obdobje);

O: predstavi svoj napredek pri razvijanju bralne pismenosti in našteje svoje aktivnosti s tega področja (2. in 3. obdobje);

SC (5.3.5.2 | 5.2.2.1)

O: zna se orientirati v (splošni) knjižnici in samostojno iskati gradiva (2. in 3. obdobje);

O: tekoče bere daljša in zahtevnejša besedila ter prilagaja hitrost branja zahtevam besedila (3. obdobje);

O: glede na namen samostojno izbira tiskane in druge informacijske vire ter uporabi primerne bralne strategije (3. obdobje);

O: izbira in prebira krajše dnevne novice (3. obdobje);

O: primerja več besedil med seboj in jih ovrednoti z različnimi kriteriji (3. obdobje);

O: na podlagi podatkov iz besedila (s pomočjo ali samostojno) oblikuje domneve in jih poskuša utemeljiti (3. obdobje);

O: samostojno, namensko in odgovorno izbira ter uporablja tiskane in druge informacijske vire (3. obdobje);

O: prebrano uporablja pri reševanju problemov v različnih položajih – učnih in v osebem življenju (3. obdobje).

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

V 1., 2. IN 3. OBDOBJU

– zmožnost sporazumevanja pokaže tako, da:

- » razume nebesedna sporočila in jih tvori;
- » pozorno posluša sogovorca in se smiselno odziva;
- » sodeluje v pogovoru in upošteva načela dialoškega sporazumevanja.

TERMINI

◦ besedni jezik ◦ nebesedni jezik ◦ vikanje ◦ tikanje ◦ pozdravljanje

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Udeleženec znanje izkazuje v povezavi z drugimi cilji in s tematskimi sklopi. Učiteljem priporočamo raznolike, čim avtentičnejše, čim pristnejše, čim bolj življenjske pristope za motivacijo in preverjanje obveznosti (npr. s spisi, z govornimi nastopi/s predstavitvami, s praktičnimi izdelki).

Cilj doseganja (domačega) branja umetnostnih/književnih in neumetnostnih besedil naj učitelj preverja individualizirano po svoji presoji.

Neumetnostna besedila se lahko navezujejo na vse predmete v šoli ali izvenšolsko dogajanje. Izkazovanje izpolnjevanja tega cilja je v sodobnem digitalnem svetu ključni pogoj za uspešno izvajanje ciljev pouka slovenščine in drugih predmetov.

Primeri dejavnosti:

- » **Poudarek na funkcionalnem branju:** Uporabljajte realna in avtentična besedila (npr. računi, pogodbe za mobilno telefonijo, kratke novice o dogodkih v skupnosti, navodila za uporabo javnih storitev), ki so neposredno relevantna za udeleženčevo vsakdanje življenje. Vadite branje za določen namen (npr. iskanje kontaktnih podatkov, razumevanje urnika).
- » **Strategije aktivnega branja:** Sistematično poučujte in vadite strategije branja, kot so aktivno podčrtovanje ključnih besed, formuliranje vprašanj pred in med branjem, povzemanje odstavkov s svojimi besedami, določanje glavne ideje in prepoznavanje pomembnih informacij.
- » **Individualizacija domačega branja:** Učitelj naj individualizirano preverja domače branje, osredotočite se na razumevanje in aplikacijo prebranega. Dovolite udeležencu, da prinese besedila, ki ga zanimajo, in ga vključite v pouk (notranja diferenciacija).
- » **Kritično vrednotenje virov:** Spodbujajte kritično branje in razpravo o verodostojnosti in pristranskosti informacij, še posebej pri medijskih besedilih (npr. novice, oglasi).
- » **Povezava s knjižnico:** Aktivno spodbujajte obisk knjižnice in samostojno iskanje gradiv, ki so prilagojena udeleženčevi stopnji znanja.

BESEDILO, BESEDILNE VRSTE, BESEDILNE SKUPINE

CILJI

Udeleženec:

- : razvija zmožnost poslušanja (in gledanja) besedilnih vrst (pripoved, novica, opis);
● SC (1.1.4.1)
- : razvija zmožnost pogovarjanja v osebnih in telefonskih pogovorih;
- : razvija zmožnost tvorjenja pripovedovalnih in opisovalnih besedil;
- : razvija zmožnost pisanja preprostih besedil (npr. vezana besedila, pripoved, opis);
- : razvija zmožnost branja z razumevanjem z različnimi vrstami neumetnostnih besedil (npr. navadni ali elektronski dopis, seznam, novica, pripoved, opis);
- : razvija zmožnost preprostega govornega nastopanja z vnaprej napovedano temo in z različnimi besedilnimi vrstami (npr. pripoved, obnova, opis);
- : sprejema, razčlenjuje, kritično vrednoti in tvori različne vrste besedil ter s tem razvija svojo (kritično) sporazumevalno zmožnost (2. in 3. obdobje).
● SC (1.1.1.1 | 2.2.2.1 | 2.3.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

V 1. OBDOBJU

- pokaže zmožnost sprejemanja (poslušanja in branja) tistih besedilnih vrst, ki so določene s tem učnim načrtom tako, da:
  - » **pripoveduje o življenju znanih osebnosti;**
  - » **tvori vezana besedila (npr. pripoved ob neurejenem nizu slik, nadaljevanje prebranega besedila);**
- pokaže zmožnost tvorjenja (govorno nastopanje) tistih besedilnih vrst, ki so določene s tem učnim načrtom in jih je pred tem že prebral ali poslušal tako, da:
  - » **pripoveduje o tem, kar je doživel oz. je doživela izmišljena oseba;**
  - » **opisuje (npr. samega sebe, živali ali druge osebe);**

V 2. OBDOBJU

– dokaže znanje s področja besedilnih vrst tako, da:

- » sprejema, pozna, tvori in razčleni naslednje besedilne vrste: opis osebe, dogajanja, pripoved o svojih doživetjih, seznam, govorni nastop, pogovor, obnova;
- » na podlagi znanih besedilnih vrst vodeno sprejema in razčleni tudi druge, še neznane besedilne vrste po avtonomnem izboru učitelja, kakor so našteje v dodatnih pojasnilih za to temo;

V 3. OBDOBJU

– dokaže znanje s področja besedilnih vrst tako, da:

- » sprejema, pozna, tvori, razčleni in kritično ovrednoti naslednje besedilne vrste: - predstavitev dogodka in svojega mnenja o njem – oglaševalsko besedilo, oznaka osebe, pripoved o življenju osebe, vabilo, opravičilo, prošnja, pogovor (osebni, telefonski, spletni – z različnimi nameni in udeleženci);
- » na podlagi znanih besedilnih vrst sprejema, razčleni in kritično ovrednoti tudi druge, še neznane besedilne vrste po presoji učitelja, kakor so našteje v dodatnih pojasnilih za to temo.

TERMINI

- seznam ◦ obrazec ◦ voščilo ◦ čestitka ◦ obnova ◦ novica ◦ pozdrav ◦ govorni nastop
- predstavitev ◦ oglaševalsko besedilo ◦ razlaga ◦ oznaka ◦ vabilo ◦ opravičilo ◦ prošnja
- opis ◦ pripoved ◦ reklama ◦ medijsko besedilo

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Udeleženec se ne uči značilnosti vsake besedilne vrste izolirano, prav tako ne doživlja vsake besedilne vrste ločeno od drugih, ampak postopoma povezuje besedilne vrste v besedilne skupine. Sprejema, razčlenjuje, tvori in jih kritično vrednoti na podlagi priporočil, ki so zapisana v didaktičnih priporočilih za to temo. Ne priporočamo učenja značilnosti besedilnih vrst na pamet, ampak zlasti učenje prek samostojnega tvorjenja besedilnih vrst.

Ne glede na besedilne vrste, ki so navedene v didaktičnih priporočilih za temo, naj udeleženec čim večkrat pripoveduje o svojih doživetjih, predstavlja umišljene dogodke/svetove, poroča o zanimivih/aktualnih dogodkih, predstavlja svoje mnenje o aktualnih dogodkih, obnavlja knjigo/film/prireditve.

SC (2.1.1.1)

Primeri dejavnosti:

- » **Učenje ob tvorjenju:** Namesto mehanskega učenja značilnosti besedilnih vrst, se osredotočite na aktivno tvorjenje besedil. Udeleženec naj sam piše opise (osebe, predmeta, dogodka, ki ga osebno zadevajo), kratke reklame za izdelek ali storitev, pripovedi o lastnih doživetjih, kratke novice, sezname in izpolnjuje obrazce.
- » **Primerjalna analiza:** Uporabite primere istih vsebin, predstavljenih v različnih besedilnih vrstah (npr. oglas za dogodek in kratka novica o tem dogodku), ter analizirajte, kako se oblika in namen besedila spreminjata.
- » **Medpredmetno povezovanje:** Načrtujte medpredmetno povezovanje z drugimi predmeti (npr. tuji jeziki) za obravnavo podobnih besedilnih vrst, da se preprečijo podvajanja in poudari prenosljivost znanj.
- » **Spontano izražanje:** Redno omogočajte priložnosti za spontano ustno in pisno izražanje (npr. kratka pripoved o koncu tedna, predstavitev mnenja o aktualnem dogodku).

BESEDILOSLOVJE IN SPREJEMANJE TER TVORJENJE BESEDILA

CILJI

Udeleženec:

○: razvija zmožnost poslušanja (gledanja posnetih) besedil in branja besedil ter usvaja značilnosti besedilnih vrst (opis, pripoved, novica, pozdrav, vabilo, voščilo, čestitka);

SC (1.1.4.1)

○: po poslušanju (gledanju) in branju izkazuje razumevanje besedila;

SC (1.1.4.1)

○: redno bere, izbira raznolika bralna gradiva, jih razume, poglobljeno analizira in kritično vrednoti;

○: uči se uporabe preprostih bralnih učnih strategij za razumevanje prebranega;

○: spoznava pomen neumetnostnih besedil v vsakdanjem življenju;

SC (1.1.4.1)

○: razvija kritično odzivanje na besedilo;

○: postavlja raznolika vprašanja o določeni temi;

○: razvija zmožnost ustnega in pisnega tvorjenja ob urejenem in neurejenem nizu slikovnega gradiva, ob doživetih in domišljjskih dogodkih ter ob opisovanju;

○: spoznava namen govornega nastopanja;

○: v pripravi na govorno nastopanje sodeluje pri izbiri teme in se navaja na izbiranje ustreznega gradiva;

○: ob učiteljevih vprašanjih prepoznava bistvene podatke in pomembne podrobnosti iz besedila, oblikuje slikovni ali besedni zapis, se uri v predstavitvi, predstavlja izbrano temo;

○: razvija zmožnost vrednotenja govornega nastopanja;

○: razvija zmožnost vrednotenja sprejemanja in tvorjenja neumetnostnih besedil ter na podlagi povratnih informacij načrtuje, kako bi jih izboljšal;

○: razvija in vrednoti čitljivost pisanja.

SC (3.3.4.3 | 3.1.3.2 | 3.1.4.2 | 4.1.1.1 | 5.3.5.3)

○: spoznava besediloslovje slovenskega jezika in njegovo vlogo pri boljšem sprejemanju in tvorjenju besedil; s tem razvija besediloslovno, metajezikovno, skladijsko, oblikoslovno in besedoslovno zmožnost, zlasti pa (kritično) sporazumevalno zmožnost; na tej podlagi razvija zmožnost sprejemanja in tvorjenja (tudi večkodnih) besedil usvojenih vrst ter sprejemanja

(večkodnih) besedil neznanih vrst, in sicer ob upoštevanju usvojenih dejavnikov sporazumevanja in lastnosti posameznih besedilnih vrst (2. in 3. obdobje).

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

V 1. OBDOBJU

- izkaže razumevanje poslušanega in prebranega besedila tako, da:
  - » na podlagi vprašanj prepozna temo, okoliščine nastanka besedila (sporočevalca, naslovnika, kraj, čas) in sporočevalčev namen;
  - » najde bistvene podatke;
  - » s svojimi besedami povzame besedilo;
  - » postavlja in odgovarja na vprašanja, vezana na besedilo;
  - » vrednoti besedilo in utemelji svoje mnenje;
- v smiselnih okoliščinah tvori krajša in enostavnejša pisna besedila, kar izkaže tako, da:
  - » naredi smiseln načrt tvorjenja besedila;
  - » napiše razumljivo in zaokroženo besedilo;
  - » napiše jezikovno in slogovno pravilno besedilo;
  - » piše z rokopisno čitljivo pisavo;
  - » odpravi napake v lastnem besedilu;
- govorno nastopi z vnaprej pripravljeno temo tako, da:
  - » predstavi izbrano temo;
  - » uporabi ustrezen govor (jezikovno in slogovno ustrezen);

V 2. OBDOBJU

- » v pripovedovalnem besedilu določi uvod, jedro in zaključek ter predstavi njihovo vlogo;
- » v pisnem besedilu določi odstavke in je zmožen svoje besedilo deliti na smiselne odstavke;
- » v besedilu prepozna dejavnike sporazumevanja (tvorec, prejemnik, sogovorec, kraj [nastanka/objave], čas [nastanka/objave]), tudi če so navedeni samo posredno;
- » razvrsti znano ali neznan besedilo glede na naslednje kriterije: neumetnostno, umetnostno, govorjeno, zapisano;
- » smiselno sodeluje v pogovorih;

» piše preproste dopise;

– poslušša (in gleda) umetnostna in neumetnostna besedila; tekoče in primerno hitro, tiho in naglas bere umetnostna in neumetnostna besedila; svoje razumevanje poslušanega oz. prebranega besedila dokaže tako, da:

» določi družbeno vlogo sporočevalca in njegov namen;

» povzame temo, podteme in bistvene podatke ter povzetek strukturira v obliki miselnega vzorca ali preglednice;

» obnovi besedilo;

» samostojno govorno nastopi z napovedano besedilno vrsto;

» tvori govornjena oz. zapisana besedila; pri tem tvori besedilnovrstno ustrezno, smiselno in razumljivo besedilo, skladno z jezikovno in s slogovno normo knjižne zvrsti; po pisanju ustno vrednoti svoje besedilo, ga po potrebi izboljša in utemelji svoje odločitve;

» uporabi okoliščinam ustrezno poved oz. ustrezno besedo;

» tvori okoliščinam in besedilni vrsti ustrezno besedilo;

» v svojih besedilih in v besedilih drugih prepozna slogovne neustreznosti ali različne možnosti; neustreznosti odpravi;

» pri sprejemanju poleg besed upošteva tudi vse slikovno gradivo v besedilu (npr. ilustracije, fotografije, risbe, sheme, razpredelnice, grafe);

V 3. OBDOBJU

» v pripovedovalnem besedilu določi uvod, jedro in zaključek ter odstavke, jih poimenuje, predstavi njihovo vlogo, tvori lastno besedilo z uvodom, jedrom in zaključkom ter ustrezno členitvijo na odstavke;

» v besedilu prepozna dejavnike sporazumevanja (tvorec/sporočevalec, prejemnik/naslovnik, sogovorec, kraj [nastanka/objave], čas [nastanka/objave]), tudi če so navedeni samo posredno, jih poimenuje in tvori dejavnikom ustrezna enogovorna in dvogovorna besedila;

» razvrsti znano ali neznan besedilo glede na naslednje kriterije: neumetnostno, umetnostno; govornjeno, zapisano; objektivno, subjektivno; neuradno, uradno; zasebno, javno;

» smiselno sodeluje v pogovorih;

» piše dopise; pri tem uresničuje prepoznano zgradbo in slog dane vrste dopisa;

– poslušša (in gleda) oz. bere neumetnostna in umetnostna besedila, svoje razumevanje besedila pa dokaže tako, da:

» določi družbeno vlogo sporočevalca in sporočevalčev namen;

- » strukturirano povzame temo, podteme, bistvene podatke, logična razmerja med njimi in obnovi besedilo;
  - » v besedilu prepozna manipulativne prvine in izrazi svoje mnenje o njih;
  - » določi prevladujočo vrsto besedila in utemelji svojo odločitev;
  - » predstavi vlogo nebesednih prvin v besedilu;
  - » ovrednoti besedilo in utemelji svoje mnenje;
- tvori govorna oz. zapisana besedila; pri tem je pozoren, da:
- » tvori besedilnovrstno ustrezna, smiselna in razumljiva besedila; skladna z jezikovno in s slogovno normo knjižne zvrsti;
  - » govori razločno in čim bolj knjižno ter ustrezno uporablja nebesedne spremljevalce govorenja oz. napiše čitljivo besedilo;
  - » po govornem nastopu ovrednoti svoj nastop in utemelji svoje mnenje oz. po pisanju ustno ovrednoti svoje besedilo, ga (po potrebi) izboljša in utemelji svoje odločitve;
  - » tvori okoliščinam in besedilni vrsti ustrezno besedilo;
  - » pri tvorjenju in sprejemanju besedila upošteva vse znake (tudi nebesedne) in vse okoliščine;
  - » poleg besedila pri sprejemanju upošteva tudi fotografije ali ilustracije ob besedilu;
  - » napiše/pove, katere vse podatke izvemo iz mesta objave besedila.

TERMINI

- uvod ◦ jedro ◦ zaključek ◦ odstavek ◦ namen besedila ◦ tema besedila ◦ neumetnostno besedilo ◦ umetnostno besedilo ◦ medijsko besedilo ◦ strokovno besedilo ◦ uradno besedilo ◦ uradno besedilo ◦ neuradno besedilo ◦ govorno besedilo ◦ zapisano besedilo
- objektivno besedilo ◦ subjektivno besedilo ◦ tvorec ◦ besedni jezik ◦ nebesedni jezik
- slušni prenosnik ◦ vidni prenosnik ◦ sogovorec

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Udeleženec razvija zmožnost sprejemanja in tvorjenja besedil na različne načine.

Primeri dejavnosti:

- » **Celostni pristop k tvorjenju:** Pri tvorjenju besedil poudarite vlogo vseh dejavnikov sporazumevanja (kdo, kaj, komu, kdaj, kje, zakaj, kako). Pred tvorjenjem besedila naj udeleženci razmislijo o teh dejavnikih.

- » **Strukturiranje besedil:** Sistematično vadite strukturiranje besedil (npr. določanje uvoda, jedra, zaključka v pripovedi; delitev besedila na smiselne odstavke). Uporabite vizualne pripomočke in predloge.
- » **Večkodna besedila:** Aktivno vključujte večkodna besedila (npr. besedilo s fotografijami, grafi, shemami, zemljevidi). Vadite branje in interpretacijo informacij iz različnih kod. Spodbudite tvorjenje lastnih preprostih večkodnih besedil.
- » **Vljudnostno sporazumevanje:** Posebno pozornost posvetite vljudnostnim načinom sporazumevanja v različnih okoliščinah (npr. vljudnostne fraze pri uradni komunikaciji, neformalni pogovori s prijatelji). Vadite preoblikovanje manj vljudnih izrazov v vljudnejše.
- » **Refleksija in samovrednotenje:** Po govornem nastopu ali pisanju naj udeleženci vrednotijo svoje delo glede na razumljivost, ustreznost in pravilnost. Spodbujajte samokorekcijo in načrtovanje izboljšav na podlagi povratnih informacij.
- » **Prilagoditev jezika in sloga:** Vadite prilagajanje jezika in sloga glede na okoliščine sporazumevanja in vrsto besedila. Udeleženci naj prepoznajo in odpravijo slogovne neustreznosti v besedilih.
- » **Aktivno poslušanje in gledanje:** Pred poslušanjem/gledanjem ali branjem besedila udeležence pripravite z vprašanji o namenu poslušanja/branja. Po tem naj določijo družbeno vlogo sporočevalca, povzamejo temo in bistvene podatke ter vrednotijo besedilo (zanimivost, verodostojnost, razumljivost, uporabnost).
- » **Primerjava avtentičnih in vzorčnih besedil:** Udeleženci naj primerjajo avtentične pogovore/dopise z vzorčnimi besedili in analizirajo razlike ter razmislijo o razlogih zanje.

SLOVENSKI JEZIK V PROSTORU, DRUŽBI IN ČASU

OBVEZNO

OPIS TEME

Udeleženec v okviru teme uzavešča značilnosti slovenskega jezikovnega prostora, razvija zavest o slovenščini in o prvem jeziku v večjezični družbi, spoznava jezikovne zvrsti in okoliščine za njihovo rabo. Razvija in krepi zavest o svojem maternem in/oziroma jeziku okolja.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

SC (5.3.4.2) SC (3.3.4.1) SC (3.3.1.2) SC (2.2.2.1) SC (1.2.3.2)

SLOVENSKI JEZIKOVNI PROSTOR

CILJI

Udeleženec:

- : spoznava položaj slovenščine kot državnega jezika v Republiki Sloveniji;
- : spoznava pomen in vlogo maternega (prvega) jezika in ga primerja z drugimi jeziki;
SC (1.1.3.2 | 1.2.1.1 | 1.3.5.1 | 1.3.2.1)
- : prepoznava različne jezike (tuji jezik, jezik okolja) in podobnosti/razlike slovenskega jezika v primerjavi z drugimi jeziki;
- : razvija pozitiven odnos do jezikov, ki jih pozna ali usvaja;
- : prepoznava smiselnost učenja jezikov;
SC (1.2.3.2 | 1.2.5.1)
- : praktično uzavešča značilnosti slovenskega jezikovnega prostora, vključno z jeziki, ki ga obkrožajo (2. in 3. obdobje).

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

V 1. OBDOBJU

- » poimenuje svoj materni (prvi) jezik in ga loči od drugih jezikov, s katerimi je v stiku (maternih, jezika okolja in tujih jezikov), ne da bi ob tem uporabljal strokovno terminologijo;
- » predstavi položaj slovenščine v Republiki Sloveniji;

V 2. IN 3. OBDOBJU

– izkaže razvito zavest o značilnostih slovenskega jezikovnega prostora tako, da:

- » opiše razprostranjenost slovenščine v Republiki Sloveniji;
- » na zemljevidu pokaže ali opiše, kje se govori slovenščina, kje pa poleg nje tudi madžarščina in italijanščina;
- » poimenuje jezike sosednjih držav Republike Slovenije;
- » prepozna jezik/jezike, ki se govori/govorijo v njegovem okolju.

SC (3.3.1.2)

TERMINI

- materni (prvi) jezik
- tuji jezik
- državni jezik
- slovenski jezikovni prostor
- slovensko izseljenstvo
- dvojezično območje
- italijanski jezik
- madžarski jezik
- sosedski jeziki
- slovensko zamejstvo
- hrvaški jezik
- nemški jezik
- romska skupnost
- drugi jezik

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Udeleženec ozavešča, kateri je njegov materni jezik in kateri so drugi jeziki v njegovem okolju. Učitelj udeležencu omogoči spoznavanje položaja slovenščine v Republiki Sloveniji, saj s tem razvija pozitiven odnos do slovenščine. Udeleženec naj na tej stopnji razvija zavest o značilnostih slovenskega jezikovnega prostora predvsem na podlagi lastnih izkušenj in jezikovne situacije v svojem ožjem in širšem okolju. Pri obravnavi je smiselno medpredmetno povezovanje z družbo in geografijo.

SLOVENSKI JEZIK V DRUŽBI

CILJI

Udeleženec:

O: razvija zavest o slovenskem jeziku in jezikih v družbi nasploh (2. in 3. obdobje).

SC (3.3.1.2 | 3.3.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

V 2. OBDOBJU

– ima razvito zavest o slovenskem jeziku v družbi, kar dokaže, tako da:

- » poimenuje **materni (prvi) jezik**, uradni in državni jezik;
- » **našteje tuje jezike, ki jih pozna;**

V 3. OBDOBJU

– ima razvito zavest o slovenskem jeziku v družbi, kar dokaže, tako da:

- » **prostorsko umesti in pozna vloge slovenskega jezika v Republiki Sloveniji in slovenskem zamejstvu, Evropski uniji in po svetu;**
- » **poimenuje svoj materni (prvi) jezik ali jezik okolja; uradni in državni jezik Republike Slovenije;**
- » **razloži, zakaj je jezik sredstvo za sporazumevanje;**
- » **prepozna in opiše vlogo nebesednega jezika ob besednem jeziku.**

TERMINI

- drugi jezik
- tuji jezik
- jezik okolja
- uradni jezik
- državni jezik
- besedni jezik
- nebesedni jezik
- materni (prvi) jezik

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Udeleženec naj na tej stopnji razvija znanje o slovenskem jeziku v družbi predvsem na podlagi lastnih izkušenj in jezikovne situacije v okolju.

Udeleženec, čigar prvi/materni jezik ni slovenščina, lahko izbirno:

- » predstavi svoj prvi/materni jezik, okoliščine, v katerih ga uporablja, in svoj odnos do njega;

- » primerja okoliščine rabe prvega/maternega jezika in slovenščine;
- » primerja svoj odnos do prvega/maternega jezika in slovenščine.

Primeri dejavnosti:

- » **Simulacije vsakdanjih situacij:** Organizirajte simulacije in igranje vlog tipičnih vsakdanjih situacij, v katerih je treba uporabljati slovenščino (npr. nakupovanje v trgovini, naročanje pri zdravniku, povpraševanje na pošti, komunikacija z bančnikom). To omogoča praktično uporabo in utrjevanje besedišča.
- » **Analiza avtentičnih dokumentov:** Uporabite preproste avtentične dokumente in obrazce (npr. izpolnjevanje osnovnih podatkov na prijavnica, preprosti letaki z javnimi obvestili) in vadite njihovo razumevanje in izpolnjevanje.
- » **Terensko delo:** Če je mogoče, organizirajte kratke »terenske naloge« (npr. obisk lokalne trgovine, pošte, javnega prevoza), pri katerih morajo udeleženci uporabiti slovenščino v realnem okolju in o tem poročati v razredu.
- » **Pomen knjižnega jezika v formalnih okoliščinah:** Jasno pojasnite, zakaj je v določenih situacijah (npr. uradna komunikacija, izobraževanje) pomembna uporaba knjižnega jezika in kakšne so posledice neuporabe.
- » **Izmenjava izkušenj:** Spodbujajte udeležence, da delijo svoje izkušnje z uporabo slovenščine v vsakdanjem življenju in razpravljajo o izzivih ter strategijah za njihovo premagovanje.

JEZIKOVNE ZVRSTI

CILJI

Udeleženec:

○: spoznava jezikovne zvrsti in okoliščine za njihovo rabo;

● SC (1.1.5.1 | 1.2.5.1 | 2.2.2.1)

○: uzavešča razlike v poimenovanju in načinu izgovorjave besed med knjižnim jezikom (uradne in formalne situacije) in neknjižnim jezikom (vsakdanje pogovorne situacije) ter okoliščine za njegovo rabo (zlasti 1. obdobje).

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

V 1. OBDOBJU

» predstavi okoliščine za rabo knjižnega jezika;

V 2. OBDOBJU

» našteje jezikovne zvrsti (knjižni jezik, pogovorni jezik, narečje);

» se na podlagi okoliščin odloči, kdaj bo uporabljal knjižni jezik; ● SC (3.3.1.2)

V 3. OBDOBJU

» pojasni in presodi okoliščine rabe knjižnega in pogovornega jezika; ● SC (3.3.1.2)

» prepozna in poimenuje rabo slenga.

TERMINI

○ jezikovna zvrst ○ knjižni jezik ○ pogovorni jezik ○ narečje ○ sleng ○ žargon

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Zaradi bistveno spremenjenih načinov komunikacije se zvrstnost v zadnjih letih glede na dosedanjo tradicijo spreminja. V učnem načrtu zato na podlagi šolske slovnice govorimo o treh jezikovnih zvrsteh: knjižnem jeziku, pogovornem jeziku in narečju. Na vsako od teh zvrsti se lahko naslonita sleng ali žargon (s slengizmi ali z žargonizmi). Učitelj naj pri podrobnejših razlagah v prehodnem obdobju sledi strokovni literaturi. (Knjižni jezik združuje nekdanja poimenovanja *zborni knjižni jezik*, *splošnopogovorni* ali *knjižnopogovorni jezik* in *knjižni pogovorni jezik*, pogovorni jezik pa združuje nekdanja poimenovanja *pokrajinski pogovorni*

jeziki in neknjižni pogovorni jezik. Interesne govornice [sleng, žargon] so običajno naslonjene na pogovorni jezik, lahko pa tudi na narečje.)

Udeleženec naj z raznolikimi dejavnostmi in ob različnih dogodkih v vseh treh obdobjih spozna, v katerih okoliščinah je treba kot jezikovno zvrst uporabljati knjižni jezik. Pri določanju jezikovne zvrstnosti in pri tvorbi besedil naj udeleženec odgovori na ključna vprašanja: kdo, kaj, kje/kdaj, zakaj, kako tvori besedilo/je tvoril besedilo.

Udeleženec naj posluša/gleda/bere konkretne primere besedil iz medijev, literature in vsakodnevne komunikacije, kar mu pomaga prepoznati in razumeti jezikovne zvrsti. Treba ga je spodbuditi k razmišljanju, zakaj se določene zvrsti uporabljajo v določenih situacijah in kakšen je njihov namen. Udeleženec naj se pogovarja, analizira, presoja različne vrste besedil (članki, pogovori, oglasi, radijske oddaje, socialna omrežja, zapisi/posnetki v narečju), kar omogoča prepoznavanje jezikovnih zvrsti v avtentičnem okolju.

Primeri dejavnosti:

- » **Analiza posnetkov:** Uporabite kratke avtentične posnetke (npr. TV-oddaje, radijske oddaje, intervjuji, kratki filmi) in posnetke pogovorov med ljudmi, ki govorijo v različnih zvrsteh (knjižni, pogovorni jezik, preprosto narečje). Skupaj analizirajte razlike.
- » **Vaje preoblikovanja:** Vadite preoblikovanje preprostih pogovornih stavkov v knjižni jezik in obratno. To pomaga pri razumevanju razlike in primernosti uporabe.
- » **Diskusija o rabi jezika:** Spodbudite razpravo o tem, kje in kdaj je primerno uporabljati knjižni jezik in kje pogovorni. Udeleženci naj navedejo primere iz lastnega življenja.
- » **Medkulturna perspektiva:** Poudarite, da imajo tudi drugi jeziki različne zvrsti in da je spoštovanje jezikovne raznolikosti pomembno. Omogočite udeležencem, da primerjajo to s svojimi maternim jezikom.

ZGODOVINA SLOVENSKEGA JEZIKA

CILJI

Udeleženec:

○: spoznava razvoj slovenskega (knjižnega) jezika in razvoj pisave (3. obdobje).

SC (1.3.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

V 3. OBDOBJU

- » na kratko (v kratki zgodbi) opiše zgodovino slovenskega jezika, pri čemer navede osnovne tokove razvoja slovenskega jezika in pisave;
- » v opis zgodovine slovenskega jezika umesti znanje o avtorjih iz zgodovine slovenskega jezika ali književnosti.

TERMINI

- slovanski jeziki (vzhodni, zahodni, južni) ○ Brižinski spomeniki ○ rokopisi ○ knjižni jezik
- slovarji ○ slovnice ○ pravopisi ○ bohoričica ○ gajica

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Udeleženec predstavi zgodovino slovenskega jezika na naslednji način:

- » v srednjem veku se oblikuje slovenščina kot jezik, ki se že razlikuje od drugih slovanskih jezikov;
- » kmalu nastanejo slovenska narečja;
- » v drugi polovici 16. stoletja slovenski protestantski pisci izoblikujejo slovenski knjižni jezik;
- » v nadaljnjih stoletjih se govorni jezik odmika od knjižnega jezika, zato nastopi nevarnost, da bi se slovenščina razdelila na več pokrajinskih jezikov;
- » sredi 19. stoletja pride do dokončnega poenotenja knjižne slovenščine v skupni jezik vseh Slovencev; začne se oblikovati enotna podoba skupnega govornega jezika;
- » z osamosvojitvijo slovenski jezik zaživi polno življenje v prav vseh vlogah;
- » zgodovino slovenskega jezika naj udeleženec spoznava skupaj s poukom književnosti in tudi medpredmetno. SC (4.1.1.1) SC (1.3.2.1)

JEZIKOVNI SISTEM IN NJEGOVA VLOGA

OBVEZNO

OPIS TEME

V okviru teme udeleženec dejavno in problemsko spozna vse ravnine jezikovnega sistema, sprva samo na ravni pravilnega poimenovanja, pregibanja, sestavljanja povedi, razumevanja povezav med besedami in stavki, v 2. in 3. obdobju pa tudi na ravni metajezikovnega znanja. S tem postopoma pridobi metajezikovno znanje ter osnovo za razvijanje in krepitev svoje (kritične) sporazumevalne zmožnosti, zlasti svoje jezikovne samozavesti.

Znanje, pridobljeno z izpolnjevanjem ciljev in standardov te teme, ne sme biti samo sebi namen, ampak mora biti tesno povezano s sprejemanjem in tvorjenjem besedil. Tema se povezuje tudi s poukom tujih jezikov (ali materne jezika, če ta ni slovenski). Vsi cilji, standardi in vsebine se po vertikali nadgrajujejo, utrjujejo.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Udeleženec znanje s področja jezikovnih ravnin povezuje z vsemi (tudi književnimi) temami v učnem načrtu in z učnimi načrti drugih predmetov.

SC (1.1.3.1) SC (1.1.2.1) SC (1.1.1.1)

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Usvajanje jezikovnega sistema naj poteka z zavedanjem, da gre pri tem za usvajanje oziroma uzaveščanje modelov, ki udeležencu pomagajo do boljšega sprejemanja in tvorjenja besedil v slovenščini, medpredmetno pa tudi do boljšega sprejemanja in tvorjenja besedil v tujih jezikih. Teoretično znanje mora biti usmerjeno v praktično rabo ob besedilih, a z zavedanjem, da ima podobno vlogo kakor formule v matematiki. Usvajanje jezikovnosistemskega znanja naj bo zato časovno ekonomično, s poudarkom na dejavnostih in problemskem pouku po usvojenih osnovnih zakonitostih in ne pred njimi. Ključen poudarek tega dela jezikovnega pouka naj bo usmerjen k povezovanju snovi v celoto in ne k podrobnostim.

Izogibajmo se učenju definicij na pamet in nasploh definicijam, kjer je le možno, saj je jezikovnosistemske pojave mnogo lažje prepoznati in poimenovati kot razložiti. Vloga jezikovnosistemskega znanja pri višjih taksonomskih ravneh znanja je v poznavanju možnosti za čim večjo slogovno raznovrstnost besedila (pretvorbe) in v pridobivanju sposobnosti tvorjenja

zapletenega besedila v nepričakovanih okoliščinah in na nepričakovano tematiko. Udeleženec naj po možnosti primerja jezikovne pojave v slovenščini in tujem jeziku, saj s tem krepi svojo splošno jezikovno zmožnost, ki je ključna za večjezični svet.

Opis jezikovnega sistema temelji na oblikoslovno-pomenoslovni delitvi besednih vrst, kakor je opisana v trenutni šolski slovnici (dostopno na strani: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/okpuu0v> in v knjižni obliki). Ta opis se v nekaterih podrobnostih razlikuje od opisa na podlagi skladenjske delitve besednih vrst, na kar moramo biti pozorni pri oblikovanju vaj ali uporabi različnih starejših priročnikov. Gre za majhne spremembe, ki prihranijo pri pouku veliko časa.

JEZIKOVNE RAVNINE IN UNIVERZALNOST JEZIKOVNEGA SISTEMA

CILJI

Udeleženec:

○: dejavno in problemsko spozna jezikovne ravnine; s tem povezuje svoje poznavanje jezikovnega sistema in njegove vloge v logično zaokroženo celoto; jezikovni sistem razume tudi kot univerzalni pojmovni aparat za opis katerega koli jezika (2. in 3. obdobje).

SC (1.1.3.2)

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

V 2. IN 3. OBDOBJU

– svoje znanje dokaže tako, da:

» izbrani že usvojeni jezikovni pojav umesti v ustrezno jezikovno ravnino (glasoslovje, besedotvorje, besedoslovje, oblikoslovje, skladnja, besediloslovje).

TERMINI

- jezikovna ravnina ○ jezikovni sistem ○ glasoslovje ○ besedotvorje ○ besedoslovje
- oblikoslovje ○ skladnja ○ besediloslovje

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Udeleženec naj že od samega začetka spozna, da jezik lahko opazujemo na različnih ravneh. Na tej stopnji svoje jezikovno znanje umešča glede na to, ali obravnava »glas« (glasoslovje) ali »besedo« (oblikoslovje, besedoslovje, besedotvorje) ali »stavek« (skladnja) ali gre za »besedilo« v celoti (besediloslovje). Te ravne udeleženec spozna postopno, v naslednjem obdobju pa znanje nadgradi z natančno razdelitvijo.

Primeri dejavnosti:

- » **Analiza besed:** Uporabite konkretne primere besed in povedi, da prikažete, kako se besede in glasovi združujejo v večje enote. Udeleženci naj sami prepoznajo te enote.
- » **Primerjava z maternim jezikom:** Razmislite o tem, kako so glasovi, besede in povedi organizirane v maternem jeziku udeležencev, da poudarite univerzalnost in hkrati specifičnost slovenskega jezika.
- » **Aktivnosti poslušanja in prepoznavanja:** Izvedite vaje poslušanja, pri katerih morajo udeleženci prepoznati posamezne besede v govornem stavku ali posamezne glasove v besedi.
- » **Preprosta razlaga:** Izogibajte se pretirano kompleksnim teoretičnim razlagam. Osredotočite se na preprosto in jasno predstavitev koncepta jezikovnih ravnin.

GLASOSLOVJE

CILJI

Udeleženec:

O: dejavno in problemsko spoznava glasoslovje slovenskega jezika; s tem razvija glasoslovno, pravopisno, pravorečno in metajezikovno zmožnost (2. in 3. obdobje).

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

V 2. OBDOBJU

– dokaže znanje glasoslovja tako, da:

- » pravopisno ustrezno zapiše glasove in najdene napake odpravi;
- » prepozna, našteje in uporabi slovenske knjižne samoglasnike (i, ozki e, široki e, polglasnik, a, široki o, ozki o, u) ter jih v besedah prepozna, pravilno izgovarja in zapiše.

V 3. OBDOBJU

– dokaže znanje glasoslovja tako, da:

- » pravopisno ustrezno zapiše glasove in v primerih s spremembami samoglasnikov in soglasnikov pri besedotvorju in v oblikoslovju uporabi pravi glas;
- » prepozna, našteje in uporabi slovenske knjižne samoglasnike (i, ozki e, široki e, polglasnik ə in njegov zapis, a, široki o, ozki o, u), jih v besedah prepozna in pravilno izgovori;
- » prepozna, našteje in uporabi slovenske knjižne soglasnike (zvočnike in nezvočnike);
- » prepozna naglašeni samoglasnik, ga označi in ustrezno prebere besedilo z označenimi naglašeni samoglasniki (obkroženi ali poudarjeni s krepkim tiskom, drugo barvo ali opremljeni z naglasnimi znamenji, zlasti v povezavi s poukom književnosti).

TERMINI

- glasoslovje
- glas
- samoglasnik
- ozki e
- ozki o
- široki e
- široki o
- polglasnik
- soglasnik
- zvočnik
- nezvočnik
- naglas

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Udeleženec naj glasoslovje spoznava čim manj teoretično, a hkrati umeščeno na ravnino »glasoslovje/glas«, ki se razlikuje od oblikoslovja ali skladnje. Poznavanje glasoslovja mu pomaga pravilno zapisovati in izgovarjati besede ter tudi na ravni oblikoslovja in besedotvorja.

Pouk naglasa naj bo čim bolj praktičen in zato povezan s poukom književnosti: tam je zlasti pri pesmih smiselno včasih naglas označiti, a naj učitelji ne poučujejo določanja ali vrst naglasnih znamenj. Ni toliko pomembno, kako ga označimo, pomembno je, da udeleženec uzavesti, da besede naglašujemo in da lahko mesto naglasa prepoznamo.

Primeri dejavnosti:

- » **Individualna vadba izgovarjave:** Sistematično vadite izgovarjavo problematičnih slovenskih glasov (npr. šumniki, sičniki, »lj«, »nj«) z individualno povratno informacijo. Uporabite zrcalo, da si udeleženci lahko ogledajo gibanje ustnic in jezika.
- » **Vaje naglaševanja:** Vadite pravilno naglaševanje pogostih besed. Uporabite zvočne posnetke in ponavljanje. Poudarite, kako naglas vpliva na pomen besede.
- » **Poslušanje avtentičnih govorcev:** Predvajajte kratke avtentične posnetke slovenskih govorcev (npr. novice, intervjuji) in udeležence spodbudite, da posnemajo njihovo izgovarjavo in naglas.
- » **Ustne igre in vaje:** Uporabite igre in vaje, ki spodbujajo pravilno in razločno izgovarjavo (npr. jezikovni vozli, ponavljanje besednih zvez).

BESEDOSLOVJE

CILJI

Udeleženec:

O: dejavno in problemsko spoznava besedoslovje slovenskega jezika; s tem razvija poimenovalno (besedoslovno) in metajezikovno zmožnost, spoznava in redno uporablja jezikovne portale, spoznava knjižne jezikovne priročnike (1., 2. in 3. obdobje).

SC (3.1.3.2)

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

V 1. OBDOBJU

– ob besedilih dokaže znanje besedoslovja tako, da:

- » poimenuje bitja, predmete, dejanja ... na sliki s knjižnimi besedami in besednimi zvezami;
- » razloži dano besedo oz. besedno zvezo iz besedila;
- » k danim besedam priredi knjižne besede iz istega tematskega polja, z enakim pomenom, nadpomenke, podpomenke ter protipomenke;
- » tvori knjižne manjšalnice, ženski par moškemu poimenovanju in obratno ter samostalniške in pridevniške izpeljanke tistih vrst, ki so določene s tem učnim načrtom;

V 2. OBDOBJU

– dokaže znanje besedoslovja tako, da:

- » k danim besedam doda njihove knjižne protipomenke, sopomenke, nadpomenke, podpomenke, besede iz iste besedne družine in jih poimenuje;
- » v svojih besedilih uporabi protipomenke, sopomenke, nadpomenke, podpomenke in besede iz iste besedne družine;
- » v svojih besedilih in v besedilih drugih prepozna poimenovalne napake in neustreznosti ter jih odpravi;
- » najde znanju primeren preprost podatek o besedi v danem spletnem in/ali knjižnem slovarskem ali drugem jezikovnem priročniku (slovnica, pravopis, slovar, šolski jezikovni portal);
- » razloži dane besede in/ali besedne zveze iz besedila ali s pomočjo priročnika;
- » razume besede in besedne zveze s prenesenim pomenom ter pregovore;

V 3. OBDOBJU

- dokaže znanje besedoslovja tako, da:

- » k danim besedam doda njihove knjižne protipomenke, sopomenke, podpomenke, nadpomenke, besede iz iste besedne družine in jih poimenuje;
- » v svojih besedilih in v besedilih drugih prepozna poimenovalne napake in neustreznosti ter jih odpravi;
- » najde primeren podatek o besedi v danem spletnem in/ali knjižnem slovarskem ali drugem jezikovnem priročniku (slovnica, pravopis, [enojezični razlagalni in dvojezični] slovar, šolski jezikovni portal);
- » na podlagi praktične uporabe slovarskega sestavka razloži, zakaj in kako se slovarski podatek razlikuje od podatka, ki ga dobi zgolj z iskanjem po spletu;
- » prepozna, našteje, ilustrira s primeri in uporabi pojme: beseda, besedna družina, enopomenka, večpomenka, sopomenka, protipomenka, nadpomenka, podpomenka, stalna besedna zveza, frazem, pregovor;
- » razloži besede, besedne zveze, stalne besedne zveze, frazeme in pregovore iz besedila ali s pomočjo priročnika;
- » frazeme smiselno uporabi v novih okoliščinah ali besedilih;
- » prepozna slogovno vrednost besedja in zna poiskati nasprotno ustreznico (na ravni sinonima): nezaznamovano, zaznamovano;
- » prepozna in poimenuje besedje glede na izvor: domače, prevzeto.

TERMINI

- besedoslovje ◦ beseda ◦ besedna družina ◦ enopomenka ◦ večpomenka ◦ sopomenka
- protipomenka ◦ nadpomenka ◦ podpomenka ◦ stalna besedna zveza ◦ frazem ◦ pregovor
- nezaznamovano ◦ zaznamovano ◦ domače ◦ prevzeto ◦ slovnica ◦ slovar

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Udeleženec naj snov usvaja načrtovano, čim večkrat pa tudi mimogrede ob besedilih, torej tudi, ko ne »obravnavamo« te snovi. Zlasti to velja za uporabo jezikovnih priročnikov (*Franček, Fran, Franja, Šolar* ali *Gigafida*). Slovarje in priročnike naj spoznava čim bolj v digitalni obliki (v šoli na projekciji, doma na pametnih telefonih in računalniku) ter čim večkrat sproti, ne samo enkrat intenzivno. Slovnico naj ima udeleženec čim večkrat ob sebi (podobno kot atlas pri geografiji). Če je kakšno snov pozabil, mu omogočimo, da jo lahko vedno najde v slovnici.

BESEDOTVORJE

CILJI

Udeleženec:

O: dejavno spoznava besedotvorje slovenskega jezika; s tem razvija besedotvorno, metajezikovno, pravopisno in glasoslovno zmožnost (2. in 3. obdobje).

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

V 2. OBDOBJU

– dokaže znanje besedotvorja tako, da:

- » prepozna koren, ki združuje besedno družino;
- » samostojno tvori (brez poimenovanj) izpeljanke na podlagi netvorjenk v okviru besedne družine;

V 3. OBDOBJU

– dokaže znanje besedotvorja tako, da:

- » prepozna netvorjenke in tvorjenke;
- » prepozna koren besede in ga loči od oblikoslovne osnove besede;
- » prepozna in udejanji spremembe glasov v besedni družini (praktično);
- » tvori tvorjenke na podlagi netvorjenk ali iz danih pomenskih opisov, npr. samostalniške izpeljanke iz glagolov, samostalniške izpeljanke iz predložne zveze, samostalniške in pridevniške zloženke, ter razloži pomen danih tvorjenke;
- » v svojih besedilih in v besedilih drugih prepozna napake in neustreznosti pri tvorbi besed, jih odpravi.

TERMINI

◦ besedotvorje ◦ tvorjenka ◦ netvorjenka ◦ koren ◦ besedna družina

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Obravnava besedotvorja naj bo v tem obdobju usmerjena predvsem v praktično rabo.

Ustvarjanje novih besed je lahko za udeleženca v sodobni družbi velik izziv, saj nove besede

zaradi novosti v svetu okrog nas tvorimo zelo pogosto. Za udeleženca, čigar materni jezik ni slovenščina, je pa slovanski jezik, je še zlasti pomembno uzavestiti razliko med besedotvorjem njegovega maternega jezika in slovenščine. Naj pa bo takšno morebitno ustvarjanje novih besed dovolj vodeno, da bo spodbujalo pravilne besedotvorne postopke.

Primeri dejavnosti:

- » **Povezovanje z znanim besediščem:** Predstavite besedotvorje na primerih besed, ki so udeležencem že znani in jih pogosto uporabljajo (npr. delo, delati, delavec; učiti, učitelj, učenec).
- » **Vaje prepoznavanja:** Izvajajte vaje prepoznavanja osnovnih besed in obrazil v preprostih tvorjenkah. Uporabite vizualne pripomočke (npr. barvno označevanje) za lažjo prepoznavo.
- » **Tvorjenje novih besed:** Spodbudite ustno in pisno tvorjenje preprostih novih besed iz danih osnovnih besed z uporabo pogostih pripon. Poudarite, kako tvorjenje besed pomaga pri razumevanju pomena novih besed.
- » **Povezava z besediščem:** Pokažite, kako razumevanje besedotvorja pomaga pri bogatenju besedišča in hitrejšemu razumevanju neznanih besed.

OBLIKOSLOVJE

CILJI

Udeleženec:

O: dejavno in problemsko spoznava oblikoslovje slovenskega jezika; s tem razvija oblikoslovno, metajezikovno, besedoslovno, pravopisno in glasoslovno zmožnost ter zmožnost tvorjenja in razumevanja besedila (2. in 3. obdobje).

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

V 2. OBDOBJU

– dokaže svoje znanje oblikoslovja tako, da:

- » **pravilno uporabi in razume besede različnih besednih vrst v različnih skladenjskih okoliščinah;**
- » **v besedilu prepozna samostalnik, ga poimenuje, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah;** mu določi **spol**, sklon, **število**; prepozna edninske in množinske samostalnike; na podlagi tega je zmožen uporabiti samostalnike v ustreznem spolu, sklonu in številu;
- » **v besedilu prepozna pridevnik, ga poimenuje, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah;** določi, ali je **lastnostni, vrstni, svojilni pridevnik**; mu določi **spol, sklon, število, stopnjo (osnovnik, primernik, presežnik; opisno stopnjevanje, stopnjevanje z obrazili)**; na podlagi tega je zmožen v besedilu pravilno uporabiti pridevnike v ustreznem spolu, sklonu, številu in stopnji;
- » **v besedilu prepozna števnik, poimenuje glavni in vrstilni števnik, ga uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah;** ga **pravilno zapisuje**; na podlagi tega je zmožen v besedilu uporabljati števnik v ustreznem sklonu in skladenjskem okolju;
- » **v besedilu prepozna zaimek (osebni zaimek), ga poimenuje, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah;** mu določi **spol, sklon, število, osebo**; **prepozna in uporabi kratko in dolgo obliko zaimka; ga zna sklanjati**; na podlagi tega je zmožen v besedilu uporabiti osebne zaimke v ustreznem spolu, sklonu, številu in osebi;
- » **v besedilu prepozna glagol, ga poimenuje, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah;** mu določi **osebo, število, čas; ga sprega**; ob njem uporablja **nikalnico**; poleg osebnih glagolskih oblik v besedilih pravilno uporabi tudi **neosebne glagolske oblike: nedoločnik, namenilnik**; na podlagi tega je zmožen v besedilu pravilno uporabiti glagole v ustreznih osebi, številu, času ali v neosebni glagolski obliki;

V 3. OBDOBJU

– dokaže svoje znanje oblikoslovja tako, da:

- » **besedi v besedilu določi besedno vrsto (samostalnik, pridevnik, števnik, zaimek, glagol, prislov, členek, predlog, veznik, medmet) in presodi, ali je beseda pregibna ali nepregibna; pregibni besedi določi osnovo in končnico;**
- » **v besedilu prepozna samostalnik, ga poimenuje, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah; mu določi sklanjatev (moška, 1. in 2. ženska, srednja; nesklonljivi samostalniki), spol, sklon, število; prepozna edninske in množinske samostalnike; pri tem praktično upošteva sistemske spremembe glasov (preglas); pri tvorjenju tožilnika moške sklanjatve upošteva živost in neživost; na podlagi tega je zmožen v besedilu pravilno uporabiti samostalnike;**
- » **v besedilu prepozna pridevnik, ga poimenuje, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah; določi, ali je lastnostni, vrstni, svojilni pridevnik; ali je v nedoločni ali določni obliki; mu določi spol, sklon, število, stopnjo (osnovnik, primernik, presežnik; opisno stopnjevanje, stopnjevanje z obrazili); na podlagi tega je zmožen v besedilu pravilno uporabiti pridevnike;**
- » **v besedilu prepozna števnik, poimenuje glavni in vrstilni števnik, ga pravilno zapiše; na podlagi tega je zmožen v besedilu pravilno uporabiti števnik;**
- » **v besedilu prepozna zaimek, ga poimenuje, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah; mu določi spol, sklon, število, osebo, vrsto (osebni, povratni osebni, svojilni, vprašalni, povratni svojilni, oziralni, kazalni) ter prepozna samostalniške in pridevniške zaimke; poleg naštetih vrst zna praktično uporabiti nedoločne zaimke; prepozna kratko in dolgo obliko osebnega zaimka ter samostalniške in pridevniške zaimke; zaimek zna sklanjati; na podlagi tega je zmožen v besedilu pravilno uporabiti zaimke;**
- » **v besedilu prepozna glagol, ga poimenuje, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah; mu določi osebo, število, čas, naklon, vid; ga sprega; poleg osebnih pravilno uporabi tudi neosebne glagolske oblike: nedoločnik, namenilnik; na podlagi tega je zmožen v besedilu pravilno uporabiti glagole;**
- » **v besedilu prepozna prislov, ga poimenuje, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah; mu določi vrsto (krajevni, časovni, načinovni), stopnjo (osnovnik, primernik, presežnik); na podlagi tega je zmožen v besedilu pravilno uporabiti prislove ter jih ustrezno stopnjevati (opisno in z obrazili);**
- » **v besedilu prepozna veznik, ga poimenuje, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah, tako v priredju kot v podredju;**
- » **v besedilu prepozna predlog, ga poimenuje, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah; določi, s katerim sklonom se veže; na podlagi tega je zmožen v besedilu pravilno uporabiti predloge in besede, besedne zveze, s katerimi se povezujejo;**

- » v besedilu prepozna členek in medmet, ju poimenuje, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah.

TERMINI

- oblikoslovje ◦ besedne vrste ◦ samostalnik ◦ pridevnik ◦ števnik ◦ zaimek ◦ glagol
- prislov ◦ členek ◦ predlog ◦ veznik ◦ medmet ◦ osnova ◦ končnica ◦ sklanjanje
- spreganje ◦ spol ◦ sklon ◦ imenovalnik ◦ rodilnik ◦ dajalnik ◦ tožilnik ◦ mestnik
- orodnik ◦ število ◦ ednina ◦ množina ◦ dvojina ◦ oseba ◦ čas ◦ neživost ◦ živost
- sklanjatev ◦ nesklonljivi samostalniki ◦ edninski samostalniki ◦ množinski samostalniki
- lastnostni pridevnik ◦ osnovnik ◦ primernik ◦ presežnik ◦ opisno stopnjevanje
- stopnjevanje z obrazili ◦ glavni števnik ◦ vrstilni števnik ◦ osebni zaimek ◦ osebne glagolske oblike
- nedoločnik ◦ namenilnik ◦ krajevni prislov ◦ časovni prislov ◦ načinovni prislov ◦ svojilni pridevnik ◦ vrstni pridevnik

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Obravnava oblikoslovja naj bo vedno celostna, od zgoraj navzdol. Poudarek naj bo na razumevanju oblikoslovja kot celote, ne na podrobnostih. Raba slovnice ali shem na listih pri pouku je zaželena, saj na tak način lahko skozi vsa leta ob besedilih (tudi nenačrtovano) obnavljamo oblikoslovno zmožnost.

Primeri dejavnosti:

- » **Funkcionalen pristop:** Slovnicih pravila poučujte v kontekstu njihove uporabnosti za pravilno in jasno sporazumevanje v realnih situacijah.
- » **Sklanjanje in spregatev v kontekstu:** Vadite sklanjanje pogostih samostalnikov in pridevnikov ter spregatev glagolov v sedanjiku in pretekliku v smiselnih povedih, ki so relevantne za vsakdanje pogovore (npr. »Grem v trgovino z avtom.«, »Včeraj sem kupil kruh.«).
- » **Uporaba vizualnih pripomočkov:** Uporabljajte tabele, barvno označevanje in sheme za ponazoritev slovnicih kategorij in pravil (npr. končnice pri sklanjanju).
- » **Ponavljanje in avtomatizacija:** Zagotovite veliko priložnosti za ponavljanje in utrjevanje osnovnih oblikoslovnih struktur, da postanejo avtomatizirane in udeleženci lahko pravilno tvorijo povedi brez pretiranega razmišljanja.
- » **Osebni zaimki v pogovorih:** Posebno pozornost posvetite pravilni rabi osebnih zaimkov v pogovorih, še posebej pri razliki med formalno in neformalno obliko (ti/vi).
- » **Predlogi v praksi:** Vadite uporabo predloga v povezavi z lokacijo in časom (npr. sem v Sloveniji, grem na delo, srečamo se ob petih).

SKLADNJA

CILJI

Udeleženec:

- : razvija zmožnost tvorjenja pomensko in oblikovno ustreznih enostavnih in večstavčnih povedi (1. obdobje);
- : razvija zmožnost upovedovanja povezanih dejanj glede na čas sporočanja in se navaja na rabo časovnih prislovov (1. obdobje);
- : usvaja različne vrste povedi glede na končno ločilo (1. obdobje);
- : se uči prepoznavati in odpravljati napake v pomensko in oblikovno neustreznih povedih (1. obdobje);
- : dejavno in problemsko spoznava skladnjo slovenskega jezika; s tem razvija skladijsko, metajezikovno, besedoslovno, besediloslovno, pravopisno in glasoslovno zmožnost, zlasti pa (kritično) sporazumevalno zmožnost ter zmožnost tvorjenja in razumevanja besedila (2. in 3. obdobje).

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

V 1. OBDOBJU

– ob delu z besedilom dokaže znanje s področja skladnje tako, da tvori pomensko in oblikovno ustrezne povedi in v njih pravilno uporablja:

- » samostalnice v pravilni skloni obliki;
- » pridevnike v pravilnem spolu, številu in sklonu ter ustrezno opisno in obrazilno stopnjevanje;
- » glagole v pravilni osebni, časovni in nakloni obliki;
- » časovne prislove;
- » predloge;

– tvori povedi s piko, klicajem in vprašajem;

V 2. OBDOBJU

– dokaže znanje s področja skladnje tako, da:

- » iz niza besed tvori pomensko in oblikovno ustrezne stavke in povedi;
- » pomensko in oblikovno ustrezno dopolni nepopolne stavke in povedi;

- » vpraša se po danih delih stavka ter tvori pomensko in oblikovno ustrezne vprašalne stavke in povedi;
- » v besedilu prepozna stavek in poved, ju poimenuje in uporabi v novem besedilu;
- » določi število povedi v besedilu (in/ali odstavku) in pojasni svojo odločitev;
- » v besedilu prepozna trdilne in nikalne stavke in povedi ter utemelji svoje odločitve;
- » pretvori trdilne stavke ali povedi v nikalne in obratno ter tvori pomensko in oblikovno ustrezne nikalne stavke in povedi;
- » v besedilu prepozna povedi po vsebini [skladenjskem naklonu] (pripovedne povedi, vprašalne povedi, velelne povedi), jih poimenuje, tvori in uporabi v novem besedilu ter v novih skladenjskih okoliščinah;
- » določi število odstavkov v besedilu in predstavi njihovo vlogo;
- » tvori skladenjsko pravilna besedila;
- » v svojih besedilih in v besedilih drugih prepozna skladenjske napake in neustreznosti ter jih odpravi;
- » v govorjenih besedilih upošteva stavčni poudarek, stavčno intonacijo;
- » tvori besedila z upoštevanjem ustreznega besednega reda;

V 3. OBDOBJU

– dokaže znanje s področja skladnje tako, da:

- » se vpraša po danih delih povedi ter tvori pomensko in oblikovno ustrezne vprašalne povedi;
- » dopolni eno- in dvostavčne povedi s pomensko in oblikovno ustreznimi deli;
- » poveže dva stavka v poved s priredjem ali odvisnikom ali v enostavčno poved (s pomočjo predloga); nato določi vrsto podredja ali ugotovi, da gre za priredje;
- » stavke poveže z ustreznimi vezniki; dobljeno priredje prepozna kot priredje; dobljeni odvisnik pa poimenuje;
- » strne podredno zložene dvostavčne povedi v skladenjsko pravilne enostavčne povedi;
- » prepozna, poimenuje in tvori premi in odvisni govor; pretvori premi govor v odvisnega in obratno ter pri tem upošteva pravopisna pravila;
- » tvori skladenjsko pravilna besedila;
- » določi število stavkov v povedi ter število povedi v besedilu in utemelji svojo odločitev;
- » loči enostavčne povedi od večstavčnih in utemelji svoje odločitve;
- » v povedi(h) prepozna stavke (priredne, odvisne), prepozna vrste odvisnikov (osebkov, predmetni, prilastkov, [odvisniki prislovnega določila:] krajevni, časovni, načinovni, vzročni,

namerni, pogojni, dopustni), jih poimenuje, uporabi v novem besedilu; prepozna priredje in ga poimenuje kot priredje;

- » v besedilu in v povedi prepozna neodvisne stavke/povedi po vsebini [skladenjskem naklonu] (pripovedni stavki; vprašalni stavki: vprašanja DA/NE, vprašanja K/Č/Z in vprašalnica; velelni stavki; želelni stavki), jih poimenuje, tvori in uporabi v novem besedilu;
- » povezuje poznavanje zgradbe povedi (odvisniki, priredja) s pravopisom in zna postaviti z zgradbo povedi povezana ločila, zlasti vejico;
- » v stavku prepozna stavčni člen in njegove dele (osebek, povedek, predmet, prislovno določilo[kraja, časa, načina, vzroka], prilastek, jedro), jih poimenuje, podčrta, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah ali pretvori v drugo skladenjsko prvino;
- » v besedilu prepozna stavek in poved, ju poimenuje (enostavčna poved, dvostavčna oz. zložena poved; priredni, glavni, odvisni stavek [odvisnik]) in uporabi v novem besedilu;
- » z uporabo naštetih skladenjskih pretvorb tvori slogovno učinkovita besedila;
- » v govornih besedilih upošteva stavčni poudarek in stavčno intonacijo;
- » tvori besedila z upoštevanjem ustreznega besednega reda.

TERMINI

o skladnja o stavčni člen o osebek o povedek o predmet o prilastek o stavek o poved
 o enostavčna poved o dvostavčna poved o zložena poved o priredni stavek o glavni stavek
 o odvisni stavek o odvisnik o priredje o podredje o osebkov odvisnik o predmetni odvisnik
 o prilastkov odvisnik o odvisniki prislovnega določila o krajevni odvisnik o časovni odvisnik
 o načinovni odvisnik o vzročni odvisnik o namerni odvisnik o pogojni odvisnik o dopustni odvisnik
 o tvornik o trpnik o premi govor o odvisni govor o prislovno določilo

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Ustrezna obravnava skladnje je za jezikovni pouk ključna. Temelj kakovostne obravnave skladnje je njena osmislitev. Pri udeležencu spodbujamo zavedanje, da s pomočjo skladenjskega znanja lažje tvorimo slogovno ustrezna in skladenjsko raznovrstna besedila. To zavedanje najlažje krepimo s pretvorbami.

Smisel poznavanja stavčnih členov je na primer razvijanje zmožnosti tvorjenja strukturno različnih stavkov oz. povedi, ki so nosilci enakih ali podobnih pomenskih podstav. Isto informacijo lahko izrazimo z različnimi strukturami. Odvisnike tako lahko na primer opazujemo kot stavčne člene (ki so samo doživeli pretvorbo in jih zato lahko pretvarjamo tudi v svojih besedilih), podobno lahko rastoče skladenjsko znanje osmišljamo z vedno novimi pretvorbami. Udeleženca je treba opozarjati, da lahko iste »podatke« izrazi na več načinov, ki pa so

medsebojno lahko slogovno različni, v določenih okoliščinah ustrezni, v drugih neprimerni in neustrezni. Pri vajah v pretvorbah moramo biti pozorni na to, da jih ves čas osmišljujemo.

Pri pouku skladnje se zato izogibajmo definicijam, ko niso potrebne, in jih raje nadomeščajmo z osmišljanjem prav vsake skladenjske snovi.

Primeri dejavnosti:

- » **Gradnja povedi od prprostega h kompleksnemu:** Začnite z gradnjo preprostih dvostavčnih povedi in postopoma dodajate druge dele povedi.
- » **Vadba različnih vrst povedi:** Aktivno vadite tvorjenje vprašalnih, trdilnih in velelnih povedi v kontekstu vsakdanjih situacij (npr. »Ali greš na trg?«, »Jaz grem na trg.«, »Pojdi na trg!«).
- » **Prepoznavanje glavnih delov povedi:** Uporabite barvno označevanje ali podčrtovanje za lažje prepoznavanje osebka in povedka v povedih. Izvajajte vaje, pri katerih morajo udeleženci sami določiti te dele.
- » **Pravilna raba zanikanja:** Posebno pozornost posvetite pravilni rabi zanikanja (ne + glagol, npr. »Jaz ne delam.«). Vadite tvorjenje zanikanih povedi.
- » **Povezovanje povedi:** Vadite povezovanje dveh preprostih povedi z vezniki (in, ali, pa), da se ustvarijo kompleksnejše misli (npr. »Jaz kuham kavo in berem časopis.«).
- » **Popravljanje pogostih napak:** Identificirajte pogoste skladenjske napake, ki jih delajo udeleženci, in se nanje sistematično osredotočite z dodatnimi vajami in povratnimi informacijami.

PRAVOPIS IN PRAVOREČJE

OBVEZNO

OPIS TEME

Udeleženec dejavno spoznava pravopis in pravorečje slovenskega knjižnega jezika. S tem krepi svoje zavedanje o zakonitostih zapisanega, branega ali govorjenega besedila, samozavest ob sprejemanju, razumevanju, doživljanju, vrednotenju in tvorjenju besedil v slovenskem knjižnem jeziku za najrazličnejše življenjske potrebe.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Udeleženec usvojeno pravopisno in pravorečno zmožnost praktično izkazuje v rabi in nova znanja usvaja tako, da je težišče na postopnem, sistematičnem in osmišljenem spoznavanju, usvajanju in utrjevanju temeljnih pravopisnih pravil, na samostojni uporabi pravopisnih priročnikov v knjižni, spletni obliki ter prepoznavanju in odpravljanju pravopisnih napak v svojih besedilih in v besedilih drugih.

Udeleženec znanje s področja pravopisa in pravorečja povezuje z vsemi (jezikovnimi in književnimi) temami v učnem načrtu in z vsebinami iz učnih načrtov drugih predmetov.

SC (1.1.5.1) **SC** (1.1.1.1)

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Učitelj naj vseskozi in sproti preverja udeleženčevo pravopisno in pravorečno (pred)znanje. Na tej osnovi naj utrjuje in širi njegovo pravopisno ter pravorečno zmožnost.

Udeleženec naj pravopisna pravila vadi in utrjuje na razne načine, npr. z opazovanjem pravilno zapisanih besed, s primerjanjem pravilno in napačno zapisanih besed/povedi, s prepisovanjem pravopisno pravilnih besed, s popraviljanjem pravopisno napačnih besed in povedi, s pisanjem besedil. Pravopisna zmožnost se najustrezneje razvija in vrednoti ob popraviljanju/pisanju besedil.

Pravopisne vaje naj bodo za udeleženca zanimive, avtentične/pristne, pregledane, komentirane oz. naj bo nanje podana povratna informacija. Še posebej uspešne so namreč, če jih učitelj zasnuje na napakah udeleženčevih pisnih ali/in ustnih besedil ter na napakah, ki se pojavljajo v vsakodnevem življenju in pri različnih namenih sporazumevanja.

Učitelj naj udeleženčevo pravopisno zmožnost razvija ob različnih besedilih, udeleženca naj spodbuja k iskanju odgovorov na pravopisna vprašanja v raznih jezikovnih priročnikih (v knjižni, spletni obliki) in jezikovnih svetovalnicah.

Pri razvijanju pravorečne zmožnosti naj učitelj krepi pomen knjižne izreke tudi pri spontanem tvorjenju govornih besedil v času pouka pri vseh predmetih. Učitelj naj izhaja iz praktičnih primerov, ki jih, na podlagi izkušenj, vključuje v pouk. Pri pripravi na govorno nastopanje je pomembno poudariti tudi ustrezno nebesedno komunikacijo. Če slovenščina ni udeleženčev materni jezik, naj se učitelj osredotoči na tisti del pravorečja, ki bo najbolj okrepil udeleženčevo izreko.

PRAVOPIS

CILJI

Udeleženec:

- : razvija čitljivost pisanja (zlasti v 1. obdobju);
- : spoznava slovenski pravopis in s tem razvija svojo pravopisno, skladijsko in besedotvorno zmožnost, besedilo pravilno zapisuje, prepoznava napake v zapisu in jih odpravlja.
- SC (3.1.3.2)

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

V 1. OBDOBJU

– pri tvorjenju povedi in besedil dokaže znanje pravopisa tako, da:

- » piše besede z nekritičnimi in s kritičnimi glasovi;
- » uporabi ustrezno začetnico na začetku povedi, za slovenska lastna imena, svojilne pridevnike, izpeljane iz lastnih imen, znana slovenska zemljepisna lastna imena;
- » piše predlog ločeno od naslednje besede, nikalnico ločeno od glagola;
- » uporablja končna ločila (piko, vprašaj, klicaj);
- » uporablja vejico pri naštevanju besed;

V 2. OBDOBJU

– je v svojih besedilih zmožen upoštevati usvojena pravopisna pravila z naslednjih področij:

- » uporabi velike, male, tiskane in pisane črke slovenske abecede, veliko in malo začetnico;
- » pravilno zapiše besede in besedila, prepozna napake v zapisu in jih odpravi;
- » piše predlog ločeno od naslednje besede;
- » izbere pravilno različico predlogov *z/s* in *k/h*;
- » piše nikalnico »ne« ločeno od glagola in drugih besed;
- » pravilno deli domače besede;
- » pravilno zapiše števila z besedami in jih pravilno prebere;
- » pravilno zapiše glavne in vrstilne števnike do 1000 ter stotice s številkami in z besedami ter jih pravilno prebere;
- » zapiše začetek povedi z veliko začetnico;
- » pravilno zapiše veliko začetnico v eno- in večbesednih lastnih imenih bitij, zemljepisnih in stvarnih lastnih imenih (vse čim bolj v povezavi z imeni iz lastnega okolja);
- » pravilno zapiše veliko začetnico v svojilnih pridevnikih, izpeljanih iz lastnih imen bitij;
- » pravilno zapiše vrstne pridevnike, izpeljane iz zemljepisnih lastnih imen;
- » pravilno zapiše poimenovanja jezikov, dni, mesecev, praznikov;
- » pravilno uporabi končna ločila (piko, vprašaj, klicaj) na koncu eno- in večstavčnih povedih;
- » pravilno uporabi vejico pri zvalniku, naštevanju besed in besednih zvez ter med stavki (pred *ki, ko, ker, da, če*);
- » pravilno uporabi ločila in veliko začetnico v premem govoru (s spremnim stavkom pred dobesečnim navedkom ali za njim);
- » pravilno uporabi oklepaj;
- » ustrezno členi besedilo na odstavke;

– piše čitljivo;

V 3. OBDOBJU

– je v svojih besedilih zmožen upoštevati usvojena pravopisna pravila z naslednjih področij:

- » pravilno uporabi veliko in malo začetnico, ločila;
- » pravilno zapiše besedilo, prepozna napake v zapisu in jih odpravi;
- » v besedah pravilno zapiše kritične glasove in glasovne sklope;

- » zapiše predlog ločeno od naslednje besede;
  - » izbere pravilno različico predlogov *z/s* in *k/h*;
  - » zapiše nikalnico »ne« ločeno od glagola in drugih besed;
  - » pravilno deli domače besede;
  - » pravilno zapiše glavne in vrstilne števnik s številkami in z besedami;
  - » zapiše začetek povedi z veliko začetnico;
  - » pravilno zapiše eno- in večbesedna lastna imena bitij, zemljepisna in stvarna lastna imena;
  - » pravilno zapiše svojilne pridevnike, izpeljane iz lastnih imen bitij;
  - » pravilno zapiše vrstne pridevnike, izpeljane iz zemljepisnih lastnih imen;
  - » pravilno zapiše splošna poimenovanja, nastala iz lastnih imen;
  - » pravilno zapiše imena prebivalcev krajev, držav, pokrajin, celin;
  - » pravilno zapiše poimenovanja praznikov, jezikov, zgodovinskih obdobj in dogodkov;
  - » pravilno uporabi končna ločila v eno- in večstavčnih povedih;
  - » pravilno uporabi vejico pri naštevanju, v večstavčnih povedih;
  - » pravilno uporabi ločila in veliko začetnico v premem govoru (s spremnim stavkom pred dobesednim navedkom ali za njim);
  - » pravilno uporabi oklepaj;
  - » pravilno zapiše krajšave: okrajšave, kratice, simbole;
  - » pravilno zapiše besedilo v preglednicah in grafih;
- zna uporabiti pravopisne priročnike v knjižni in spletni obliki;
  - ustrezno členi besedilo na odstavke;
  - piše čitljivo.

TERMINI

- velika in mala začetnica
- ločila
- pisanje skupaj
- pisanje narazen
- pisanje z vezajem
- zapisovanje glasov
- krajšave
- prevzete besede in besedne zveze
- deljenje besed

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Pravopisna pravila naj udeleženec usvaja postopoma. V izhodišču naj bo delo z besedilom. Besedila naj prva prilagodi/pripravi učitelj, kasneje naj bodo tudi avtentična (neumetnostna, umetnostna, večkodna/multimodalna).

Obseg pravopisnih pravil naj učitelj vpeljuje po sklopih in zahtevnost prilagaja udeležencu (notranja diferenciacija). Učne oblike naj izbira po lastni presoji. Pomembno je, da se intuitivno, celovito, hitro, samostojno in pravilno odziva na dinamiko udeleženca ter hkrati omogoča raznolik pouk.

Udeleženec naj razvija pravopisno zmožnost in spremlja svoj napredek preko domišljenih nalog: npr. iskanje pravopisno pravilnih/napačnih besed in povedi; opazovanje in prepoznavanje značilnosti besed/sklopov besed (kritični glasovi); tvorjenje besednih iger, asociacij; iskanje ustreznih besed in vstavljanje v besedilo; prepisovanje besedila in vaje nareka (branega, predvajanega); vaje popravljanja lastnih/tujih besedil. Hitra in v doseganje kriterijev uspešnosti usmerjena povratna informacija učitelja je pomemben dejavnik udeleženčevega napredka in razvoja odgovornosti za lastno učenje. Učitelj naj udeležencu omogoča tudi možnost lastnega popravljanja napak.

Celovit pogled na razvoj pravopisne zmožnosti naj bo usmerjen tudi v medpredmetno povezovanje. Medpredmetno povezovanje je priložnost, da se učenje vsebin (pre)usmeri na iskanje, razmišljanje in reševanje življenjskih problemov, omogoča pa tudi priložnost za razvoj osebno pomembnega znanja.

Učitelj naj udeleženca spodbuja k iskanju odgovorov na pravopisna vprašanja v raznih jezikovnih priročnikih (v knjižni, spletni obliki) in jezikovnih svetovalnicah.

Poleg tega se udeleženec pri pisanju navaja na (upo)rabo spletnih priročnikov, pri oblikovanju besedil z računalnikom pa spoznava urejevalnike, pregledovalnike in črkovalnike besedil.

Pri preverjanju znanja je pomembno, da upoštevamo, da je za pravilno pisanje velike in male začetnice pomembno znanje drugih predmetov in poznavanje sveta okrog nas.

Primeri dejavnosti:

- » **Prioriteta funkcionalnosti:** Pri pravopisu se osredotočite na tista pravila, ki so ključna za funkcionalno pismenost v vsakdanjem življenju odraslih (npr. pravilno pisanje lastnih imen, datumov, zneskov, ločil, naslovov, preprostih uradnih dopisov).
- » **Vaje prepisovanja in nareka:** Redno izvajajte kratke vaje prepisovanja avtentičnih besedil (npr. kratka obvestila, javni napisi, izseki iz novic) in nareka, s poudarkom na specifičnih pravopisnih izzivih. Uporabite besedila, ki vsebujejo veliko pogostih besed in lastnih imen.
- » **Uporaba priročnikov in orodij:** Udeležence seznanite z uporabo pravopisnih priročnikov (npr. Slovenski pravopis), spletnih slovarjev in programov za preverjanje črkovanja kot orodij za samostojno preverjanje in odpravljanje napak.

- » **Poudarek na lastnih imenih:** Namenite dovolj časa pravilnemu pisanju lastnih imen, saj je to pogosto problematično. Vadite pisanje imen ljudi, krajev, praznikov.
- » **Popravljanje napak s povratno informacijo:** Napake popravljajte konstruktivno, z jasnimi pojasnili in usmeritvami za izboljšanje. Spodbujajte udeležence, da prepoznavajo pravopisne napake (v svojih besedilih in v besedilih drugih) ter jih odpravijo.
- » **Pravopis v kontekstu pisanja:** Pravopisne vaje smiselno vključujte v širše komunikacijske dejavnosti, pri katerih udeleženci pišejo (npr. kratka sporočila, e-pošta), tako da vidijo neposredno povezavo med pravilnostjo in učinkovitostjo sporočanja.

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Učitelj naj udeleženčevo pravopisno zmožnost vrednoti ob različnih besedilih in naj udeleženca spodbuja k iskanju odgovorov na pravopisna vprašanja v raznih jezikovnih priročnikih (v knjižni, spletni obliki) in jezikovnih svetovalnicah.

PRAVOREČJE

CILJI

Udeleženec:

- : ob poslušanju razvija pravorečno zmožnost tako, da prepozna knjižno izreko in jo ločuje od izreke pogovornega jezika ali narečja (1. obdobje);
- : spozna knjižno izreko slovenskega jezika, jo ločuje od neknjižne (pogovorne, narečne) in s tem razvija svojo pravorečno in glasoslovno zmožnost (2. in 3. obdobje);
- SC (3.3.2.1)
- : zgolj neteoretično/praktično popravlja svojo izreko (3. obdobje).

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

V 1. OBDOBJU

- dokaže pravorečno zmožnost tako, da:
  - » govori čim bolj knjižno, **razločno** in primerno glasno;
  - » v govorjenih besedilih upošteva stavčni poudarek in intonacijo;

V 2. OBDOBJU

- dokaže pravorečno zmožnost tako, da:
  - » pravilno izreče samoglasnike in soglasnike slovenskega knjižnega jezika;
  - » prepozna knjižno, pogovorno in narečno izreko slovenskega jezika;
  - » med govornim nastopanjem govori knjižno in razločno;
  - » prepozna naglasna znamenja kot oznako mesta naglasa;
  - » prepozna svojo in tujo neknjižno izreko besed in povedi ter jih izgovori knjižno;
- v primeru zadrege si zna samostojno pomagati z ustreznimi spletnimi in knjižnimi jezikovnimi priročniki;

V 3. OBDOBJU

- dokaže pravorečno zmožnost tako, da:
  - » pravilno izreče samoglasnike in soglasnike slovenskega knjižnega jezika;
  - » prepozna knjižno, pogovorno in narečno izreko slovenskega jezika;

- » med govornim nastopanjem govori knjižno in razločno;
- » prepozna naglasna znamenja kot oznako mesta naglasa;
- » prepozna svojo in tujo neknjižno izreko besed in povedi ter jih izgovori knjižno;

– v primeru zadrege si zna samostojno pomagati z ustreznimi spletnimi in knjižnimi jezikovnimi priročniki.

TERMINI

- izreka

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Udeleženec razvija knjižno izreko ob poslušanju govorjenih, posnetih ali glasno branih besedilih tako, da jo posnema, si jo poskuša zapomniti ter jo vadi in utrjuje z govorjenjem in glasnim branjem (npr. branje nezložnih predlogov z naslednjo besedo). Pomembno vlogo pri zaznavanju knjižne izreke ima učiteljev zgled.

Ključni poudarek pri razvoju pravorečne zmožnosti pri udeležencu naj bo tvorjenje smiselnih, zaokroženih in med seboj logično ter slovnično povezanih besedil. Udeleženec naj jih tvori v različnih okoliščinah in za čim različnejše namene.

Skozi različne komunikacijske dejavnosti (poslušanje, govorjenje – pogovarjanje, govorno nastopanje) naj udeleženec razvija ustrezno knjižno izreko in jo primerja z izreko drugih.

Učitelj naj udeleženca spodbuja k ustrezni izreki v njegovem šolskem vsakdanu in pri vseh predmetih. Pri pripravi govornih nastopov je smiselno pozornost usmeriti tudi na nebesedne (prozodične) prvine govora. Za pomoč udeležencu pri usvajanju ustreznih govornih nastopov se lahko učitelj posname in tako prikaže ustrezne/neustrezne primere govornega nastopanja. Prav tako se lahko posname tudi udeleženec (začetno, končno stanje) ter nato skupaj z učiteljem komentira napredek pri izvedbi govornega nastopa. Pridobivanje pravorečne zmožnosti naj bo čim bolj praktično. Učitelj naj pravorečne vaje sestavlja glede na značilnosti udeleženčeve pogovorne in narečne izreke.

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Učitelj naj udeleženčevo pravorečno zmožnost vrednoti ob govornem nastopanju in pogovarjanju, hkrati s tem pa naj bo pozoren na zmožnost udeleženčevega nebesednega sporazumevanja.

SLOVENŠČINA V DIGITALNI DOBI

OBVEZNO

OPIS TEME

Udeleženec v okviru teme *Slovenščina v digitalni dobi*, ki je zasnovana odprto in omogoča sodoben pouk (tudi ob morebitnih nepredvidenih novih jezikovnih tehnologijah ipd.), pridobi znanje, ki je potrebno za soočenje z jezikom in z jeziki v digitalni dobi. Pri tem se vsebinsko neposredno navezuje in povezuje z več skupnimi cilji, kot so razvoj digitalnih kompetenc, komunikacija in sodelovanje v digitalnem okolju.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Udeleženec naj ima ob tej temi možnost samostojnega dela, ki naj temelji na kritičnem razmišljanju, snov pa naj se obravnava tudi v obliki medpredmetnega povezovanja in kratkih pojasnil/izzivov ob obravnavi drugih tem.

SC (4.5.2.1)

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Razvoj digitalne zmožnosti naj bo udeležencu v pomoč pri razvijanju procesnih znanj v povezavi s poukom in z učenjem. V središču učnega procesa mora biti udeleženec, tudi ko uporabljamo pristop k učenju s pomočjo tehnologije. Učitelj naj bo pri pripravi vsebin učenja s tehnologijo/e-učenja še posebno pozoren na obseg gradiv, ki jih udeleženec lahko sprejme, na moteče dražljaje, ki lahko udeleženca odvrnejo od bistva, na ustrezno pripravo udeleženca na delo z e-gradivi (tehnično in pri načrtovanju uporabe [meta]kognitivnih strategij), na učne oblike dela in na ustrezno vnaprejšnjo pripravo na snov, ki jo bo udeleženec obravnaval s pomočjo uporabe tehnologije/e-učenja (navezava na predznanje, učiteljeva razlaga, povratna informacija, kritična presoja z razmislekom o vplivu na učenje).

OBLIKOVANJE IN RAZVIJANJE ZAVESTI O SLOVENŠČINI V DIGITALNI DOBI

CILJI

Udeleženec:

O: spoznava, razvija in izoblikuje svoje razmerje do slovenščine v aplikacijah, na spletnih straneh itd. (2. obdobje);

SC (4.1.2.1 | 4.2.1.1)

O: spoznava možnosti izbire jezikov (tudi pri podnapisih, v opisih na pretočnih storitvah, v vmesnikih na izbrani napravi ipd.), se seznanja s postopki izbire jezikov in se zaveda pomena izbire slovenskega jezika (2. obdobje);

SC (4.2.6.1)

O: opazuje in prepoznava razlike med običajnim in digitalnem branjem (3. obdobje);

O: digitalno tehnologijo uporablja pri razvijanju (kritične) sporazumevalne zmožnosti s sprejemanjem digitalnih besedil, kot podporo kritičnemu mišljenju in razvijanju ustvarjalnosti, za iskanje, zbiranje, izmenjavo in obdelavo podatkov ter za (kritični) odziv na sprejeto besedil (3. obdobje);

SC (4.1.2.1)

O: s pomočjo metajezikovnega znanja o slovenskem jeziku ob uporabi spletnih jezikovnih tehnologij opazuje jezikovne pojave v slovenščini (in dodatno v maternem jeziku, če ni slovenščina) (3. obdobje);

O: opazuje, prepoznava in poimenuje oz. opisuje svoje razmerje do slovenščine v operacijskih sistemih, aplikacijah, na najrazličnejših napravah, spletnih straneh ipd. (3. obdobje);

SC (4.2.1.1)

O: spoznava možnosti izbire jezikov, postopke za izbiro jezikov in se zaveda pomena izbire slovenskega jezika (3. obdobje);

O: spoznava pomen možnosti izbire slovenskih podnapisov ali opisov na pretočnih storitvah (3. obdobje);

O: seznanjeni se z možnostmi nastavitve različnih tipkovnic in s pomenom uporabe ustrezne tipkovnice za vsak jezik (3. obdobje);

O: spoznava tehnološke možnosti za lažje pisanje v slovenščini na mobilnih napravah (3. obdobje).

SC (4.2.6.1)

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

V 2. OBDOBJU

- » izbere slovensko različico izbrane spletne strani; **SC** (4.2.5.1)

V 3. OBDOBJU

- » nastavi slovenščino kot operacijski jezik na mobilni napravi;
- » izbere slovensko tipkovnico na mobilni napravi;
- » uporabi slovenski vmesnik na izbrani napravi;
- » izbere slovensko različico spletne strani ali programa/aplikacije;
- » izbere slovenske podnapise pri pretočnih storitvah;
- » se v ustrezni zvrsti slovenščine sporazumeva s pomočjo različnih aplikacij **SC** (4.2.5.1)

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Udeleženec znanja s področja oblikovanja in razvijanja zavesti o slovenščini v digitalni dobi pridobiva čim bolj praktično, ne kot ločeno snov, ampak hkrati z izpolnjevanjem drugih ciljev, tudi medpredmetnih. Pri razvijanju kritičnega mišljenja naj učitelj usmerja udeleženca k prepoznavanju verodostojnosti spletnih virov, presojanju zanesljivosti podatkov, informacij in drugih digitalnih vsebin ter k izgrajevanju besedilnega pomena pri večpredstavnostnih besedilih s poudarkom na tem, kako različni elementi (kot so slike, video posnetki, zvoki, interaktivni elementi) vplivajo na razumevanje, interpretacijo in vrednotenje sprejetega besedila.

Učitelj naj skozi uporabo različnih spletnih strani, aplikacij, spletnih učilnic spodbuja uporabo in zavedanje pomena slovenskega jezika v spletnem okolju. Udeleženec naj pridobljeno znanje uporablja v vsakdanjem življenju in svoje zamisli ter izkušnje vpleta v sooblikovanje pouka. Pomembno je, da pridobiva izkušnjo pomena in vloge slovenskega jezika v digitalnem okolju ter ga primerja z vlogami tujih jezikov, ki se jih uči. Udeleženec naj raziskuje, kako se slovenščina uporablja v mednarodnem okolju (navede in uporablja npr. spletne prevajalnike, slovenščino na družbenih omrežjih, nastavitve v slovenščini na svojih elektronskih napravah).

Učitelj naj udeleženca spodbudi k razmišljanju o tem, kako digitalna tehnologija vpliva na sporazumevalno zmožnost v slovenskem jeziku. Cilje naj udeleženec dosegata tudi z avtentičnimi nalogami, ki vključujejo pisanje in oblikovanje blogov, vlogov, ustvarjanje podkastov, filmov, oblikovanje memov ...

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Ta skupina ciljev je novost, zato naj bodo načini izkazovanja znanja čim bolj individualizirani in stvar učiteljeve avtonomije. Tega znanja ni mogoče vrednotiti na klasične načine (npr. s pisnim ocenjevanjem znanja), ampak predvsem kot opravljene aktivnosti, ki jih udeleženec lahko dokaže pri skupinskem ali individualnem (projektne) delu.

JEZIKOVNE TEHNOLOGIJE, ORODJA, VIRI IN PRIROČNIKI

CILJI

Udeleženec:

- : spozna možnosti jezikovnih orodij s področja sinteze in razpoznavne govora (2. obdobje);
- : spozna in redno uporablja aktualne jezikovne priročnike v digitalnem okolju (2. in 3. obdobje);
- SC (4.2.5.1 | 4.5.4.1)
- : opazuje, spozna in uporablja jezikovne tehnologije in orodja z naslednjih področij: črkovalniki in pregledovalniki besedil; strojno prevajanje; klepetalniki (veliki jezikovni modeli) (3. obdobje).
- SC (4.3.3.1)

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

V 2. OBDOBJU

- » dokaže znanje s področja jezikovnih tehnologij in jezikovnih priročnikov tako, da jih kritično uporabi pri (samostojnem) delu v šoli;

V 3. OBDOBJU

- » dokaže znanje s področja jezikovnih orodij in jezikovnih priročnikov tako, da črkovalnike, pregledovalnike, prevajalnike, velike jezikovne modele in jezikovne priročnike, ki jih že pozna, kritično uporabi pri (samostojnem) delu doma in v šoli.

TERMINI

- jezikovni portal
- spletni slovar
- spletni jezikovni priročnik
- jezikovno orodje

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Udeleženec znanja s področja oblikovanja in razvijanja zavesti o slovenščini v digitalni dobi pridobiva čim bolj praktično, ne kot samostojno snov, ampak hkrati z izpolnjevanjem drugih ciljev, tudi medpredmetnih.

Uporaba spletnih jezikovnih portalov naj postane čim bolj samoumevna vsakodnevna sestavina dela pri pouku. Priporočamo spoznavanje in smiselno uporabo prilagojenih jezikovnih portalov

(npr. Franček: <https://www.francek.si/>), a tudi občasno uporabo in spoznavanje neprilagojenih jezikovnih portalov (npr. Fran: <https://www.fran.si/>). Poleg knjižne naj udeleženci uporabljajo tudi spletno slovnico (npr. na portalih Franček [Kratkoslovnica: <https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/okpuu0v>], Slovenščina na dlani: <https://www.slo-na-dlani.si/znanje>).

Primeri jezikovnih orodij: črkovalnik in pregledovalnik besedil (Besana: <https://besana.amebis.si/>, Vejice: <https://orodja.cjvt.si/vejice/>), strojno prevajanje besedil (Google Prevajalnik: <https://translate.google.com/>; prevod neposredno z velikimi jezikovnimi modeli), veliki jezikovni modeli, zlasti klepetalniki (npr. Gemini, Copilot, ChatGPT).

Digitalna orodja naj služijo tako pisnemu izražanju (uporaba urejevalnikov besedil, spletne predstavitve) kot tudi ustnemu izražanju (aplikacij za snemanje, urejanje zvoka). Pri pridobivanju informacij s spletnih strani je ključna učiteljeva vloga, da udeleženca uči kritičnega sprejemanja informacij, opozarja na možnost lažnih novic in različnih vrst manipulacije ter posveti pozornost preverjanju različnih virov. Učitelj naj skupaj z udeležencem naredi pravila spletne komunikacije in bontona pri pisanju elektronskih sporočil, pri čemer naj bo udeleženec pozoren na spoštovanje in primerno pisno komunikacijo.

Primeri dejavnosti:

- » **Praktične delavnice:** Organizirajte praktične delavnice, pri katerih udeleženci pod vodstvom uporabljajo digitalna orodja (npr. iskanje informacij na spletnih straneh javnih ustanov, pisanje kratkega elektronskega sporočila, uporaba spletnih prevajalnikov za posamezne besede ali kratke fraze).
- » **Predstavitev uporabnih aplikacij:** Predstavite uporabne mobilne aplikacije za učenje slovenščine (npr. aplikacije za besedišče, glagole) in spodbujajte njihovo samostojno uporabo.
- » **Kritična presoja informacij:** Sistematično vadite kritično presojo informacij, pridobljenih na spletu. Udeležence učite preverjanja virov, prepoznavanja lažnih novic in zavedanja o potencialni pristranskosti.
- » **Uporaba spletnih slovarjev:** Naučite udeležence učinkovite uporabe spletnih slovarjev (npr. SSKJ, Termania) za preverjanje pomena, izgovarjave in sklanjatev/spregatve besed.
- » **Pisanje in oblikovanje besedil:** Vadite pisanje kratkih, funkcionalnih besedil v urejevalniku besedil (npr. kratko pismo, opombe, seznam), vključno z osnovnim oblikovanjem (npr. velikost pisave, krepko).

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Ta skupina ciljev je novost, zato naj bodo načini izkazovanja znanja čim bolj individualizirani in stvar učiteljeve avtonomije. Tega znanja ni mogoče preverjati na klasične načine (npr. s pisnim ocenjevanjem znanja), ampak predvsem kot opravljene aktivnosti, ki jih udeleženec lahko dokaže pri skupinskem ali individualnem (projektne) delu.

KNJIŽEVNOST IN BRALNI ODZIV

OBVEZNO

OPIS TEME

Udeleženec z branjem/poslušanjem/gledanjem/uprizarjanjem književnih besedil in z govorjenjem/pisanjem o besedilih ali ob njih razvija recepcijsko zmožnost.

Pouk književnosti temelji na komunikacijskem modelu, katerega glavni cilj je ohranjanje in krepitev udeležencevih interesov za branje in poslušanje književnih besedil ter razvijanje zmožnosti ustvarjalnega dialoga s književnim besedilom.

Osrednja metoda pouka književnosti je šolska interpretacija književnega besedila.

Udeleženec doživlja, prepozna, razume in vrednoti posamezne prvine književnega besedila (književna oseba, književni prostor in čas, dogajanje, motiv, tema, sporočilo in snov, avtor in pripovedovalec, književna perspektiva).

Razmišljujoče in kritično sprejema ter povzema, vrednoti in primerja književna besedila slovenskih in tujih avtorjev. Stopa v dialog s književnim besedilom in o njem razpravlja. Branje mu nudi priložnost za oblikovanje osebne identitete, za širjenje obzorja ter za spoznavanje svoje kulture in kulture drugih. Tako gradi naklonjen odnos do lastne kulture in kulture drugih. S tem razvija socialno, kulturno in medkulturno zmožnost ter uzavešča pogled na časovno umeščenost obravnavanih književnih besedil. Razvija in ohranja pozitiven odnos do branja književnih besedil. Stik z besedilom je zanj potreba in vrednota, zato tudi v prostem času bere in posluša književna besedila (objavljena v raznih medijih), obiskuje knjižnice, gledališke in filmske predstave ipd. Namen književnega pouka je predvsem ohranjanje in krepitev motivacije za branje in samostojnost bralca (ob skupnem in individualnem branju) pri (dialoški) obravnavi književnega besedila. Zato se v pouk vključujejo različne vrste branja (motivacijsko, dolgo branje, branje odlomkov, primerjalno branje, domače branje ...).

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Zlasti v 1. obdobju naj sprejemanje književnih besedil omogoča razvijanje prvotnega subjektivnega literarnoestetskega doživetje; udeleženec naj spozna različne literarne vrste in zvrsti. Ob tem naj oblikuje raznolike strategije branja in razumevanja besedil. Poleg tega je ključno spodbujanje bralne kulture v literarnoestetsko spodbudnem okolju, ki omogoča razvijanje sposobnosti ustvarjalne komunikacije s književnim delom in o njem.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Tema je usmerjena v sprejemanje besedil. Temelji na komunikacijskem modelu književne vzgoje, katere cilje je spodbujanje interesov udeleženca za poslušanje/gledanje/branje umetnostnih besedil ter razvijanje zmožnosti poustvarjanja. Udeleženec s tem razvija zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil. Spoznava književna besedila po učiteljevi izbiri in pri tem razvija bralno kulturo, ob skupnem branju uzavešča pomen branja kot vrednote. Učitelj izbira kakovostna in recepcijski zmožnosti udeleženca ustrezna besedila (tudi besedila lokalnih avtorjev ali besedila, povezana z aktualnimi dogodki). Udeležencu lahko učitelj zaradi različnih okoliščin ali slabše razvite veščine branja nameni književna besedila v lahkem branju.

Seznam besedil v lahkem branju je dostopen na:

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/2vw8b26>

BRALNA KULTURA

CILJI

Udeleženec:

○: spoznava raznovrstno leposlovno bralno gradivo in razvija interes za branje ter vztrajanje pri branju (1. obdobje);

SC (1.1.4.1 | 1.3.1.1 | 1.3.5.1)

○: ob (skupnem) branju uzavešča pomen branja kot vrednoto in razvija bralno kulturo (1. obdobje);

SC (1.1.4.1)

○: razvija interes in občutek sposobnosti za sprejemanje oz. branje raznovrstnih književnih besedil (1. obdobje);

SC (1.3.2.1)

○: govori o svojih bralnih izkušnjah (npr. zakaj je izbral določeno književno besedilo) in izraža svoje mnenje o prebranem (1. obdobje).

TERMINI

- knjižnica
- knjižničar

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Skupina ciljev se obravnava v 1. obdobju in je pomembna, saj udeleženca postopoma uvede v dejaven dialog s književnim besedilom. Bralna kultura namreč opredeljuje vrednote, navade in odnos posameznika in družbe do branja. Odraža se v pogostosti branja, izboru gradiva, razumevanju prebranega, uživanju v branju ter vključevanju branja v vsakdanje življenje. Razvijanje bralne kulture je ključno za širjenje besednega zaklada, spodbujanje kritičnega mišljenja, osebni razvoj ter uspešno učenje. V 1. obdobju je spodbujanje bralne kulture pomembno za razvijanje prvih bralnih navad. Učitelj lahko s številnimi dejavnostmi razvija ljubezen do knjig in branja. Z oblikovanjem spodbudnega okolja za branje se ustvarjajo pogoji za razvoj bralne kulture.

Bralno kulturo udeleženec razvija tudi z vključevanjem raznolike literature v branje. Glasno branje spodbujamo v šoli tako, da učitelj bere udeležencu na glas (učiteljev zgled), pri čemer uporablja različne intonacije in izraznost, da zgodbe oživijo. Ali pa, da udeleženec priporoča prebrano knjigo, ki ga je navdušila. Priporoča se, da učitelj v sklopu ur za pouk književnosti posveti eno uro skupnemu branju in razvijanju bralne kulture, druge ure pa poglobljenemu ukvarjanju s književnimi besedili po komunikacijskem modelu obravnave književnega besedila.

Bralne dejavnosti se lahko povezujejo tudi z drugimi dejavnostmi, npr. s pisanjem nadaljevanj ali drugačnih zaključkov zgodb. Učitelj spodbuja, da udeleženec bere knjige in se z njim pogovarja o prebranem. Udeleženca lahko usmerja pri izbiri knjig glede na njegov interes.

Ob koncu 1. obdobja učitelj izbere primerna besedila za domače branje (pri tem upošteva udeleženčeve bralne zmožnosti ter diferencira besedila in bralne naloge). Domače branje je udeleženčevo samostojno branje literarnega dela zunaj šole (doma) in je dopolnilo k obravnavanju književnih del pri pouku. Naj bo individualizirano in diferencirano, kar pomeni, da poleg vsebine (besedila), samostojnosti pri delu, pripomočkov, virov, domačih nalog, učitelj udeležencu omogoča raznovrstne pristope tudi pri domačem branju. Udeleženec doma v 1. obdobju prebere najmanj eno književno besedilo; za drugo domače branje se šteje besedilo, ki ga pri pouku obravnavamo po metodi dolgega branja. Za udeleženca z bolj razvito bralno zmožnostjo lahko učitelj po lastni presoji predlaga tudi več besedil za domače branje. Z domačim branjem dosega osrednji cilj književne didaktike, in sicer ohranjanje motivacije za branje. Učitelj naj najprej ugotovi, katero književno besedilo bi udeležencu pomagalo razviti njegove zmožnosti, nato pa spremlja napredek pred branjem, med njim in po njem. Doma opravljenega branja učitelj ne ocenjuje.

KNJIŽEVNA BESEDILA

CILJI

Udeleženec:

- : spoznava raznovrstna književna besedila po učiteljevi izbiri (1. obdobje);
- : zaznava in doživlja čustvene sestavine ob poslušanju interpretativnega branja in pripovedovanja književnih besedil (1. obdobje);
- SC (3.3.2.1)
- : spoznava domišljajska in realistična besedila ter avtorska besedila in folklorno književnost (1. obdobje);
- : razvija recepcijsko zmožnost, tj. zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil;
- SC (1.1.4.1)
- : spoznava z učnim načrtom določena obvezna književna besedila in književna besedila po učiteljevi izbiri (npr. besedila lokalnih avtorjev, besedila, povezana z aktualnimi dogodki) (2. in 3. obdobje);
- : ločuje avtorska besedila od besedil slovenske slovstvene folklore in predstavlja razlike med njimi (2. in 3. obdobje);
- : ločuje književna/umetnostna besedila od neumetnostnih in predstavlja razlike med njimi (2. in 3. obdobje).

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

V 1. OBDOBJU

- » zbrano posluša brano/posneto književno besedilo in se odzove nanj;
- » poimenuje različne vrste obravnavanih besedil;
- » prebere krajše književno besedilo in odgovarja na zastavljena vprašanja;
- » predstavi besedilo, ki je bilo obravnavano pri pouku;

V 2. OBDOBJU

- » prepozna pripovedništvo, pesništvo in dramatiko in s primeri iz besedila ponazori značilnosti književnih zvrsti;
- » loči besedilo slovenske slovstvene folklore od avtorskega in utemelji razliko med njima;

- » loči književna/umetnostna besedila od neumetnostnih in predstavi razlike med njimi;
- » **doživljanje, razumevanje in vrednotenje književnega besedila pokaže z odgovori na vprašanja in s tvorjenjem besedila v obsegu od 150 do 200 besed;**

V 3. OBDOBJU

- » prepozna pripovedništvo, pesništvo in dramatiko in s primeri iz besedila ponazori značilnosti književnih zvrsti;
- » **loči besedilo slovenske slovstvene folklore od avtorskega in utemelji razliko med njima;**
- » **loči književna/umetnostna besedila od neumetnostnih in predstavi razlike med njimi;**
- » **doživljanje, razumevanje in vrednotenje književnega besedila pokaže z odgovori na vprašanja in s tvorjenjem besedila v obsegu od 250 besed do 300 besed.**

TERMINI

- književnost ◦ književno/umetnostno besedilo ◦ pripovedništvo ◦ pesništvo ◦ dramatika
- besedilo slovstvene folklore ◦ avtorsko besedilo ◦ neumetnostno besedilo ◦ naslov ◦ avtor

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

V 1. obdobju je sprejemanje (poslušanje, branje) praviloma nadrejeno tvorjenju (govorjenju, pisanju). Pri sprejemanju je največ časa namenjenega poslušanju, saj udeleženec posluša (in gleda) učiteljevo pripovedovanje in branje, radijske igre ter filme. Udeleženec vstopa v samostojno branje literature individualizirano. Književna besedila so namenjena motiviranju in senzibilizaciji udeleženca za branje ter podoživljanje in poustvarjanje prebranega.

K didaktičnemu sistemu šolske interpretacije sodijo:

- » uvodna motivacija,
- » napoved besedila, umestitev in interpretativno branje,
- » premor po branju,
- » izražanje doživetij ter analiza, sinteza in vrednotenje,
- » ponovno branje in nove naloge.

Delo z besedili je postopno, ukvarjanje z njimi pa spremljajo:

1. strategije pred branjem: napoved in umestitev besedila;
2. strategije med branjem: prepoznavanje, razumevanje in analiza posameznih prvin književnega besedila; kontekst;
3. strategije po branju: aktualizacija in vrednotenje.

V 1. obdobju se berejo celotna književna dela, daljša tudi v nadaljevanjih; standarde, povezane s spoznavanjem književnih besedil, uresničujemo vedno funkcionalno, tj. ob izbranem besedilu in avtorju. Pomembno je predvsem prepoznavanje, razumevanje in funkcionalna raba književnih besedil, tj. delo z besedilom, postopno, po fazah.

V 2. in 3. obdobju je udeleženec motiviran za branje v šoli in zunaj nje. Bere tekoče in doživeto. Samostojno pisno tvori besedila in utemeljuje svoje odzive na prebrano.

Cilji se nadgrajujejo in prepletajo med seboj ter omogočajo postopno pridobivanje znanja, veščin in spretnosti, ki vodijo k oblikovanju kultiviranega poslušalca, sogovorca, govorca, bralca in pisca.

Udeleženec bere besedila z razumevanjem do stopnje kritičnega vrednotenja, kar pomeni, da prepozna, presoja, vrednoti informacije iz besedila, avtorjev način pisanja, oblikuje lastno mnenje o besedilu z utemeljevanjem in sklicevanjem nanj. Izbrana besedila se obravnavajo poglobljeno, lahko tudi z metodo večkratnega (kritičnega) branja; besedila izbira učitelj. Učiteljeve uvodne motivacije, usmeritve, oblike in metode dela naj pri udeležencu sprožajo doživljanje in domišljijско sodelovanje pri oblikovanju domišljijских predstav prvih branega književnega besedila ter vodijo k poglobljanju njegove recepcijske zmožnosti. Udeleženec v 2. obdobju prebere vsaj eno književno besedilo za domače branje, v 3. obdobju pa prebere najmanj dve vrstno-zvrstno raznovrstni književni besedili (udeležencu z bolj razvito bralno zmožnostjo lahko učitelj po lastni presoji predlaga tudi več besedil za domače branje). Udeleženec z učiteljem po metodi dolgega branja v daljšem obdobju bere in interpretira določeno književno besedilo.

Primer dejavnosti:

Učitelj lahko izbrana besedila z udeleženci obravnava tudi z metodo dialoških srečanj (https://a-clase.eu/sl/ucni_viri/). Gre za metodo poučevanja in učenja, ki temelji na skupnem branju, poslušanju in pogovoru. Udeleženci berejo ali poslušajo izbrano besedilo in nato vodijo odprt dialog, pri katerem ni pomembno, kaj je prav ali narobe, temveč kako posameznik razume vsebino in jo povezuje s svojimi izkušnjami. Učitelj pogovor usmerja, a ne podaja dokončnih odgovorov – spodbuja izmenjavo različnih pogledov in izkušenj. Potek srečanja je preprost: udeleženci preberejo besedilo in si izberejo del, ki se jih je najbolj dotaknil, nato ga predstavijo skupini in razložijo svoj izbor. Na tej osnovi steče pogovor, v katerem udeleženci postavljajo vprašanja, komentirajo in gradijo razumevanje. Na koncu skupaj povzamejo glavne misli in razmišljajo, kaj so pridobili od srečanja. Tak pristop spodbuja bralno pismenost, kritično mišljenje, aktivno poslušanje in spoštljivo komunikacijo ter krepi občutek skupnosti. Različni načini branja (zborna, tiho, izmenično, pripravljeno branje boljših bralcev) so namenjeni temu, da vsakdo pride do stika z besedilom na način, ki mu ustreza, in da se v nadaljevanju lahko dejavno vključi v dialog. Dolga besedila lahko učitelj približa z razdeljenim branjem, pripovedovanjem ali drugimi oblikami predstavitve (npr. odlomek iz animiranega filma), pri čemer dialog ostaja rdeča nit. V primeru zahtevnejših besedil se razumevanje podpira z vmesnimi strategijami (pojasnjevanje, komentiranje, napovedovanje), ki udeležence pripravljajo na smiselno razpravo.

KNJIŽEVNA OSEBA

CILJI

Udeleženec:

- O:** razvija zmožnost predstavljanja književne osebe, vživljanja vanjo ter prevzemanja njene vloge (1. obdobje);
SC (3.3.4.1 | 3.3.4.2)
- O:** prepozna glavno književno osebo in njeno vlogo v besedilu (1. obdobje);
SC (3.3.4.1 | 3.3.4.2)
- O:** ubeseduje/opisuje svojo predstavo književnih oseb in jih predstavlja na različne načine (1. obdobje);
- O:** književno osebo primerja s svojimi vsakdanjimi izkušnjami in podobami iz drugih književnih besedil (1. obdobje);
SC (4.1.3.1 | 4.3.1.1 | 4.3.2.1)
- O:** neknjižne jezikovne prvine v besedilu povezuje z značajskimi in drugimi lastnostmi književnih oseb (2. obdobje);
- O:** ločuje glavne in stranske književne osebe (2. in 3. obdobje) ter utemeljuje izbiro (3. obdobje);
- O:** prepoznava, navaja in primerja motive za ravnanje književne osebe (1. in 2. obdobje) in utemeljuje svoje stališče o ravnanju književnih oseb (3. obdobje);
- O:** zaznava, kako se književne osebe razvijajo od začetka do konca književnega besedila (2. in 3. obdobje);
SC (3.3.4.1)
- O:** zaznava perspektive književnih oseb (2. in 3. obdobje);
- O:** zaznava, primerja in vrednoti motive za ravnanje, govorjenje in mišljenje književnih oseb (3. obdobje);
SC (3.3.4.3)
- O:** razume in vrednoti psihološke, socialne in etične lastnosti književnih oseb (3. obdobje);
SC (1.2.1.5 | 1.2.2.2)
- O:** zaznava razmerja med književnimi osebami in med književnimi osebami ter drugimi prvinami besedila (npr. književnim prostorom ali časom) (3. obdobje).

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

V 1. OBDOBJU

- » prepozna književne osebe, jih opiše s podatki iz besedila;
- » določi glavno književno osebo;

V 2. OBDOBJU

- » loči glavno književno osebo od stranske;
- » ubesedi svojo predstavo književne osebe, tako da navede njene značajske in druge lastnosti;
- » tvori zaokroženo besedilo o književni osebi, ki vsebuje najmanj 70 besed;

V 3. OBDOBJU

- » opredeli in utemelji vlogo glavne in stranske književne osebe;
- » opiše in/ali označi književno osebo, predstavi njen značaj, govorico, motive za ravnanje, družbeni položaj, razvoj in perspektivo ter vrednoti njeno ravnanje;
- » opiše razmerja med književnimi osebami in med književnimi osebami ter drugimi prvinami besedila (npr. književnim prostorom ali časom);
- » tvori zaokroženo besedilo o književni osebi, ki vsebuje najmanj 100 besed.

TERMINI

- glavna književna oseba
- stranska književna oseba

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Udeleženec si v 1. obdobju

ustvari domišljjsko podobo književne osebe na podlagi avtorjevih besedilnih signalov, ki jih po potrebi dopolnjuje z lastno domišljjsko predstavo. (2.2.1.2)

V ospredju je razumevanje ravnanja književne osebe in razvijanje kritične identifikacije.

Zmožnost recepcije književne osebe se oblikuje trajno, a postopoma. Npr. sprva je udeleženec razumevanje in vrednotenje motivacije za ravnanje književnih oseb sposoben pojasniti ne le z literarnim dogajanjem, pač pa razlago poišče tudi zunaj besedilnega sveta.

Udeleženec razume, da bi utegnila imeti književna oseba za kršenje norme, ki jo je postavila avtoriteta, tehtne razloge – opravičilo.

Udeleženec prepoznava, poimenuje in opisuje književne osebe (naslovnega junaka), razmišlja o subjektivnih predstavah, opazuje lastnosti književnih oseb, opazuje njihov govor, prepoznava in opisuje tipe oseb ter jih povezuje z lastnim izkušenjskim svetom (identifikacija s književno osebo – bralčevo stališče).

Učitelj načrtuje dejavnosti za razumevanje in vrednotenje književnih oseb in njihovega ravnanja, udeleženec v njih:

- » prepozna, poimenuje in opiše književne osebe, razmišlja o subjektivnih predstavah;
- » opisuje lastnosti književnih oseb;
- » opazuje govor književnih oseb, njihova stališča (Kaj misli ...?, Kako vidi ...?).

Udeleženec se v 3. obdobju osredotoča predvsem na psihološko motivacijo ter na etične sodbe. Prepoznava, poimenuje in opisuje književne osebe – zaznava tudi lastnosti, izražene s posrednimi besednimi signali (npr. iz tega, kaj je oseba naredila, povedala, razmišljala, kaj drugi vedo o njej). Prepoznava in opisuje tipe oseb in jih povezuje z lastnim izkušenjskim svetom (identifikacija s književno osebo – bralčevo stališče). Ob opazovanju književne osebe se udeleženec zaveda lastnih misli, čustev, vrednot in prepričanj. S tem krepi samozavedanje in empatijo ter razmišlja o subjektivnih predstavah, ki jih ima o književnih osebah. Razmišlja o motivih za ravnanje književnih oseb in jih primerja s svojim pogledom na svet. Ob spoznavanju književne osebe udeleženec tako uresničuje tudi kroskurikularne cilje – npr. ob srečanju z nenavadno osebo spoznava medkulturnost, problemskost v književnosti in družbenem kontekstu. Vživlja se tudi v osebe, ki so drugačne od njega. Razumevanje književnih oseb pokaže tudi tako, da:

- ustvarja nove književne osebe; sestavi jih iz oseb, ki jih je spoznal v drugih književnih delih/v filmu/v realnem življenju, ali pa jih tvori po analogiji z osebami iz znanega književnega besedila;
- primerja in kritično presoja književne osebe z resničnimi zgodovinskimi osebami, osebami iz mitov, klasičnih/biblijskih zgodb oz. podobnih besedil;
- postavlja književno osebo v novo situacijo, pri čemer upošteva značilnosti in razvoj književne osebe;
- premešča osebe iz enega književnega dela v zgodbo drugega dela;
- ustvarja nove književne osebe, pri čemer posnema avtorjev slog pisanja in značilnosti književne osebe, o kateri jebral.

KNJIŽEVNI PROSTOR IN ČAS

CILJI

Udeleženec:

- : v književnem besedilu išče (1. obdobje) in povezuje (2. obdobje) podatke o književnem prostoru in času;
- : sledi dogajanju na več književnih prostorih in časih hkrati (2. obdobje);
- ^{SC} (2.3.1.1)
- : ubeseduje in oblikuje domišljjsko predstavo književnega prostora in časa (2. in 3. obdobje);
- : prepoznava časovno, pokrajinsko in družbeno zaznamovanost besednih prvin besedila (3. obdobje);
- : književni prostor in čas povezuje s temo književnega besedila in s književno osebo (3. obdobje).

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

V 1. OBDOBJU

- » opredeli književni čas (nekoč – danes);
- » s podatki iz besedila ubesedi predstavo književnega prostora;

V 2. OBDOBJU

- » loči realni in domišljjski književni prostor in čas;
- » tvori zaokroženo besedilo o književnem prostoru in času, ki vsebuje najmanj 70 besed;

V 3. OBDOBJU

- » ubesedi domišljjsko predstavo književnega prostora in časa;
- » književni prostor in čas besedila poveže s temo besedila in s književno osebo;
- » tvori zaokroženo besedilo o književnem prostoru in času, ki vsebuje najmanj 100 besed.

TERMINI

- književni prostor
- književni čas

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Namen te skupine ciljev je, da udeleženec razvija zmožnost doživljanja in razumevanja književnega prostora in časa, ki se oblikuje postopoma. Na začetku 1. obdobja je poudarek predvsem na udeleženci ubeseditvi lastne domišljajske predstave književnega prostora in časa. Udeleženec naj poskuša s čim več besedami opisati, kako si predstavlja čas in prostor, v katerem se je neka zgodba dogajala. Pri tem razvija besedni zaklad in pusti svoji domišljiji prosto pot. Pri taki dejavnosti ni poudarek na pravilnosti oz. napačnosti opisa dogajalnega prostora in časa, zato tudi ni pravih in napačnih opisov dogajalnega kraja in časa.

Zaznavanje dogajalnega časa je neposredno povezano z oblikovanjem domišljajske predstave o književnem prostoru (Kordigel Aberšek, 2008). Učitelj udeleženca ob opisovanju dogajalnega prostora in časa lahko usmerja z različnimi vprašanji, ki mu pomagajo do natančnejšega opisa dogajalnega časa in prostora (Kje in kdaj se dogaja zgodba? Kaj izvemo iz besedila? Kako si to predstavljaš? Kako bi bilo, če bi se ta zgodba dogajala danes?).

V ospredju 2. in 3. obdobja je prepoznavanje književnega prostora in časa v književnih besedilih, lahko tudi v povezavi z drugimi prvini besedila. Doživljanje in razumevanje književnega prostora in časa se oblikujeta postopoma. Pri domišljajski predstavi književnega/dogajalnega prostora udeleženec 2. obdobja že upošteva nekatere omejitve, ki izhajajo npr. iz geografskega, zgodovinskega in drugega znanja, vendar predstavo dogajalnega prostora večinoma ustvarja tako, da svojo domišljijo in svoje zunajbesedilne slike popravlja z avtorjevimi relevantnimi besedilnimi signali. Udeleženec v 2. obdobju lahko sledi dogajanju na več dogajalnih prostorih hkrati - sposoben je obdržati v spominu predstavo dogajalnega prostora, medtem ko teče dogajanje na drugem dogajalnem prostoru, in si jo v nespremenjeni obliki priklicati v prvi plan zavesti, ko se literarno dogajanje spet preseli vanj. V 2. obdobju udeleženec zaradi vedno večje obveščeniosti o zunajbesedilni stvarnosti oblikuje ustreznejše predstave dogajalnega časa. Začenja razumevati, da realistični nekoč ni zmeraj enak in da so se »stari časi« spreminjali. Na tej stopnji bralec ne zaznava več le kronološkega nizanja dogodkov. Sposoben je zaznati prepletanje dogajalnih časov v pripovedi, pri čemer se najprej razvije sposobnost zaznavanja in razumevanja retrospektivnega. Udeleženec v književnih besedilih prepozna dogajalni čas in prostor in ga tudi ubesedi, pri tem pa se sklicuje na besedilne signale iz besedila. Upoveduje dogajalni prostor in čas, npr.: Kje in kdaj se dogaja zgodba? Kaj izvemo iz besedila? Kje piše, da ...?

V fazi poustvarjanja književnega besedila s poudarkom na dogajalnem prostoru in času:

- » Udeleženec 2. obdobja tvori besedila, ki se dogajajo v sedanosti, v preteklosti, v prihodnosti (pri tem izhaja iz znanja in izkušenj, npr. Kaj bi se v Bratovščini Sinjega galeba spremenilo, če bi jo predstavili v današnji čas?); besedila preoblikuje v stripe s poudarkom na dogajalnem prostoru, s sliko označi dogajalne prostore, pri tem doda še predzgodbo in nadaljevanje. Dogajalni čas lahko med branjem ali po njem prikazuje z oblikovanjem filmske knjige oz. scenarija (za celotno dogajanje ali izbrani prizor iz besedila s poudarkom na kraju/književnem prostoru in času dogajanja) ali preprostega potopisa.

- » Udeleženec 3. obdobja vključuje podoben dogajalni prostor in/ali čas, kot je v obravnavanem književnem besedilu; dogajanje postavi v sedanost, preteklost ali prihodnost, pri čemer izhaja iz znanja in izkušenj; v tej fazi nastajajo podobe dogajalnega prostora in časa s sliko ali zemljevidom (npr. označi dogajalne prostore in pri tem doda še predzgodbo in nadaljevanje); (po)ustvarjalna besedila udeleženec tudi samovrednoti, lahko tudi z uporabo digitalne tehnologije (npr. v spletni učilnici). (3.1.3.2)

S strategijami pred in med branjem ter po njem učitelj udeleženca podpre pri doživljanju in razumevanju dogajalnega prostora v besedilu (nekoč, danes) obenem pa ga spodbudi, da si oblikuje domišljijско predstavo dogajalnega prostora. Tako udeleženec tvori nov domišljijški svet s podobnim dogajalnim prostorom in/ali časom, kot je v književnem besedilu (piše zgodbe, ki se dogajajo danes/v preteklosti/v prihodnosti – pri tem izhaja iz svojega znanja in svojih izkušenj).

DOGAJANJE, MOTIV, TEMA, SPOROČILO IN SNOV

CILJI

Udeleženec:

- sprejema in razume dogajanje v književnem besedilu (2. obdobje);
● SC (1.1.2.1)
- sklepa o dogajalnem toku (tudi na podlagi zunajbesedilnih podatkov) (2. obdobje);
- kronološko razvršča dogodke, tudi v analitični oz. retrospektivni dogajalni zgradbi (2. in 3. obdobje);
- obnavlja dogajanje v književnem besedilu (podrobno in strnjeno) (2. in 3. obdobje);
- določa motive v književnem besedilu ter ločuje glavne motive od stranskih glede na temo/sporočilnost besedila (2. in 3. obdobje);
● SC (1.1.2.2)
- opazuje vzročno-posledično in časovno razmerje med dogodki v književnem besedilu (3. obdobje);
● SC (1.1.2.2)
- zaznava, o čem govori književno besedilo, in določa osrednjo temo: ljubezenska, socialna, domovinska, razpoloženjska (3. obdobje);
- prepozna sporočilo (3. obdobje);
- prepozna snov (npr. zgodovinski dogodki) in opazuje njeno preoblikovanje v besedilno stvarnost (3. obdobje).

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

V 1. OBDOBJU

- » ubesedi književno dogajanje v ustreznem zaporedju dogodkov (ob ključnih besedah);

V 2. OBDOBJU

- » obnovi dogajanje v besedilu ali povzame dogodke, pri čemer predstavi dogajalni tok;
- » opredeli temo književnega besedila;
- » prepozna sporočilo književnega besedila;
- » tvori zaokroženo besedilo o dogajanju, temi in sporočilu, ki vsebuje najmanj 70 besed;

V 3. OBDOBJU

- » **obnovi dogajanje v besedilu (podrobno in strnjeno) ali povzame dogajanje, pri čemer kronološko uredi dogodke oz. predstavi glavno in stransko dogajanje;**
- » **navede vzroke in posledice posameznih dogodkov/dejanj;**
- » **navede motive, loči glavne in stranske motive glede na temo/sporočilnost;**
- » **določi temo ter navede in predstavi književna besedila na isto temo;**
- » povzame sporočilo in se do njega opredeli v obsegu približno 50 besed;
- » **prepozna zgodovinsko snov;**
- » tvori zaokroženo besedilo o dogajanju, motivih, temi, sporočilu in snovi, ki vsebuje najmanj 100 besed.

TERMINI

◦ dogajanje (glavno in stransko) ◦ motiv ◦ tema (ljubezenska, socialna, domovinska, razpoloženska) ◦ sporočilo ◦ (zgodovinska) snov

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

V 1. obdobju udeleženec sprva književno dogajanje le spremlja kot sosledje dogodkov, ki se dogajajo književnim osebam. Tako zna obnoviti književno dogajanje kot naštevaje (opisovanje) dogodkov v kronološkem zaporedju. Ob tem lahko oblikuje strip na dano število dogodkov (izbira bistvene dogodke), izdelava dogajalni trak itd. Ob izdelanih slikovnih oporah udeleženec razmišlja in pripoveduje, kaj so bili vzroki za določene dogodke (zakaj se je nekaj zgodilo).

Ob koncu obdobja udeleženec spozna že več različnih književnih besedil, ki imajo lahko tudi podobna sporočila. Udeleženec že poskuša opredeliti, o čem govori književno besedilo v celoti (ali njegov daljši del). Postopoma prepozna teme obravnavanih književnih besedil tako, da med ponujenimi temami izbira oz. umesti prebrano književno besedilo med ponujene teme, npr. prijateljstvo, družina, strah, bogastvo, delo itd. Udeleženec naj primerja teme, kako so predstavljene v književnem besedilu/kako jih je doživel v in kako jih doživlja ali zaznava v vsakdanjem življenju.

Udeleženec v 2. in 3. obdobju zaznava posamezne elemente književnega besedila (dogodke), razume njihovo soodvisnost oz. povezanost, ko preraščajo v kompleksnejše besedilne prvine (tema – 2. obdobje, sporočilo – 3. obdobje). Razumevanje zgodbe kot bralna strategija udeležencu omogoča, da dojame povezanost posameznih dogodkov v besedilu.

Bistveno je, da udeleženec oblikuje svoje stališče do sporočila besedila ter da se njegovi opredelitvi približuje postopno. Če je le mogoče, v 2. obdobju poišče temo samostojno. V 3. obdobju pa udeleženec opazuje razvijanje teme v besedilu na dogajalni ravni (ali so

predstavljeni vsi bistveni dogodki ali pa jih je treba ugotoviti/predvideti/»brati« med vrsticami), na jezikovni ravni (neposredno/direktno izražanje in posredno/metaforično), na ravni časovne ureditve dogajanja (ali so dogodki razvrščeni kronološko ali retrospektivno) in na ravni slogovnih postopkov (pripovedno, opisovalno, dialoško razvijanje teme).

Primerja in presoja tematsko sorodna besedila (glede na razvijanje teme).

Primerja dejavnosti za 2. obdobje:

- » Tvorijo premico dogajanja in spremljajo književno dogajanje.
- » Piše dnevnik književne osebe ali scenarij za film, časovni trak, premico dogajanja.

Primer dejavnosti za 3. obdobje:

- » Primerja sporočili (in preoblikovanje snovi o starogrškem slikarju Apelu) v pesmih Apel in čevljar (Prešeren) in Čevljar (Puškin).

To skupino ciljev lahko udeleženec dosega tudi zunaj učilnice, npr. z ogledi (ne)materialnih virov, omenjenih v besedilu, v naravi ali v muzejih. Ob tem lahko stečeta primerjava med zgodovinskimi dejstvi in besedilno stvarnostjo ter iskanje razlogov za avtorjeve odločitve pri preoblikovanju zgodovinske stvarnosti.

Ob tej skupini ciljev se nakazuje medpredmetna povezava z zgodovino, npr. primerjava med zgodovinskimi dejstvi in besedilno stvarnostjo (v Tavčarjevi Visoški kroniki udeleženec razišče, kaj v odlomku je zgodovinsko izpričano in kaj je plod avtorjeve domišljije).

AVTOR IN PRIPOVEDOVALEC

CILJI

Udeleženec:

- : opredeli avtorja književnega dela (1. obdobje);
- : prepozna pripovedovalca iz neposrednih/posrednih besedilnih signalov (2. obdobje);
- : ločuje avtorja od pripovedovalca (2. obdobje) oz. lirskega subjekta književnega besedila (3. obdobje);
- : ločuje lirski subjekt od pripovedovalca (3. obdobje);
- SC (1.1.2.2)
- : prepozna vsevednega/tretjeosebnega pripovedovalca, prvoosebnega pripovedovalca in lirski subjekt (3. obdobje);
- SC (3.3.4.1)
- : zaznava pripovedovalčevo perspektivo oz. perspektivo lirskega subjekta in jo opiše (3. obdobje).
- SC (3.3.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

V 2. OBDOBJU

- » **pove, kdo je napisal književno besedilo** in kdo ga pripoveduje;

V 3. OBDOBJU

- » **loči avtorja književnega besedila od pripovedovalca oz. lirskega subjekta;**
- » **poimenuje avtorja**, prepozna in poimenuje vsevednega/tretjeosebnega pripovedovalca, prvoosebnega pripovedovalca in lirski subjekt.

TERMINI

- avtor
- prvoosebni pripovedovalec
- vsevedni/tretjeosebni pripovedovalec
- lirski subjekt

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Udeleženec v 1. obdobju usvoji koncept knjige (prepozna besedni in nebesedni del, začetek in konec, smer branja itd.), poišče osnovne podatke, kot so naslov knjige, avtor. Udeleženec loči književna besedila, pri katerih je avtor znan in pri katerih avtor ni znan.

Udeleženec v 2. in 3. obdobju prepoznava vloge in značilnosti avtorja ter pripovedovalca oz. lirskega subjekta (slednje zlasti v 3. obdobju). Bralna strategija, povezana s to skupino ciljev, narekuje zaznavanje zornega kota pripovedovanja (perspektiva) ter opazovanje dogajanja (v središču zlasti v 2. obdobju). Opazovanje perspektive književne osebe (kako oseba vidi, razlaga, vrednoti dogajanje) oz. pripovedovalca/lirskega subjekta (njegovih lastnosti, dejanj in jezika) je priložnost za preoblikovanje besedila v dejavnosti poustvarjalnega pisanja (pisanje s perspektive različnih književnih oseb). S tem zlasti v 3. obdobju udeleženec razvija tudi ustvarjalno mišljenje in komunikacijske veščine, saj vzpostavlja nove odnose med osebami.

Udeleženec opazuje tudi, ali pripovedovalec/lirski subjekt o dogajanju oz. subjektivnem svetu poroča objektivno ali dogajanje komentira.

Primer dejavnosti za 2. obdobje:

- » Udeleženec upoveduje zgodbo tudi s perspektive tistih književnih oseb, ki mu niso blizu; spremeni pripovedovalca v znanem književnem besedilu – pripoveduje glavna ali ena izmed stranskih književnih oseb. (3.1.4.1)

Primer dejavnosti za 3. obdobje:

- » Udeleženec odgovarja na vprašanja: Kdo pripoveduje o dogajanju v Visoški kroniki? Kako pripoveduje? Kaj vse izvemo o osebi iz (načina) njenega pripovedovanja? Kaj bi izvedeli o dogajanju, če bi spremenili pripovedno perspektivo – pripovedoval/-a bi Jurij oz. Agata?

KNJIŽEVNA PERSPEKTIVA

CILJI

Udeleženec:

- : ugotavlja, katere prvine v besedilu vzbujajo smeh in kako (3. obdobje);
- : doživlja in prepoznava komično književno perspektivo (3. obdobje);
- : doživlja in prepoznava tragično književno perspektivo (3. obdobje).
- SC (3.1.4.2)

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

V 3. OBDOBJU

- » **prepozna** in predstavi **značilnosti komične in tragične književno perspektive**;
- » **v književnem besedilu poišče humorne prvine** in presodi njihov učinek.

TERMINI

- komična književna perspektiva
- tragična književna perspektiva

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Udeleženec v 3. obdobju prepoznava tragično in komično književno perspektivo v književnih besedilih in zaznava njune učinke.

Pomembno je, da se ta književna prvina povezuje z vlogo v konkretnem književnem besedilu ter da se humorne oz. tragične prvine v besedilu povezujejo z jezikom.

Udeleženec išče prvine (besede/besedne zveze/situacije/književne osebe ipd.), ki vzbujajo smeh oz. učinkujejo tragično, in razmišlja o (komičnih/tragičnih) učinkih na bralca.

Ob opazovanju komičnih oz. tragičnih prvin v besedilu ter njihovih učinkih se udeleženec zaveda lastnih misli, čustev, vrednot in prepričanj ter samoregulira svoja čustva. Predstavi tudi zamisli, kako bi lahko konflikte v besedilu rešil tako, da ne bi prišlo do tragičnih situacij. Zaznava povezave med komičnostjo oz. tragičnostjo in družbenimi sloji/socialnim statusom.

Prvine besedila lahko tudi komično oz. tragično prikaže in s tem razvija ustvarjalno mišljenje. Ob snemanju in urejanju igranih prizorov pa razvija tudi digitalno zmožnost.

Udeleženec z bolj razvito bralno zmožnostjo oz. bolj motiviran udeleženec se lahko seznani tudi s strokovnimi termini: ironija, sarkazem, groteska, grška tragedija in komedija.

Primeri dejavnosti:

- » Katere besede/osebe/situacije v Županovi Micki potrjujejo trditev, da je to besedilo komedija? Utemelji, ali se te prvine zdijo smešne tudi tebi. Izberi si eno smešno prvino iz besedila in jo čim bolj smešno predstavi.
- » Pri skupinskem delu udeleženci (če jih je več) preberejo nekaj antičnih bajk in v njih iščejo tragične prvine, jih pojasnjujejo in predstavijo njihovo vlogo v besedilu ter učinek na bralca. (4.2.3.1) (5.3.4.1)

ZVRSTI KNJIŽEVNOSTI IN PREDELAVE KNJIŽEVNIH BESEDIL

OBVEZNO

OPIS TEME

Razumevanje književnih besedil pri udeležencu v 1. obdobju temelji na doživljanju literarnoestetskih vrednot in bogatenju bralne kulture. Najprimernejša metoda dela je metoda šolske interpretacije književnega besedila, ki omogoča poglobljeno analizo različnih literarnih zvrsti. Ta metoda pripomore k razvoju bralnih strategij in kritičnega mišljenja, saj udeleženca vodi skozi sistematično razumevanje in interpretacijo, usmerja pozornost na posamezne značilnosti (oz. sestavine) besedil in njegovo doživljanja besedil. Koncept razumevanja bralnega gradiva zajema orientacijo v bralnem gradivu, poznavanje in obvladovanje smeri branja, poznavanje tiskanih in digitalnih gradiv, povezovanje besednega in slikovnega dela v besedilu z različnimi kodami sporočanja, ki omogočajo celostno branje multimodalnih besedil. Tako udeleženec skozi šolsko interpretacijo spoznava bogastvo književnosti in razvija pozitiven odnos do branja. Učitelj načrtuje izbiro raznolikih književnih besedil, ki bodo udeležencu omogočila doživljanje različnih literarnih zvrsti/vrst in tematik.

Udeleženec v 2. in 3. obdobju z branjem in pogovorom ob prebranem ter raziskovanjem književnega besedila doživlja, razume, razčlenjuje in primerja pesemska, pripovedna, dramska besedila in predelave književnih besedil. Razlikuje in predstavlja razločevalne značilnosti književnih zvrsti in vrst, pri čemer se izraža z ustrezno terminologijo predmeta in skrbi za ustrezno govorno in pisno raven svojega strokovnega jezika. Razmerje med književnimi zvrstmi (glede na število učnih ur v posameznem obdobju) naj bo: 50 % pripovedništvo, 30 % pesništvo in 20 % dramatika. Posamezno književno zvrst pri pouku lahko obravnavamo kot predelavo književnega besedila. Predelava književnega besedila je besedilo, ki je lahko preoblikovano v poljuben medij.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

S predelavo književnega besedila udeleženec na drugačne načine doživlja književno besedilo in krepi svojo kulturno zmožnost. Odziva se tudi na sodobne predelave književnih besedil v različnih medijih, ki so blizu bralcu. Med njimi je strip tisto besedilo, ki vključuje kombinacijo slikovnega (vizualnega) in besedilnega (tekstovnega) dela. Strip je lahko:

- » predelava književnega besedila (npr. ljudska: Srajca o srečnem človeku) ali povsem samostojno književno besedilo (npr. M. Muster: Zvitorepec v barvah), v 2. obdobju;
- » predelava književnega besedila (npr. A. Šplíchal: Stare grške bajke in povesti) ali povsem samostojno književno besedilo (npr. B. Vurnik in Z. Smiljanić: Plečnik), v 3. obdobju.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Učitelj vodi udeleženca k celovitemu doživljanju, razumevanju, razčlenjevanju in vrednotenju književnih besedil in njihovih predelav (npr. vsebina, tema, oblika, ritem, učinek na bralca).

Učitelj s seznama besedil izbira raje manj kot več književnih besedil oz. predelav književnih besedil. Pri tem priporočamo, da načrtuje književni pouk tako, da lahko z udeležencem poglobljeno bere in raziskuje književna besedila vseh zvrsti ob upoštevanju razmerij: 50 % pripovedna, 30 % pesemska, 20 % dramska besedila.

Učitelj na začetku šolskega leta preveri udeleženceve bralne zmožnosti in pripravi izbor besedil, upošteva kriterije za izbor književnih besedil, diferencira glede udeleženceve na bralne zmožnosti. Izbira lahko daljša ali krajša, zahtevnejša/manj zahtevna besedila, tudi besedila v lahkem branju. Učitelj ^{SC}(1.1.4.1) izbira vsebinsko in tematsko raznolika književna besedila, s katerimi krepi motivacijo za branje. Udeležence, če jih je več, spodbuja, da drug drugega navdušujejo za branje, tako bo njihov glas slišan. Predstavlja in uporablja tudi digitalne vire, pri čemer ^{SC}(4.4.3.1) digitalno tehnologijo uporablja uravnoteženo, skrbi za dobro telesno in duševno dobrobit ter se izogiba negativnim vplivom digitalnih medijev.

Za zaznavanje in doživljanje književnih besedil je pomembno učiteljevo glasno branje (učitelj kot bralni model). Učitelj se na branje književnih besedil pri pouku vnaprej pripravi, prav tako k pripravi na interpretativno branje spodbuja udeleženca. Udeleženec bere književna besedila na različne načine (tiho ali glasno; individualno, v dvojici ali skupini). Učilnica ob spodbudi in učiteljevem bralnem modelu postaja prostor branja in pogovora o in ob prebranem (minute za prosto branje).

Udeleženec lahko branje izboljšuje tudi ob posnetku, pri čemer ustvarja in ureja digitalne vsebine v različnih formatih ^{SC}(4.3.1.1). Večkratnemu branju sledi pogovor o prebranem besedilu (doživljanje, razumevanje, analiza, vrednotenje, poustvarjanje), pri čemer učitelj udeležencu ponuja tudi odprta vprašanja višjih taksonomskih ravni.

Poudarja in zasleduje se pogovor, problemska metoda, sodelovalno učenje, obrnjeno učenje, raziskovanje, igra vlog (individualno, v dvojici ali skupini) in manj razlaga.

Spodbuja se primerjava književnih besedil na različnih ravneh (npr. oblika, tema, sporočilo). Primerja se lahko z grafičnimi organizatorji (tabele, diagrami) in predvsem strnjnimi zapisi, upoštevajoč format odziva.

Udeleženec ob književnih besedilih razvija tudi zmožnost izražanja v strokovnem jeziku, pri čemer ^{SC}(1.1.2.2) se izraža z ustrezno terminologijo predmeta. ^{SC}(1.3.4.2) V varnem, odprtem in

spodbudnem učnem okolju svobodno izraža želje in udejanja ustvarjalnost (posameznih književnih prvin ali besedil v celoti), kar pomeni, da ima možnost raznolikih načinov izkazovanja znanja.

Pri izboru slovstvene folklorne učitelj izbira besedila, ki so povezana z udeležencem lokalnim okoljem oz. vključuje tudi slovstveno folkloro slovenskih narodnostnih manjšin (Slovenci na Madžarskem, v Avstriji in Italiji) ter drugih narodov (Romov, priseljencev). Zaradi avtentičnosti govora v ljudskih besedilih učitelj pri pouku udeležencu predstavi tudi avtentične govorne posnetke, ki jih najde na <https://etnomuza.zrc-sazu.si/>.

Ob književnih besedilih udeleženec razvija samozavedanje, pri čemer zaznava in prepozna lastno doživljanje **SC** (3.1.1.1), socialno zavedanje, samournavanje, pri čemer se učinkovito spoprijema z negotovostjo in kompleksnostjo **SC** (3.1.2.3), sprejemanje različnosti, pri čemer se zaveda in prepozna raznolikost v ožjih in širših okoljih **SC** (3.3.1.1) in medkulturnost.

Učitelj spodbuja razvoj zmožnosti reševanja avtentičnih problemov s smiselno uporabo digitalnih tehnologij. Pri načrtovanju avtentičnih problemov si lahko pomaga s priročnikom na <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/i81zp52>.

PESNIŠTVO

CILJI

Udeleženec:

- : posluša/bere in doživlja pesmi ter v njih zaznava pesemske prvine (zvočnost, rimo in ritem) (1. obdobje);
SC (1.3.1.1)
- : doživlja interpretativno prebrano pesem in se nanjo čustveno odziva; zaznava čustvene sestavine pesmi (vesela, žalostna) in čustveno obarvane besede (1. obdobje);
- : primerja pesem na ravni teme z že poslušanimi oz. prebranimi besedili ter išče podobnosti in razlike (1. obdobje);
- : opredeli tematsko (osrednjo) besedo (1. obdobje) ter prepozna temo pesmi (2. obdobje);
- : doživlja zvočnost pesmi in jo povezuje s podobami, ki tvorijo besedilno stvarnost (2. obdobje);
- : zaznava ritem pesmi, doživlja razliko med hitrim in počasnim ritmom, opazuje osebni čustveni odziv pri menjavi ritma ter ga povezuje z besedilno stvarnostjo (spremembe razpoloženja) (2. obdobje);

○: v likovni pesmi prepoznava povezavo med likovno podobo in sporočilom pesmi (2. obdobje);
 SC (3.3.4.1 | 3.3.4.2)

○: opazuje (1. obdobje) in analizira zgradbo pesmi (verz, kitica, dvovrstičnica, trivrstičnica in štirivrstičnica) (2. obdobje);
 SC (1.1.2.2)

○: opazuje pomenska razmerja med rimanimi besedami (2. obdobje);

○: bere, doživlja pesemska besedila, pri čemer intuitivno in zavestno vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje (2. in 3. obdobje);
 SC (1.2.5.1)

○: spoznava, opisuje, primerja, povzema in kritično vrednoti posamezne književne prvine pesemskega besedila (2. in 3. obdobje);

○: doživlja, zaznava in razume posebnosti pesemskega jezika (časovno in čustveno zaznamovana beseda/besedna zveza, večpomenska beseda/besedna zveza ter beseda/besedna zveza s prenesenim pomenom) ter ugotavlja, kako te prvine v pesmi učinkujejo na bralca na doživljajski, pomenski in estetski ravni (2. in 3. obdobje);

○: v pesmi prepoznava pesniška sredstva (zvočno slikanje/onomatopoiija, primera, metafora, nagovor, retorično vprašanje, vzklík, refren, pretiravanje, stopnjevanje) in jih poimenuje tudi s termini ter pojasnjuje njihov učinek na bralca oz. na besedilo (2. in 3. obdobje);
 SC (5.2.4.1)

○: opazuje in primerja pesemska besedila iste ali različne vrste ter pri tem predstavlja značilnosti dane vrste, pri čemer sodeluje z različnimi posamezniki in skupinami (2. in 3. obdobje);

○: razlikuje pesemsko besedilo od pripovednega in dramskega besedila (2. in 3. obdobje) ter razlike utemeljuje (3. obdobje);

○: prepoznava, razume in utemeljuje razlike med izpovedno/lirsko in pripovedno/epsko pesmijo (3. obdobje);

○: zaznava ritem pesmi in ga povezuje s sporočilom (3. obdobje);

○: prepoznava rimane besede ali verze in poimenuje vrsto rime (zaporedna, prestopna in oklepajoča) (3. obdobje);

○: poimenuje, predstavlja, primerja in vrednoti teme in sporočilo pesmi, tudi s kritično in aktivno državlansko držo (3. obdobje);
 SC (3.1.1.1)

○: prepoznava balado in sonet (3. obdobje) ter predstavlja njune značilnosti.

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

V 1. OBDOBJU

- » predstavi zgradbo pesmi (število in dolžino kitic);
- » poišče rime v pesmi in tvori rime;
- » s svojimi besedami izrazi razumevanje pesmi (tema, osrednja tematska beseda, naslov);
- » predstavi tematiko pesmi;

V 2. OBDOBJU

- » utemelji, zakaj književno besedilo uvrščamo k pesništvu;
- » predstavi zgradbo pesmi (število in dolžino verzov ter kitic);
- » prepozna in poimenuje vrste kitic (dvovrstičnica, trivrstičnica, štirivrstičnica);
- » poišče, doda/ustvari rimane besede ali verze, ki se rimajo;
- » v pesmi poišče pesniška sredstva (obrnjen besedni red, ponavljanje, zvočno slikanje/onomatopoiija, okrasni pridevek, posebitev), jih poimenuje in pojasni njihov učinek na bralca oz. na besedilo;
- » tvori asociacije ob besedi, sopomenke oz. sopomenske nize, nenavadne besedne zveze;
- » tvori pomanjševalnice, preproste primere, besedne zveze z okrasnim pridevkom;
- » predstavi, primerja in ovrednoti pesemska besedila (tema, sporočilo, verz, kitica, ritem, rima, pesniška sredstva) v besedilu, ki obsega najmanj 100 besed;

V 3. OBDOBJU

- » utemelji, zakaj književno besedilo uvrščamo v pesništvo;
- » prepozna izpovedno/lirsko in pripovedno/epsko pesem ter ob pesmi predstavi razlike, primerja in vrednoti izpovedno in pripovedno pesem;
- » prepozna in poimenuje vrste kitic (dvovrstičnica, trivrstičnica, štirivrstičnica);
- » opiše ritem v pesmi in ga poveže s sporočilom;
- » prepozna rimane besede ali verze in poimenuje vrsto rime (zaporedna, prestopna in oklepajoča);
- » v pesmi poišče pesniška sredstva (zvočno slikanje/onomatopoiija, primera, metafora, nagovor, retorično vprašanje, vzklik, refren, pretiravanje, stopnjevanje), jih poimenuje in pojasni njihov učinek na bralca oz. na besedilo;
- » prepozna, navede in opiše značilnosti balade in soneta;

- » predstavi, primerja, ovrednoti in kritično presodi pesemska besedila (vrsta, tema, sporočilo, lirski subjekt, verz, kitica, ritem, rima, pesniška sredstva, aktualizacija) v besedilu, ki obsega najmanj 200 besed.

TERMINI

- izpovedna/lirska pesem
- pripovedna/epska pesem
- rima (zaporedna, prestopna, oklepajoča)
- zvočno slikanje/onomatopoija
- primera
- metafora
- nagovor
- retorično vprašanje
- vzklík
- refren
- pretiravanje
- stopnjevanje
- balada
- sonet
- pesem (1. obdobje)
- pesnik (1. obdobje)
- pesniška zbirka
- kitica (dvovrstičnica, trivrstičnica, štirivrstičnica)
- verz
- ritem
- obrnjen besedni red
- pomanjševalnice
- ponavljanje
- okrasni pridevek
- poosebitev

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Pri učiteljevem glasnem interpretativnem branju se v 1. obdobju spodbuja udeleženčevo doživljanje pesmi in odziv na prebrano. Pri branju pesmi se poudari zaznavanje pesemskih prvin (ritem, rima in zvočnost), obliko pesmi in pesniški jezik (zvočnost, ponavljanje, zamenjava besed). Ko učitelj bere pesmi, spodbuja udeleženca k opazovanju oblike besedila ter primerja pesem z drugimi besedili.

Šolska interpretacija umetnostnega besedila je priporočen model za razvijanje bralne zmožnosti in praviloma zajema naslednje dejavnosti:

- » uvodno motivacijo,
- » napoved besedila, umestitev in interpretativno branje,
- » premor po branju,
- » izražanje doživetij ter analizo, sintezo in vrednotenje,
- » ponovno branje in nove naloge.

V fazi interpretacije pesmi se metoda pogovora lahko kombinira z metodo usmerjenega tihega branja, zelo učinkovita je tudi igra vlog ali metoda glasnega branja izbranih delov besedila. Na stopnji poglobljanja doživetja pa udeleženec govorno in pisno, tj. s pomočjo risbe ali dramatizacije, poustvarja literarno besedilo in ustvarja svoje, književnemu besedilu analogne domišljajske svetove. Učitelj naj bo pozoren tudi na pridobivanje literarnovednega znanja, ki naj bo pri udeležencu v funkciji poglobljenega doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil.

V ospredju 2. obdobja je doživljanje in razumevanje poezije. V 3. obdobju je ob doživljanju v ospredju razumevanje in vrednotenje poezije. Zmožnost recepcije poezije se postopno pogloblja ob zahtevnejših pesemskih besedilih glede na tematiko zanimivo/primerno za udeleženca. V 3. obdobju udeleženec spoznava tudi poezijo obveznih avtorjev oz. poezijo za odrasle, pri čemer

se upoštevata literarnoteoretični in literarnozgodovinski kontekst. Udeleženec v 2. obdobju opazuje zlasti tudi obliko pesmi, pesemski jezik in pesniška sredstva.

Pri branju pesmi učitelj najprej in v večji meri spodbuja udeleženčevo doživljanje pesmi in izražanje. Učitelj je čim bolj odprt udeleženčeva mnenja in spodbuja odzivnost, domišljijo ter ustvarjalnost. Udeleženca postopno vodi od izražanja doživljanja, opazovanja oblike in pesemskega jezika k razumevanju sporočila.

Udeleženec opazuje obliko pesemskega besedila, njegovo likovno podobo, jo opisuje (kitica, verz) in ugotavlja razlike, tako da jo primerja s pripovedništvom in dramatiko.

Za doživljanje in zaznavanje pesemskih prvin (ritem, rima, zvočnost ...) je bolj kot za pripovedna besedila pomembno glasno (interpretativno) branje, ki ga udeleženec izboljšuje s poslušanjem učiteljevega branja in lastnim glasnim branjem (lahko tudi ob zvočnem posnetku). Tako udeleženec zaznava razpoloženje v pesmi in prepozna temo, v 3. obdobju pa jo tudi opiše.

Udeleženec pesniško sredstvo povezuje z njegovo vlogo v besedilu (prepoznavanje v pesmi, razumevanje, poimenovanje, doživljanje in pojasnjevanje oz. utemeljevanje učinkov posameznega pesniškega sredstva poteka s sklicevanjem na besedilo, pri čemer izhaja iz izkušnje, medbesedilnosti in konteksta).

Pesemska besedila se lahko udeleženec uči na pamet pri pouku ali doma, npr. po interpretativnem branju z metodo preluknjane besedila, dodajanjem rim, branjem skupaj z drugimi udeleženci oz. učiteljem.

Pesemska besedila učitelj in udeleženec aktualizirata (predelave), povezujeta z glasbeno in likovno umetnostjo, športom oz. plesom in z družbeno-humanističnimi predmeti (npr. z družbo, zgodovino) ter specifiko okolja ali udeleženca.

Učitelj na različne načine spodbuja udeleženčevo ustvarjalnost ob pesemskih besedilih, npr. s pomočjo asociacij, iskanja rimanih besed.

Učenje zunaj učilnice predstavljajo dejavnosti ob svetovnem dnevu poezije, dnevu kulture, slovenskem kulturnem prazniku, literarni natečaji.

Učitelj ob tem spodbuja udeleženca, da se (2.4.3.1) zaveda lastnega potenciala in odgovornosti za trajnostno delovanje in ukrepanje na individualni, kolektivni in politični ravni. Obenem (2.4.2.1) pri prizadevanju in ukrepanju za trajnostnost udeleženec upošteva demokratična načela in aktivno ter angažirano (konstruktivno) sodeluje z drugimi.

PRIPOVEDNIŠTVO

CILJI

Udeleženec:

🕒: posluša/bere in doživlja pripovedno književno besedilo (1. obdobje);

📄 (1.1.2.2)

🕒: spoznava, opisuje in povzema značilnosti različnih fantazijskih književnih vrst in realističnih zgodb (1. obdobje);

🕒: spoznava, opisuje, primerja in povzema značilnosti ter kritično vrednoti posamezne književne prvine pripovednega besedila, natančneje v ljudski in avtorski, klasični in sodobni, slovenski in svetovni pravljici (2. obdobje);

🕒: spoznava, opisuje, primerja in povzema značilnosti ter kritično vrednoti posamezne književne prvine pripovednega besedila, natančneje v realistični in fantastični zgodbi (2. obdobje);

📄 (3.1.1.1)

🕒: spoznava, opisuje, primerja in povzema značilnosti ter kritično vrednoti posamezne književne prvine pripovednega besedila, natančneje v realistični pripovedi (pustolovska pripoved, mladinska povest) in fantastični pripovedi (2. obdobje);

📄 (1.3.1.1)

🕒: razlikuje pripovedno besedilo od pesemskega in dramskega besedila, pri čemer uporablja strokovno terminologijo predmeta (2. obdobje);

🕒: bere, doživlja pripovedna besedila, pri čemer intuitivno in zavestno vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje (2. in 3. obdobje);

🕒: opazuje in primerja pripovedna besedila iste vrste, ter pri tem predstavlja značilnosti dane vrste (2. obdobje);

🕒: spoznava, opisuje, primerja in povzema značilnosti ter kritično vrednoti posamezne književne prvine pripovednega besedila v pripovedki, basni in bajki, kratki zgodbi, romanu in črtici (3. obdobje);

🕒: opazuje in primerja pripovedna besedila iste ali različne vrste ter predstavlja značilnosti dane vrste, pri čemer uporablja ustrezne termine (3. obdobje);

📄 (1.1.2.2)

🕒: opazuje, predstavlja in kritično vrednoti slogovne postopke (opisovanje, označevanje, pripovedovanje, dvogovor) (3. obdobje);

🕒: opazuje, predstavlja in kritično vrednoti jezikovne prvine v pripovednem besedilu (3. obdobje).

📄 (1.1.2.2)

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

V 1. OBDOBJU

- » prepozna prvine pravljice;
- » loči pravljico od realistične zgodbe;

V 2. OBDOBJU

- » utemelji, zakaj književno besedilo uvrščamo k pripovedništvu;
- » prepozna vrsto pripovednega besedila in predstavi značilnosti (ljudske, avtorske, klasične, sodobne, slovenske in svetovne) pravljice, realistične in fantastične zgodbe ter realistične pripovedi (pustolovska pripoved, mladinska povest) in fantastične pripovedi;
- » v besedilu, ki obsega najmanj 100 besed, predstavi, primerja in ovrednoti pripovedna besedila, književne prvine in značilnosti;

V 3. OBDOBJU

- » utemelji, zakaj književno besedilo uvrščamo v pripovedništvo;
- » prepozna vrsto pripovednega besedila in predstavi značilnosti pripovedke, basni, bajke, kratke zgodbe, romana ter črtice;
- » navede primere slogovno zaznamovanih jezikovnih prvin v književnem besedilu in presodi njihov učinek;
- » poimenuje, ponazori in opiše slogovne postopke v pripovednem besedilu (opisovanje, označevanje, pripovedovanje, dvogovor);
- » v besedilu, ki obsega najmanj 200 besed, predstavi, primerja, ovrednoti in kritično presodi ter aktualizira pripovedna besedila, književne prvine in značilnosti, slogovno zaznamovane jezikovne prvine in slogovne postopke.

TERMINI

- pripovedka ◦ basen ◦ bajka ◦ kratka zgodba ◦ roman ◦ črtica ◦ pisatelj ◦ pripovedništvo
- pravljica (ljudska, avtorska, klasična, sodobna, slovenska in svetovna) ◦ realistična in fantastična zgodba ◦ realistična pripoved

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Postopek šolske interpretacije pripovednega književnega besedila poteka po naslednjih korakih:

- » Pred poslušanjem/branjem:

Učitelj v motivaciji načrtuje možnosti, v katerih bo udeleženec oblikoval svojo domišljjsko podobo književne osebe, poiskal podobnost med seboj in književno osebo (s tem se oblikujejo vrata za identifikacijo) ter prepoznal tiste motive za ravnanje književnih oseb, ki jih pozna iz lastne izkušnje. Učitelj napove besedilo.

» Med poslušanjem/branjem:

Udeleženec posluša učiteljevo interpretativno branje. Med poslušanjem v mislih dopolni besedilo s svojimi domišljjskimi podobami ter besedilo poveže z izkušnjami in čustvi.

» Po poslušanju/branju:

V interpretaciji besedila učitelj usmerja razčlemba besedila. Udeleženec izraža doživetja, primerja npr. pravljico z drugimi pripovednimi besedili, prepozna razlike med domišljjskim in realnim svetom ter sodeluje v poustvarjanju besedila (likovno, glasbeno, besedno, gibalno). Sledi ponovno branje besedila.

Šolska interpretacija književnega besedila zahteva, da učitelj udeleženca sistematično vodi skozi analizo besedil, pri čemer uporablja vprašanja in naloge, ki spodbujajo globlje razumevanje in povezovanje tem. Učitelj naj vodi pogovor o besedilu, udeleženec naj išče simboliko v ilustracijah in razpravlja o sporočilu besedila. Za razvijanje razmišljujočega in kritičnega bralca učitelj spodbuja udeleženca k postavljanju vprašanj in izražanju misli o prebranem besedilu ter vključuje dejavnosti, ki zahtevajo analizo in vrednotenje vsebine, s čimer udeleženca vodi k razvoju sposobnosti kritičnega razmišljanja.

S komunikacijskim modelom literarne vzgoje dosežemo premostitev razdalje med udeleženčevim spontanim odzivanjem in uživanjem ob branju leposlovja ter njegovo poglobljeno miselno refleksijo prebranega tako, da podpremo razvoj strukturnih prvin recepcijske sposobnosti, kot so:

- » védenje, da je za različne vrste besedil, kakršni sta pragmatično in literarno besedilo, treba razviti tudi različni strategiji branja,
- » upoštevanje razlik med udeleženci (če jih je več) pri njihovih horizontih pričakovanj in identifikaciji glede na izbrano besedilo,
- » prepoznavanje npr. pravljice po treh prvinah (začetek pravljice, preteklik, značilni pravljичni slog),
- » razvijanje udeleženčeve domišljjske predstave o književnih osebah, dogajalnih prostorih, dogajalnem času,
- » sposobnost zaznavanja, razumevanja in vrednotenja literarnega dogajanja ter posameznih motivov,
- » sposobnost ločevanja avtorja in pripovedovalca, resničnosti in fikcije ter
- » sposobnost prepoznavanja in razumevanja metaforičnega in simboličnega izražanja (ob koncu 1. obdobja).

Udeleženec na ta način spoznava npr. razlike med pravljico in realistično pripovedjo, jih zna naštet in utemeljiti s primeri iz poslušanih ali prebranih besedil. Loči tudi avtorsko in klasično pravljico ter po njihovem zgledu ustno in pisno oblikuje svojo pravljico (lahko po danih slikah ali ključnih besedah, z nizanem sličic, ki upodabljajo dogajanje, lahko pripoveduje oz. zapiše spremenjen začetek oz. konec pravljice, nadaljevanje pravljice, pravljico z napako, narobe pravljico, kombinacijo dveh pravljic). Udeleženec, ki ima v tem obdobju bolj razvito zmožnost tvorjenja besedila, lahko ustvari svoje besedilo, ga prebere in pove, zakaj ga je napisal oz. katero književno delo ga je spodbudilo k pisanju.

V ospredju 2. in 3. obdobja je razumevanje in vrednotenje pripovednih (fantastičnih in realističnih) besedil. Zmožnost recepcije se postopno pogloblja ob zahtevnejših pripovednih besedilih glede na tematiko, vrsto, dolžino in slog pisanja.

Pri pripovedništvu se učitelju v največji meri ponuja priložnost za različno ponudbo književnih besedil. Raznoliki bralni sezname so diferencirani po interesih, zahtevnosti (bralčevi ambicioznosti), pri čemer (1.1.4.1) učitelj prisluhne tudi predlogom udeležencev.

Rezultati zunanjih raziskav (PISA) kažejo, da se razlike med bralno pismenostjo in bralno samopodobo z leti povečujejo, zato naj učitelj poskrbi za čim bolj uravnotežen izbor pripovednih besedil.

Učitelj vključuje v pouk in prostočasno branje raznolike bralne sezname, dostopne na <https://www.mkj.si/pionirska/> (<https://www.mkj.si/pionirska/>), <https://www.bralnaznacka.si/sl/> (<https://www.bralnaznacka.si/sl/>) in <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/gwgrxfg> (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/gwgrxfg>).

Pogovor po prebranem besedilu lahko poteka tako, da udeleženec izraža občutke in mnenja ob prebranem, da se pri predstavitvi postavi v različne vloge (npr. z metodo šestih klobukov), pri čemer se učitelj zavestno odreka sodbam in spodbuja spoštljivo komunikacijo, upošteva retoriko. Učitelj postavlja vprašanja višje taksonomske ravni (sokratska vprašanja), k čemur spodbuja tudi udeleženca, prav tako spodbuja argumentacijo ob njegovih zamislih in upoštevanju izhodiščnega književnega besedila. Z udeležencem lahko sooblikuje pravila pogovora in kriterije uspešnosti. Te udeleženec sproti preverja.

Pri načrtovanju poglobljenega kritičnega razmišljanja in argumentacije si učitelj lahko pomaga z gradivi na <https://ucilnica.zofijini.net/> in <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/wukbny9>.

Učitelj diferencira ravni bralnih nalog (od razumevanja preprostih besedilnih podatkov do kompleksnega razumevanja in sklepanja na podlagi prebranega kakor tudi raziskovanja jezika in sloga ter vrednotenja) in odziv oz. ustvarjalnost udeleženca, skladno s sporočilno zahtevnostjo izhodiščnega besedila.

Za oblikovanje udeleženčeve osebnosti in njegovo motiviranost je izjemno pomembno, da izhajamo iz zgodb in jih pripovedujemo. Učitelj slovenščine ima priložnost, da to prednost književnih besedil izkoristi v največji možni meri, pri čemer je pomembno, da je tudi on kompetenten bralec, pripovedovalec, poslušalec.

Učitelj ob tem spodbuja udeleženca, da se **SC** (2.4.3.1) zavedajo lastnega potenciala in odgovornosti za trajnostno delovanje in ukrepanje na individualni, kolektivni in politični ravni. Obenem **SC** (2.4.2.1) pri prizadevanju in ukrepanju za trajnostnost udeleženec upošteva demokratična načela in aktivno ter angažirano (konstruktivno) sodeluje z drugimi.

DRAMATIKA

CILJI

Udeleženec:

○: prepozna dramsko besedilo (1. obdobje) in ga loči od pripovednega in pesemskega besedila (1. in 2. obdobje);

SC (1.3.1.1)

○: bere krajše dramsko besedilo, v besedilu razlikuje navedbo osebe od njenega dramskega govora (1. obdobje);

○: ločuje govor dramskih oseb od odrskih navodil (2. obdobje);

○: prepozna zgradbo dramskega besedila (dejanje/prizor, glavno besedilo oz. govor oseb in stransko besedilo oz. didaskalije, druga odrska navodila) in jo opiše (2. obdobje);

SC (1.1.2.2)

○: predstavlja in primerja dramska besedila, pri čemer uporablja strokovno terminologijo predmeta (2. obdobje);

○: bere, doživlja, pri čemer intuitivno in zavestno vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje (2. in 3. obdobje);

○: spozna, opisuje, primerja in povzema značilnosti ter kritično vrednoti posamezne književne vrste dramskega besedila (2. obdobje) v komediji in tragediji (3. obdobje);

○: prepozna dramsko besedilo v nevezani/vezani obliki in ga opisuje (3. obdobje);

○: opazuje in primerja dramska besedila iste/različne vrste ter pri tem predstavlja značilnosti dane vrste (3. obdobje);

○: opazuje in pojasnjuje komično in tragično perspektivo (3. obdobje);

○: primerja, vrednoti in kritično presoja dramska besedila, pri čemer uporablja strokovno terminologijo predmeta (3. obdobje).

SC (1.1.2.2)

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

V 1. OBDOBJU

- » prepozna dramsko besedilo;

V 2. OBDOBJU

- » prepozna dramsko besedilo in ga opiše (dejanje, prizor, glavno besedilo oz. govor oseb, stransko besedilo oz. didaskalije, druga odrska navodila);
- » predstavi, primerja in *ovrednoti* dramska besedila (književne prvine) v besedilu, ki obsega najmanj 100 besed;

V 3. OBDOBJU

- » prepozna dramsko besedilo in ga opiše (dejanje, prizor, glavno besedilo oz. govor oseb, stransko besedilo oz. didaskalije, druga odrska navodila);
- » predstavi vlogo odrskih navodil v dramskem besedilu;
- » prepozna in predstavi značilnosti komedije oz. komično perspektivo v komediji;
- » prepozna in predstavi značilnosti tragedije oz. tragično perspektivo v tragediji;
- » predstavi, primerja, *ovrednoti* in kritično presodi dramska besedila v besedilu, ki obsega najmanj 200 besed.

TERMINI

- komedija ◦ tragedija ◦ dramsko besedilo ◦ dramatika ◦ dejanje ◦ prizor
- stranskobesedilo/didaskalije ◦ govor oseb

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Udeleženci (če jih je več) v 1. obdobju najprej poslušajo/preberejo krajše dramsko besedilo in med tem prepoznavajo lastnosti oseb. Po pogovoru dramsko besedilo glasno preberejo po vlogah. Učitelj spodbuja udeleženca, da dramsko besedilo dopolni, ga nadaljuje ali vanj doda novo književno osebo.

V ospredju 2. obdobja je doživljanje in razumevanje dramskih besedil. V 3. obdobju pa se doživljanju in razumevanju pridruži tudi vrednotenje dramskih besedil. Zmožnost recepcije se postopno pogloblja od manj zahtevnih dramskih besedil do sistematičnega opazovanja, analiziranja in bolj poglobljenega vrednotenja klasičnih dramskih besedil in vrst (komedija in tragedija). Branje dramskih besedil se nadgradi s poustvarjanjem ob dramskem besedilu (dramatizacija).

Dramska besedila so zaradi specifične oblike zapisa in strukture za udeleženca težje berljiva književna zvrst. Udeleženec stik z njo največkrat vzpostavlja pri glasnem branju. S pripravo na glasno branje izboljšujemo doživljanje in razumevanje dramskega besedila. Priprava na branje dramskega besedila vključuje vsebinsko, skladijsko in osnovno prozodijsko pripravo. Dramsko besedilo učitelj najprej interpretativno prebere sam. Temu sledi individualna priprava na branje udeležencev (označijo si vloge, didaskalije) in šele nato sami berejo po vlogah.

Dobra priprava na interpretativno branje dramskega besedila bistveno vpliva na njegovo govorno uresničitev. Grafična oblika zapisa od udeleženca bralca zahteva hkratno sledenje glavnemu in stranskemu besedilu, specifična pa je tudi sama struktura dramskega dialoga. V njem se – ob odsotnosti pripovedovalca – književne osebe predstavljajo same. Poleg literarnovedne in vsebinske obravnave učitelj udeleženca usmerja k pravilnemu in izraznemu govoru, spodbuja ga k uzaveščanju razločevalnih in izraznih fonetičnih možnosti besedila, npr. členitev s premori, jakost govora, intonacija, hitrost.

Pri skupinskem glasnem branju udeleženec tekoče in razumljivo bere besedilo po vlogah ter spreminja hitrost, barvo in register govora, skladno s spremembo razpoloženja posamezne dramske osebe.

Udeleženec se pred upočasnjem tihim branjem in vsebino besedila seznanja z njegovo zunanjo obliko. Nato razmišlja o načinih interpretacije in spoznava pomen manj znanih besed. Dejavnosti med udeležencevim samostojnim upočasnjem branjem so usmerjene v zaznavanje odnosov med osebami in razvoj posamezne vloge. Ko udeleženec usvoji vse tri strukture (vsebino, odnose med osebami, razvoj posameznih književnih oseb), polglasno in glasno preizkusi različne govorne uresničitve. Učitelj udeleženca spodbuja, da izbrano osebo in njeno vlogo izrazi čim pristneje.

Učitelj ob tem spodbuja udeleženca, da se ^{SC}(2.4.3.1) zaveda lastnega potenciala in odgovornosti za trajnostno delovanje in ukrepanje na individualni, kolektivni in politični ravni. Obenem ^{SC}(2.4.2.1) pri prizadevanju in ukrepanju za trajnostnost upošteva demokratična načela in aktivno ter angažirano (konstruktivno) sodeluje z drugimi.

Udeleženec uzavešča, kaj vse v dramskem besedilu vpliva na govorno interpretacijo (didaskalije, ločila, osebnostne lastnosti vlog, skladnja, stilna zaznamovanost, naglaševanje, glasovje, medmeti).

Učitelj si lahko pomaga tudi s sodobnimi, na svetovnem spletu objavljenimi dramskimi besedili, do katerih lahko dostopa tudi na <https://veza.sigledal.org/>, <https://orodja.cjvt.si/vejice/>.

PREDELAVE KNJIŽEVNIH BESEDIL

CILJI

Udeleženec:

- : posluša in gleda gledališko predstavo/igrani film/radijsko igro ter izraža svoje doživljanje, razumevanje in vrednotenje tega (1. obdobje);
- : spozna gledališče kot kulturno ustanovo in vzpostavlja odnos do kulture in umetnosti (1. obdobje);
SC (1.3.1.1)
- : zaznava in razume potek dogajanja v predstavi, opiše književne osebe ter kraj in čas dogajanja (1. obdobje);
SC (3.3.4.1)
- : sporočilo predstave povezuje s svojimi izkušnjami (tudi z bralnimi) (1. obdobje);
SC (1.3.1.1 | 1.3.2.1)
- : spozna in bere izvorni strip in predelave (1. obdobje);
- : primerja književne predelave besedil (strip, igrani film) z izvornim književnim besedilom (1. obdobje);
SC (3.1.1.1)
- : spozna, opisuje, primerja in povzema značilnosti ter kritično vrednoti prvine predelav književnih besedil (gledališka predstava, strip in igrani film) (2. obdobje);
- : opazuje in spozna prvine gledališke predstave (režiser, igralec, dejanje, prizor, scena, kostumi) (2. obdobje);
- : po ogledu gledališke predstave ali branju stripa predstavlja svoje doživljanje, razumevanje in vrednotenje tega (2. obdobje);
- : gleda ali bere, doživlja predelave književnih besedil, pri čemer intuitivno in zavestno vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje (2. in 3. obdobje);
- : razvija (2. obdobje) in predstavlja (3. obdobje) kritičen pogled na sodobne predelave književnih besedil.

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

V 1. OBDOBJU

- » s svojimi besedami razloži, zakaj se je v predelanem književnem besedilu nekaj zgodilo;

V 2. OBDOBJU

- » predstavi, primerja in *ovrednoti* predelave književnih besedil (književne prvine in vrstne značilnosti);
- » predstavi prvine gledališke predstave, pri čemer se izraža z ustrežno terminologijo predmeta (režiser, igralec, dejanje, prizor, scena, kostumi);
- » predstavi eno predelavo književnega besedila (gledališka predstava/film);

V 3. OBDOBJU

- » predstavi prvine gledališke predstave in jih primerja z izhodiščnim književnim besedilom, pri čemer se izraža z ustrežno terminologijo predmeta;
- » letno predstavi in vrednoti eno predelavo književnega besedila (gledališka predstava/film/strip).

TERMINI

- gledališka predstava
- film
- strip
- igralec
- oder
- režiser
- dejanje
- prizor

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učitelj v 1. obdobju spodbuja udeleženca k razpravi o tem, kaj mu je bilo najbolj všeč ali kaj ga je najbolj pritegnilo v npr. gledališki predstavi/radijski igri/igranem filmu.

Udeleženec naj prepozna prvine gledališke predstave/radijske igre tako, da posluša različne zvoke (glasbo, zvočne efekte, govor) in jih identificira ter razpravlja o njihovem pomenu v radijski igri. Učitelj vodi udeleženca pri analizi, kako zvočni elementi prispevajo k vzdušju, napetosti ali značilnostim oseb v igri. Udeleženci, če jih je več, naj imajo možnost na podlagi govora in zvokov oblikovati predstavo oseb in to deliti z drugimi udeleženci. Učitelj vodi udeleženca pri primerjanju, kako se njegove predstave razlikujejo od predstav drugih ali ujemajo z njimi.

Pri obravnavi predelav književnega besedila v 2. in 3. obdobju je pred ogledom nujna učiteljeva priprava z udeležencem/udeleženci. Ogled predelave književnega besedila vključuje udeleženčeva pričakovanja in območje njegove senzibilnosti. Prav tako udeleženec po ogledu analizira in vrednoti predelavo književnega besedila.

Refleksija je nujni del gledališkega in filmskega doživetja in lahko vključuje različne možnosti izražanja, npr. pisanje. Predelavo književnega besedila lahko udeleženec tudi primerja s književnim besedilom, pri čemer ugotavlja podobnosti in razlike.

Učitelj lahko izbira med kakovostnimi gledališkimi predstavami za mladino (ki so po njegovi presoji primerne za odrasle udeležence) na spletni platformi Zlata paličica, ki je dostopna na spletni povezavi <https://www.zlatapalicica.si/>.

Pri načrtovanju dejavnosti za ustvarjalno pripravo na ogled in refleksijo predstave si lahko učitelj pomaga s priročnikom Gledališče pod drobnogledom, dostopnim na <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/fzcb0xh> (str. 227–270).

Učitelj lahko prosto dostopa do pedagoških gradiv za filme na <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/egkgt4c> in Pedagoška gradiva – Šola filma: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/xanqyzx>.

Strip je kombinacija slikovnega in besedilnega dela. Lahko je samostojno književno besedilo ali njegova predelava. S stripom učitelj okrepi motivacijo za branje. Učitelj lahko najde ideje za delo pri pouku in motiviranje udeleženca za branje na spletni strani <https://stripi.si/>

(PO)USTVARJANJE OB KNJIŽEVNIH BESEDILIH

OBVEZNO

OPIS TEME

Udeleženec dejavno razvija ustvarjalno in (po)ustvarjalno zmožnost tako, da piše (po)ustvarjalna in razlagalna besedila oz. fragmente besedil o in ob književnih besedilih, v katere vključuje jezikovne in druge značilne prvine književnih besedil. Tako razvija zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil ter prvin književnega besedila. Pri tem upošteva značilnosti dane književne zvrsti/vrste oz. neumetnostnega besedila o književnem besedilu.

Udeleženec z interpretativnim branjem razvija tehniko branja, izraža čustven odnos do književnega besedila ter razumevanje književnega besedila.

Ustvarjanje govornega besedila prepoznava kot poseben govorni položaj – pri govornem nastopanju udeleženec oblikuje besedilni svet in se pri tem opira na svoje (medbesedilne) izkušnje in znanje.

Pri pouku književnosti je razlagalno besedilo tisto besedilo, v katerem udeleženec na podlagi navodil (ključnih besed, vprašanj, [ne]znanega odlomka besedila ipd.) v zaokroženem zapisu upovedi svoje odzivanje na prebrano književno besedilo oz. književna besedila. Svoj odziv tudi razloži in utemelji (primerja npr. književne osebe, književni prostor in čas; razlaga, povzema, vrednoti idr.). V ospredju je zmožnost upovedovanja literarnega branja, podkrepljenega z literarnovednim znanjem, in ne ustvarjalno pisanje.

Na pisanje razlagalnega besedila mora biti udeleženec dobro pripravljen. Pri šolski interpretaciji učitelj po branju in razčlenjevanju postopoma stopnjuje zmožnost pisanja, tako da je pisanje najprej vodeno, npr. ob pomoči opornih točk, potem pa samostojno. Udeleženec sprva piše o znanem književnem besedilu, nato pa tudi o neznanem.

Učitelj udeleženca vodi tudi pri usvajanju vrste besedila, ki ga piše – od obnove, opisa in oznake idr. do razlagalnega besedila.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Učitelj udeleženca vodi in usmerja tako, da recepcijsko zmožnost razvija tudi z interpretativnim branjem, govorenjem in s pisanjem/(po)ustvarjanjem ob književnih besedilih.

Učiteljevo vnaprej dobro pripravljeno interpretativno branje je ključno za bralno motivacijo, udeleženčeva predhodna priprava pa predpogoj, da udeleženec doživi spoznavne, etične in estetske vrednote.

Govorno nastopanje je rezultat celovitega, tako besednega kot nebesednega delovanja, zato učitelj udeleženca vodi po korakih do uspešne izvedbe: priprava na govorni nastop (vsebinski del in razmisleki o tremi, tehnični izpeljavi nastopa), izvedba govornega nastopa (govorjenje, okoliščine nastopanja, vidni in slušni učinki), vrednotenje govornega nastopa in sprejemanje povratnih informacij.

Za pisanje so ključne dejavnosti pred pisanjem, med njim in po njem. Pred pisanjem udeleženec razmišlja, kaj bo napisal in si izdela dispozicijske točke. Med pisanjem napiše naslov in dispozicijske točke pretvori v osnutek. Slednjega ponudi soudeležencu (če jih je več), s čimer učitelj omogoča sodelovalno delo ^{SC} (1.2.3.2) in vrednotenje. Po povratnih informacijah osnutek popravi/dopolni, odpravi slogovne in jezikovne napake. Posebej je pozoren na bogato besedišče in zgradbo povedi. Besedilo nato prepíše in ga odda učitelju v pregled. Učiteljeva povratna informacija udeležencu ponudi navodila za izboljšanje, nadgradnjo, pri čemer se učitelj odloči za eno ali dve področji, ki ju udeleženec izboljša (npr. zahtevnost povedi, razvijanje teme v celotnem besedilu, delitev besedila na več smiselnih enot, izboljševanje prepričljivega uvoda in zaključka, jezikovno pravilnost). Med šolanjem se tako udeleženec nauči izboljševati svoja besedila, predvsem pa pridobiva dragocene izkušnje oz. dokaze o učenju, kako besedilo izboljšati/nadgraditi.

Posebno pozornost učitelj usmeri tudi k jezikovni pravilnosti besedila (tj. slovnični in pravopisni pravilnosti, poimenovalni in slogovni ustreznosti ter smiselnosti besedila). Z leti se zahtevnost zvišuje tako na ravni povedi, upošteva je naslovnika besedila, kot tudi na ravni besedišča in sloga.

Uspešnejši udeleženec se odloči tudi za tvorbo zahtevnejših poustvarjalnih besedil o in ob izbranih književnih besedilih, ki omogočajo razvijanje zmožnosti kritičnega branja in mišljenja ^{SC} (1.2.5.1) ^{SC} (2.2.2.1) ter spodbujanje subjektivnega in argumentiranega vrednotenja književnega besedila. V svoje besedilo vključi tudi književno znanje (npr. medbesedilne primerjave, značilnosti zvrsti/vrste, podatke o avtorju, aktualizacijo). Pisanje usmeri predvsem v dokaze o razumevanju besedila, osebni odzivu in prepričljivosti, uporabi književnega znanja, zgradbi besedila in jezikovni pravilnosti.

GOVORNO NASTOPANJE

CILJI

Udeleženec:

- : razvija zmožnost obnove že slišane/prebrane književnega besedila s svojimi besedami (1. obdobje);
- : razvija zmožnost tvorjenja govornega besedila o stvarnih in domišljjskih svetovih ali pravljice po zgledu klasične in avtorske pravljice ali realistične zgodbe (1. obdobje);
- : razvija zmožnost govornega nastopanja z vnaprej izbranim književnim besedilom (1. obdobje);
- : predstavlja dogovorjeno/izbrano pripovedno besedilo (pravljica, fantastična, realistična pripoved), pri čemer upošteva jezikovno pravilnost, uporablja nebesedne prvine govorenja (2. obdobje);
- : predstavlja v šoli delno obravnavano ali izbrano dramsko besedilo, izraža svoje mnenje in vrednoti prebrano (2. obdobje);
- SC (5.3.5.3)
- : enkrat v obdobju samostojno govorno nastopa (2. in 3. obdobje);
- : v igri vlog improvizira odlomke dramskih besedil (2. in 3. obdobje);
- : recitira/deklamira pesem in pokaže razumevanje pesmi, razlaga pesniške prvine in njihovo vlogo, primerja pesmi in predstavi pesniško zbirko (3. obdobje);
- : predstavlja razumevanje in doživljanje obravnavanega književnega besedila, vključuje literarnovedno znanje in predstavlja avtorja ter značilnosti literarnozgodovinskega obdobja (3. obdobje).

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

V 1. OBDOBJU

- » ob obravnavanem besedilu s svojimi besedami pripoveduje zgodbo;
- » po poslušanju/branju besedila tvori njegovo nadaljevanje;
- » recitira / deklamira pesem;
- » govorno nastopa z vnaprej izbranim književnim besedilom tako, da razločno in naravno govori ter upošteva zborna izreko;

V 2. OBDOBJU

- » samostojno govorno nastopi (3–5 min.);
- » predstavi svoje razumevanje obravnavanega književnega besedila ter ga ovrednoti (npr. predstavi celo besedilo, avtorja in njegovo delo);
- » z govornim nastopom predstavi obravnavano ali neobravnavano književno besedilo (npr. primerja pravljici, predstavi prozno besedilo, uprizori odlomek iz dramskega besedila);

V 3. OBDOBJU

- » samostojno govorno nastopi (5–7 min.);
- » doživeto recitira/deklamira izbrano pesem, razloži pomen in vlogo pesniških prvin, pesmi med seboj primerja in/ali predstavi pesniško zbirko;
- » z govornim nastopom predstavi avtorja, njegovo delo, pri čemer uporabi slikovno gradivo, citate, odlomke iz njegovih del.

TERMINI

- govorno nastopanje
- govorni nastop
- deklamacija
- recitacija
- ilustracija
- strip

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Pripovedovanje književnega besedila naj udeleženec v 1. obdobju pospremi s pripovedovanjem, v katerem postavi sebe za osrednjo književno osebo oz. o izbrani književni osebi govori in piše kot o sebi. Udeleženec lahko dogajanje postavi v sodoben prostor in čas; spremeni lahko ključne prvine v zgodbi (npr. značaj glavnega junaka, dejanja ali ravnanja osebe; tvori narobe zgodbo, znani zgodbi doda novo osebo; tvori kombinacije dveh zgodb, npr. združi različne prvine zgodb, tj. književne osebe/dejanja/dogajalni prostor in čas, ki jih pozna).

Ob tvorjenju dramskih prizorov udeleženec v 1. obdobju izbere poljuben del zgodbe, piše dvogovore po zgledu dramskih prizorov med dvema književnima osebama. Bistvenega pomena je izbira primernega besedila, ki bi ga udeleženec uprizoril.

Razvijanje zmožnosti govornega nastopanja (tudi pri deklamaciji izbrane pesmi) je v 2. in 3. obdobju proces, ki ga učitelj vodi po posameznih korakih, in sicer tako, da udeleženec najprej razume govorni nastop kot rezultat celovitega (tako besednega kot nebesednega) delovanja. Ob primeru (npr. učiteljevem nastopu, posnetku) opazuje in razmišlja o slušnih učinkih (npr. različno govorjenje, mašila, intonacija, ritem, hitrost in glasnost govora) in vidnih učinkih (npr. očesni stik, mimika, obnašanje telesa, obvladovanje prostora, uporaba tehnologije kot pomoč pri nastopu) govornega nastopa na poslušalce ter njihovega pomena za njegovo uspešno izvedbo.

Udeleženec v 2. in 3. obdobju samostojno izbere temo govornega nastopa (npr. eno od ponujenih možnosti, lahko tudi v povezavi z domačim branjem oz. v dogovoru z učiteljem izbere temo, ki je ni na seznamu) in svoj izbor utemelji.

Pred pisanjem besedila govornega nastopa udeleženec pripravi osnutek, nato pa ga na podlagi učiteljevih priporočil dopolni oz. popravi. Pred izvedbo razmišlja o dejavnikih uspešnega nastopa (trema, pomen predpriprave, možni zapleti pri izvedbi) in razmisli o vajah za sproščanje, ogrevanje glasu ipd. Med govornim nastopom udeleženec govori prosto in čim naravneje, upošteva slovnična pravila, okoliščine sporočanja ter vidne in slušne učinke. Po govornem nastopu udeleženec, ki je govorno nastopil, pove, kako se je počutil, ovrednoti svojo zmožnost govornega nastopanja in na podlagi povratnih informacij načrtuje, kako bi lahko izboljšal govorni nastop.

Pred izvedbo deklamacije izbrane pesmi (kot osmišljenega procesa in rezultata celovitega sprejemanja književnega besedila) učitelj ponudi raznolike možnosti interpretativnega branja, dopolnjevanja prelučnjane besedila, pripravi priložnosti za razredno predstavo idr., s čimer udeleženec lažje pokaže svoje razumevanje, hkrati pa razumevanje poveže z literarno teorijo, torej pomenom in vlogo pesniških prvin, primerjavo več pesmi ali predstavitev pesniške zbirke, v kateri je bila pesem objavljena.

Diferenciacijo in individualizacijo učitelj dosega na več področjih – pri izbiri zahtevnosti in obsega govornega nastopa, pa tudi pri izbiri besedišča, števila in zahtevnosti virov. Udeleženca, ki npr. pri govornem nastopanju ni v zadregi, učitelj spodbuja, da samostojno izbere temo govornega nastopa in da med šolanjem potrebuje vse manj pomoči pri pripravi in izvedbi.

Udeleženec na podlagi povratne informacije po izpeljanem govornem nastopu prepozna priložnosti za uporabo pridobljenega znanja pri nadaljnjem učenju oz. naslednjem govornem nastopu.

Govorno nastopanje umeščamo tudi k razvoju digitalnih kompetenc, predvsem na področjih komuniciranja in sodelovanja z uporabo digitalnih tehnologij ter tudi k ustvarjanju digitalnih vsebin (4.3.1.1) (4.2.4.1).

Udeleženec lahko posname in posluša svoje govorjenje ali uprizoritev odlomka, ga vrednoti, izboljšuje, daje povratno informacijo, snema zvoke, podkaste (4.3.2.1), razume in spoštuje avtorske pravice ter licence v povezavi z digitalnimi vsebinami (4.3.3.1).

INTERPRETATIVNO BRANJE

CILJI

Udeleženec:

- : razločno bere/bere z upoštevanjem zvočne prvine govora (1. obdobje);
- : po zgledu razvija branje književnega besedila (npr. posnema razpoloženje književnih oseb in dogajanja) (1. obdobje);
- : po glasnem branju književnega besedila razvija vrednotenje svojega branja (1. obdobje);
- : razločno in doživeto glasno bere, recitira, deklamira pesemska besedila/pesmi; upošteva hitrost, register, intonacijo, barvo, členitev besedila s premori (2. in 3. obdobje);
- : razločno in interpretativno glasno bere pripovedna besedila – pri tem usklajuje zvočne prvine govora z dogajanjem v besedilu (2. in 3. obdobje);
- : po vlogah glasno bere dramska besedila; pri tem nebesedno izraža spremembe razpoloženja oseb in govori čim naravnejše (v skladu z dogajanjem in okoliščinami dogajanja) (2. in 3. obdobje).

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

V 2. OBDOBJU

- » s posebno govorico ponazori razpoloženje pesmi;
- » po pripravi interpretativno prebere pripovedno besedilo;
- » po pripravi interpretativno prebere dramsko besedilo;

V 3. OBDOBJU

- » po pripravi interpretativno prebere besedilo;
- » s posebno govorico ponazori razpoloženje pesmi;
- » s posebno govorico ponazori razpoloženje književne osebe in dogajanje v pripovednem besedilu;
- » s posebno govorico ponazori razpoloženje osebe in dogajanje v dramskem besedilu (branje po vlogah, igra vlog/improvizacije/razredna gledališka predstava/radijska igra);
- » v besedilu loči govorico književnih oseb od odrskih navodil.

TERMINI

- bralna motivacija ◦ bralna zavzetost ◦ interpretativno branje ◦ recitacija ◦ deklamacija
- gledališče ◦ dejanje ◦ prizor ◦ režiser ◦ scena ◦ kostumi

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Udeleženec poleg tehnike branja in branja z razumevanjem, ki ju razvija večinoma pri jezikovnem pouku, razvija tudi zmožnost interpretativnega oz. doživetega branja.

Pri šolski interpretaciji učitelj z vnaprej pripravljenim interpretativnim branjem spodbuja udeleženčovo čustveno doživljanje in domišljijo, predvsem pa vodi do kritičnega mišljenja **SC** (1.2.5.1) **SC** (2.2.2.1) ter razumevanja poslušanega. Z raznolikimi interpretacijami učitelj hrabri različne pogovore o besedilu, zato ima udeleženec možnost iskanja tudi nenavadnih načinov interpretacije, v branje vplaga svoj pogled na svet, širi svoj odnos do sveta in ga vrednoti. S tem, ko udeleženca učimo interpretativnega branja, vplivamo tudi na njegov odnos do književnih besedil, na motivacijo za branje ter tudi na premagovanje strahu pred glasnim branjem. Branje postane bralni dogodek in s tem tudi užitek – ob zaznavanju razpoloženja, opazovanju strukture besedila, razmisleku o temi in sporočilu, tudi ob večkratnih branjih istega besedila na različne načine.

Motivacija za branje književnih besedil z interpretativnim branjem temelji predvsem na potrebi udeleženca bralca, da doživi spoznavne, etične **SC** (1.2.2.2) in estetske vrednote.

Učitelj se na literarnoestetsko branje dobro pripravi in pred branjem razmisli, kako bo upošteval slušne značilnosti in notranjo oblikovanost besedila. Odloči se za ustrezen register, premore, barvo glasu, intonacijo, hitrost in poudarke, hkrati pa je tudi pozoren, da branje ni izumetničeno. Učitelj lahko uporabi že posnete kakovostne in zanimive zvočne posnetke interpretativnega branja književnega besedila, a bo to eden od virov, saj posnetek ne more nadomestiti njegovega branja. S svojim kakovostnim in doživetim branjem je učitelj vzor, hkrati pa spodbuja razumevanje mnogopomenski, tematsko mnogoplastnost, aktualizacijo.

Interpretativno branje učitelj izvaja v okoliščinah, ki omogočajo celostno estetsko doživetje brez premorov in motečih dejavnikov (npr. hoje okrog), saj vse to lahko vpliva na proces literarnoestetskega doživetja. Med udeleženčevim interpretativnim branjem učitelj branja ne prekinja. O neustreznih naglasih ali napačno prebranih besedah se pogovori po branju. Prekinitev med branjem je ustrezna, če npr. uporabimo metodo branja z napovedovanjem.

Udeleženec književna besedila bere tiho, polglasno ali glasno. Interpretativnega branja se nauči z vajo, s čimer pokaže usvojeno tehniko branja, svoj čustven odnos do besedila in razumevanje. Pri branju dramskega besedila prevzema določeno vlogo, govori naravnije in v skladu z dogajanjem in okoliščinami v dramskem besedilu.

Najuspešneje učitelj razvija literarnoestetsko branje ob pesemskih besedilih, saj ta omogočajo raznolike oblike in načine branja, pri katerih se lahko udeleženci sprostijo in odkrivajo igro besed, pomenov.

Primer dejavnosti:

V pesmi označi, katere besede moraš prebrati hitreje/počasneje/bolj oz. manj glasno, kje moraš narediti premor, kje iti z glasom gor/dol idr. (npr. H↑↓; R↑↓; G↑↓ P). Utemelji, zakaj si se odločil za tak način branja.

Večjo bralno učinkovitost pri udeležencih, ki imajo pri branju težave, dosegamo tudi z izborom samega besedila – manj zahtevno besedišče, zgradba besedila, skladijska zapletenost, časovna bližina oz. odmaknjenost. Učitelj si lahko pomaga z besedili, ki so prilagojena za t. i. lahko branje, sčasoma pa tudi pri teh udeležencih stopnjuje ravni zahtevnosti (od najnižje z razumevanjem poznavanja temeljnih dejstev in srednje z razumevanjem povezav, sklepov, idej do tretje ravni, ko že pričakujemo kritično mišljenje in ustvarjalno branje).

Nekatere udeležence je strah glasnega branja, ki ga s procesom individualizacije in diferenciacije poskušamo presegati. Več ur, namenjenih glasnemu estetskemu branju raznolikih neznanih (krajših) pesemskih besedil, omogoči napredek tudi pri udeležencih, ki jim branje povzroča večje težave.

Zvočnih posnetkov je zelo veliko in so na voljo na različnih medijskih nosilcih, portalih, spletnih straneh, v podkastih. Navajamo le nekaj primerov: <https://etorba.sio.si/etorba/sl/home>; <http://www.preseren.net/slo/default.asp>; <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/42ao7cs>.

To skupino ciljev udeleženec lahko dosega tudi s spremljanjem branja zvočnih posnetkov poklicnih igralcev.

Medpredmetne povezave lahko udeležence motivirajo za branje, nadgradijo obstoječe znanje, omogočijo oblikovanje avtentičnih nalog, uresničitev projektne dne. Učitelj slovenščine skupaj z učitelji drugih predmetov tako uzavešča pomen rednega branja – temeljnega sredstva učenja in mišljenja. Poudarjeno je branje raznolikih bralnih gradiv (1.1.4.1), lahko se uvede bralna značka tudi pri drugih predmetih.

Interpretativno branje umeščamo tudi k razvoju digitalne kompetentnosti, predvsem na področjih komuniciranja in sodelovanja; z uporabo digitalnih tehnologij ter z ustvarjanjem digitalnih vsebin. (4.3.1.1) (4.2.4.1) . Udeleženec lahko posname in posluša svoje branje, ga vrednoti, izboljšuje, snema zvoke, podkaste, razume in spoštuje avtorske pravice ter licence, povezane z digitalnimi vsebinami (4.3.3.1).

Učitelj udeleženca seznanja z različnimi vrstami branja – literarnoestetsko branje, pragmatično branje, evazorično branje, saj se tako dviguje bralna motivacija, predvsem pa tudi bralna zavzetost.

PISANJE

CILJI

Udeleženec:

○: piše obnovo (dela) književnega besedila (2. obdobje);

SC (1.3.4.1)

○: napiše vsaj eno (po)ustvarjalno besedilo v obsegu od 200 do 250 besed (v 2. obdobju), od 300 do 350 besed (v 3. obdobju);

○: piše besedila, ki so povezana z doživljanjem, razumevanjem in vrednotenjem književnih oseb in njihovih motivov za ravnanje, teme, dogajalnega prostora in časa, vrste pripovedovalca, z vzpostavljanjem komične (2. obdobje) in tragične perspektive (3. obdobje), preoblikovanjem dramskega besedila v pripovedno/pesemsko in pesemskega v pripovedno besedilo;

SC (4.2.4.1)

○: piše basen, bajko, pripovedko; pismo ali fiktivni dnevnik književne osebe, kratko realistično pripoved na podlagi časopisne vesti; črtico; likovno pesem ali pesem lepjenko, pri čemer lahko uporablja digitalna orodja (2. in 3. obdobje);

○: letno piše vsaj eno razlagalno besedilo ob književnih besedilih v obsegu najmanj 300 besed, v katerem predstavlja razumevanje in doživljanje obravnavanega oz. neznanega književnega besedila (3. obdobje);

○: analizira eno ali dve prvini v besedilu ali odlomku, npr. književne osebe, književni prostor in čas, slog pripovedovanja (3. obdobje);

○: na podlagi literarnovednega znanja sintetizira spoznanja o besedilu ter izraža vrednostne sodbe o njem ter jih utemeljuje, primerja in predstavlja življenje in delo avtorja ter njegov čas (3. obdobje);

○: primerja književna besedila (2. obdobje) in jih kritično vrednoti (3. obdobje).

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

V 2. OBDOBJU

– napiše obnovo oz. (po)ustvarjalno besedilo oz. fragmente besedil v obsegu najmanj 200 besed, pri čemer upošteva značilnosti književnih vrst/besedilnih vrst, jezikovno in slogovno ustreznost (2. obdobje):

» pravljico z značilnostmi slovenske ljudske pravljice/fantastično pripoved/realistično pripoved;

- » nadaljevanje zgodbe/predzgodbo;
  - » zgodbo s perspektive druge književne osebe;
- napiše kratek dramski prizor;

V 3. OBDOBJU

- » napiše poustvarjalno besedilo v obsegu najmanj 250 besed, v katerem pokaže zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil: npr. književnih oseb in njihovih motivov za ravnanje, dogajalnega prostora in časa;
- » napiše ustvarjalno besedilo: bajko, pripovedko; pismo ali fiktivni dnevnik književne osebe, kratko realistično pripoved na podlagi medijskega besedila v obsegu najmanj 250 besed;
- » napiše razlagalno besedilo o književnih besedilih v obsegu najmanj 300 besed.

TERMINI

- komična perspektiva
- basen
- bajka
- pripovedka
- fantastična zgodba
- pismo/fiktivni dnevnik književne osebe
- realistična pripoved
- časopisna vest
- črtica
- obnova
- povzetek
- ocena besedila
- oglasno besedilo
- privzemanje perspektive književne osebe
- razlagalno besedilo
- pravljica
- fantastična pripoved
- realistična pripoved
- dramski prizor

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

V fazi pisanja udeleženec zmožnosti in strategije, ki jih je razvil v dosedanjih fazah šolske interpretacije (še posebej pri analizi in sintezi), uporabi ob že znanem književnem besedilu ali ob novem književnem besedilu, istega ali drugega avtorja. Pri uspešnejših udeležencih spodbujamo tudi predstavljanje neobravnavanega književnega besedila ali posnemanje sloga določenega besedila v novem udeleženčevem besedilu.

Pri pripravi in spodbujanju udeleženca k čim bolj kakovostnemu pisanju prednjačijo strategije: problemski pouk, projektni pouk oz. projektno učno delo, avtentični pouk oz. avtentično učenje, raziskovalni pouk oz. učenje z raziskovanjem, timski pouk, pouk na daljavo kot integralni del pouka ^{SC} (4.2.1.1). Med učnimi metodami je pri pisanju sicer v ospredju individualna oblika, pri spremljanju napredka pa učitelj vključuje delo v dvojicah, poudarjena je metoda pogovora.

Udeleženec pri (po)ustvarjalnih besedilih v predvidenem obsegu piše:

- nove prigode znanih književnih oseb in ustvarja nove književne osebe;
- povezuje književne osebe in zgodbe vsaj dveh besedil;

- realistična ali fantastična besedila, v katerih se prepoznajo različni motivi za ravnanje književnih oseb (socialni, psihološki, etični);
- nova pripovedna besedila na določeno temo s podobnimi ali različnimi motivi;
- domišljjsko pripoved s sintetično ali z retrospektivno dogajalno zgradbo;
- predzgodbo, nov zaključek, »manjkajoča« poglavja;
- besedila, v katerih privzema vlogo vsevednega/tretjeosebnega, prvoosebnega pripovedovalca ali lirskega subjekta;
- o slogovno zaznamovanih zvočnih, besednih, skladenjskih in besedilnih prvinah ter njihovi vlogi na pomenski in estetski ravni;
- krajša dramska besedila, komične (2. obdobje) ali tragične dramske fragmente in prizore (3. obdobje);
- primerjavo dveh ali več književnih besedil in njihovo vrednotenje (3. obdobje);
- besedila, v katerih posnema slog danega književnega besedila.

Druge možnosti so še preoblikovanje pesniškega besedila v pripovedno, opisovanje ali prikazovanje dogajalnega časa in prostora z navajanjem okoliščin, dogodkov in predmetov; predstavljanje neobravnavega književnega besedila.

Primer prve dejavnosti:

Učitelj doseganje cilja zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književne osebe krepi skladno z udeleženčevo trenutno zmožnostjo, nato pa zahtevnost zvišuje:

- V 200 besed dolgem besedilu opiši Urško iz pesmi Povodni mož. Navedi, v čem se razlikuje od drugih oseb na Starem trgu, ter pojasni, zakaj bi oz. ne bi mogla biti tvoja prijateljica oz. tvoje dekle.
- V 225 besed dolgem besedilu razloži, kako Urška iz pesmi Povodni mož vpliva na dogajanje na plesu in kako se ji življenje v nekaj urah spremeni. Kako je njena usoda povezana z avtorjevo idejo, da je prevzetno dekle kaznovano?
- V 250 besed dolgem besedilu analiziraj vedenje Urške iz pesmi Povodni mož. Kakšna je v posameznih delih pesmi in kako narava vpliva nanjo? S čim vse si je pesnik pomagal pri opisovanju njenega značaja? Navedi konkretne zglede.

Diferenciacijo in individualizacijo učitelj dosega na več področjih – pri izbiri književnih besedil (zahtevnost, znano oz. neznano besedilo), pri izbiri zahtevnosti pisanja, pri obsegu pisanja in tudi pri pogostnosti pisanja. Udeleženca, ki ga pisanje veseli in je bolj motiviran, usmerjamo v kakovost zapisanega, mu postavimo zahtevnejše slogovne okvire, večkrat ga usmerimo v zgoščevanje misli, metaforične prenose, posnemanje sloga, raziskovanje neobravnavega besedila. Pri udeležencu, ki ima pri pisanju težave in za pisanje ni motiviran, se učitelj usmeri v spodnjo mejo obsega pisanja pri posameznem obdobju hkrati pa ponuja modele za pisanje

(učitelj ponudi opis Urške iz pesmi Povodni mož, udeleženec na podlagi tega modela napiše opis Rozamunde.), predlaga določene zglede (učitelj ponudi začetke povedi – Glavna junakinja se do staršev vede ..., V odnosu do Povodnega moža je sprva ..., nato ...; učitelj skupaj z udeleženci izdela primerjalno tabelo lastnosti Urške in Rozamunde, udeleženci nato primerjavo predstavijo), opozarja na ponavljajoče se slogovne vzorce.

Primer druge dejavnosti:

Učitelj po branju grških bajk načrtuje, da bo udeleženec tvoril svojo bajko. Na pisanje ga pripravi tako, da skupaj z njim postavi kriterije uspešnosti: Kaj moram upoštevati, da bo moja bajka dobro ocenjena? Npr. udeleženec izpostavi temeljne vsebinske značilnosti, določen kraj dogajanja, nastopa vsaj en bog (grški oz. izmišljen), glavna književna oseba z lastnostmi (grškega) junaka, opis mitološkega bitja z imenom in posebno močjo, zunanja zgradba in slog pisanja (vsaj 3 odstavki, prvoosebni pripovedovalec, preteklik, zahtevne, daljše povedi, bogato besedišče), jezikovna pravilnost.

Sledi vodeno pisanje (upoštevaje število besed in čas, v katerem bi udeleženec to napisal, ponudimo pa mu tudi primere, kako bi lahko napisal):

Uvod: (kje, kdo: bitje – kaj je zanj značilno; junak – odločitev za spopad; 40–60 besed):

1. Napiši 3–5 vrstic dolg uvod za svojo bajko (5 minut).
2. Napiši še 2 uvoda, tako da boš sledil navodilom (2-krat po 5 minut):
  - a) Napiši uvod, v katerem boš začel z besedami: V hribih, visoko nad Tržičem, se vije temen predor.
  - b) Napiši uvod, v katerem boš predstavil sebe in napovedal svoj obračun z mitološkim bitjem.

PRIMER: Na lepo sončno sredino jutro smo krenili proti planini Preval. Vedno sem sanjaril o velikih pustolovščinah in skrivnostnih bitjih iz starih zgodb, a to jutro nisem pričakoval, da bo moj pogum na preizkušnji. Nihče namreč ni vedel, da tam, med visokimi gorami, spi starodavno mitološko bitje, pripravljeno, da se prebudi in sooči s tistim, ki si upa stopiti na njegovo ozemlje.

Jedro: (3 odstavki po 40–60 besed)

1. odstavek: napiši 40–60 besed (5 minut), v njem začni zapletati zgodbo – pripelji jo do trenutka srečanja z mitološkim bitjem.

PRIMER: Takoj sem opazil, da je okolica tu nekoliko drugačna. Trava je bila redka, skale so se zdele prekrte z nenavadnimi vzorci, in ob predorih se je širil čuden vonj. Naenkrat sem zaslišal nežno šumenje in se obrnil. Pred mano se je med visokimi skalami prikazala ogromna, pošastna figura, ki se je prebujala iz svojega dolgega spanja. Njene oči, prekrte z meglo in skrivnostjo, so bile uprte naravnost vame in dolgo kolono prijateljev, ki se je vila za mano.

2. odstavek: napiši 40–60 besed (5 minut), v njem opiši mitološko bitje in napiši njeno ime ter podatek, zakaj je strašljivo oz. v čem je njegova moč.

PRIMER: Prikazen je bila ogromna, njena koža pokrita z grozljivimi brazgotinami in ostrimi ščetinami. Imela je oči, rdeče kot kri, in šest nog. Takoj se mi je posvetilo, da je to Goraš, o katerem so nam pripovedovali domačini, ko smo parkirali na Ljubelju. Prebivalci vasi so se ga bali, saj je bil znan po surovem ravnanju do tistih, ki so si drznili stopiti na njegovo ozemlje.

3. odstavek: napiši 40–60 besed (10 minut), v njem predstavi spopad z mitološkim bitjem (vključi voljo bogov).

PRIMER: Od groze sem skoraj omedlel, a vedel sem, da bom prijatelje lahko obranil le jaz. Goraš, varuh Prevale, se je premaknil bliže. Njegove oči so se svetile še močnejše, a nisem popustil. Zavriskal je v strašljivem tonu in se bližal z ostrimi kremplji. Še dobro, da sem vzel s seboj svoj meč, ki sem ga izdelal pri pouku tehnike, in se pripravil na spopad.

Začela se je surova bitka. Prijatelji so se glasno vzvratno umikali, saj je bila pot široka le za enega človeka. Od daleč so opazovali najin spopad. Udarci meča in Goraševih krempljev so napolnili zrak. S svojim mečem sem zadal krvave rane pošastnemu bitju, a tudi sam nisem ostal nepoškodovan. Na srečo se je prikazal Skalar, bog skalnih predorov, naveličan Goraševe vladavine v Bornovem tunelu. Dvignil me je, da sem lahko porinil meč naravnost v Goraševo srce. S krikom so njegove oči ugasnile, njegov strašljiv oklep se je razkrojil, in pošast se je sesula v prah.

Zaključek:

Napiši 3–5 vrstic (okoli 50 besed) dolg zaključek za svojo bajko (5 minut).

PRIMER: Tako sem premagal grozo Prevale in dokazal, da pogum in odločnost lahko premagata tudi najstrašnejše bitje.

Napiši še dva zaključka za svojo bajko (po 5 minut):

- a) Napiši zaključek, v katerem boš izpostavil svojo nadaljnjo vlogo.
- b) Napiši zaključek, v katerem boš napovedal še eno težavo.

Za domačo nalogo udeleženelec napiše oz. prepíše in uredi besedilo, da bo tako, kot si ga je zamislil.

Ob tej skupini ciljev se nakazujejo raznolike možnosti medpredmetnega povezovanja znanja (pri raziskovanju, spoznavanju kulture in umetnosti). Povezovanje je možno tudi pri procesnih znanjih (iskanje virov **SC** (4.1.1.1) kot spretnost, ki pride v poštev pri vseh predmetih) ter na konceptualni ravni (poglobljanje razumevanja istih terminov pri različnih predmetih). **SC** (1.1.2.2)

Ta skupina ciljev omogoča tudi povezovanje znanja pri razvijanju digitalnih kompetenc, zlasti ustvarjanju in urejanju digitalnih vsebin. Učitelj udeležence navaja na pisanje na računalnik, in sicer tako, da načrtuje obiskovanje računalniške učilnice, zlasti za ustvarjanje in urejanje digitalnih vsebin. **SC** (4.3.1.1). Pri tem učitelj stopnjuje zahtevnost, uporablja zlasti različna e-okolja, v katerih udeleženelec oddaja oz. objavlja svoja besedila.

Udeleženec pri pisanju besedila oz. izboljševanju jezikovne in slogovne ustreznosti osnutka besedila uporablja spletišče *Fran* (<https://fran.si>).

Pri pisanju razlagalnih besedil v 3. obdobju se učitelj osredotoča na literarnovedno in literarnozgodovinsko znanje, povezano z določenim obdobjem, ter udeleženca ob raznolikih dejavnostih vodi do povzemanja, utemeljevanja, primerjanja, analiziranja. Pri tem lahko uporabi odlomek iz drugega besedila v istem obdobju ali se odziva na določen problem.

SC (2.2.1.1) Kritično presoja informacije, poglede in potrebe o trajnostnem razvoju z vidika naravnega okolja, živih bitij in družbe, pri čemer upošteva različne poglede, pogojene z osebnim, socialnim in kulturnim ozadjem.

KNJIŽEVNOST V PROSTORU IN ČASU

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema v 1. obdobju predvideva procesno usvajanje književnega znanja, ki vključuje postopno spoznavanje literarnih zvrsti, razumevanje osnovnih literarnih pojmov in razvijanje sposobnosti interpretacije besedil ter poustvarjanje književnih besedil. Učitelj naj spodbuja udeleženca k aktivni rabi književnih znanj skozi različne dejavnosti, kot so poslušanje in odzivanje, branje, pripovedovanje, dramatizacija in poustvarjanje, npr. ustvarjalno pisanje. S tem udeleženec pridobiva literarnovedno znanje, ki ga lahko uporablja v različnih kontekstih, kar krepi njegovo razumevanje in izražanje.

Udeleženec naj posluša in bere tudi celotna avtorska dela primerna njegovim zmožnostim in interesom.

V 2. in 3. obdobju udeleženec ob razvijanju zmožnosti doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil pridobiva tudi literarnovedno znanje – literarnoteoretično in literarnozgodovinsko. Udeleženec bere obvezna in izbirna književna besedila po učiteljevi izbiri (tudi s seznama književnih besedil za domače branje). Spoznava in predstavlja življenje književnikov (čas, kraj, šolanje, službovanje), povezano s književnim ustvarjanjem, ter njihova književna dela.

V 2. in 3. obdobju z domačim branjem dopolnjujemo pouk književnosti. Gre za udeleženčovo samostojno delo, zato smo pozorni pri izbiri knjig (individualizacija, diferenciacija). Udeleženec se s tem navaja na daljše branje, samostojno, kritično razmišljanje. Pri tem je pomembna udeleženčeva osebna, pozitivna bralna izkušnja. Pri izboru upoštevamo kakovost besedil, vrstno-vrstno raznovrstnost, primernost besedil glede na udeleženčeve bralne zmožnosti.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

V 1. obdobju udeleženec razvija zmožnost razumevanja in doživljanja književnih besedil ter pridobiva literarnovedno znanje. Zato naj bere oz. prebere:

- » vsaj eno zbirko slovenskih ljudskih pesmi;
- » vsaj eno ljudsko pravljico;
- » vsaj še eno besedilo sodobnega avtorja/sodobne avtorice po učiteljevi izbiri glede na udeleženčeve bralne zmožnosti.

V 2. obdobju spozna vsaj tri vrstno-zvrstno raznovrstna dela po učiteljevem izboru glede na razvite udeleženčeve bralne zmožnosti;

V 3. obdobju spozna:

– **obvezna dela avtorjev**, in sicer:

Ljudska: Pegam in Lambergar

Fran Levstik: Martin Krpan

France Prešeren: Povodni mož

Tone Partljič: Hotel sem prijeli sonce ali zbirka sodobne kratke proze Marko Kravos idr.: Geniji z nasmehom

France Prešeren: Zdravljica

Oton Župančič: Žebljarska

2. Spozna vsaj še eno besedilo avtorja in njegova dela iz vsakega sklopa po učiteljevi izbiri, in sicer:

Prvi sklop

Josip Jurčič, Anton Tomaž Linhart, Valentin Vodnik, Janko Kersnik,

Primož Trubar, Simon Gregorčič, Ivan Cankar, Srečko Kosovel, William Shakespeare.

Drugi sklop:

Saša Vegri, Bina Štampe Žmavc, Slavko Pregl, Feri Lainšček, Desa Muck, Janja Vidmar, Andrej Rozman Roza, Vinko Möderndorfer, Igor Karlovšek, Nataša Konc Lorenzutti, Marjana Moškrič, Neli Filipič, Suzana Tratnik.

Ob branju udeleženec navaja bistvene značilnosti literarnozgodovinskih obdobj in smeri ter izbrane predstavnike in njihova dela, razvršča jih v literarnozgodovinska obdobja in smeri ter predstavlja njihovo vlogo v razvoju slovenskega jezika in književnosti.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Pri tej temi udeleženec zlasti v 2. in 3. obdobju spozna zanimive in pomembne dogodke, povezane z obravnavanimi avtorji in njihovimi deli, ki so pomembna za slovensko književnost. Spozna čas in prostor, v katerem je avtor deloval. Spozna tudi slovensko slovstveno folkloro. Učitelj delo načrtuje čim bolj raznoliko, in sicer skupinsko delo, sodelovalno učenje, udeleženci lahko pripravljajo radijske/televizijske oddaje, mini raziskovalne naloge, intervjuje, nastajajo lahko družabne igre, plakati, časovnice. Udeleženec razvija zmožnost izražanja v različnih besedilnih vrstah (referat, plakat, povzetek, opis, pogovor). (1.1.1.1) Pomembno je, da učitelj pripravi in poišče primerna gradiva, ki vsebujejo tudi zanimivosti iz življenja in dela posameznega avtorja. Ta naj bodo tako v tiskani obliki, prav tako pa naj se udeleženec uči kritične izbire uporabe

spletnih in e-gradiv (npr. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/7sezr0m>; <https://www.nuk.uni-lj.si/jurcicevo-letu>).

Omogočiti je treba tudi medpredmetne povezave in razvijati analitično mišljenje, ustvarjalno mišljenje in različne bralne pismenosti. Pridobljeno znanje lahko potem udeleženec uporabi pri utemeljevanju, povzemanju, primerjanju obdobj in utemeljevanju pomena avtorja. Učitelj lahko delo usmerja tako, da dejavnosti v razredu diferencira, individualizira in personalizira.

Literarnoteoretično znanje udeleženec spoznava ob besedilih, saj mu to omogoča, da jih razume, prepozna, primerja njihovo rabo, se izraža z ustrezno terminologijo predmeta in skrbi za ustrezno govorno in pisno raven svojega strokovnega jezika. ^{SC} (1.1.2.2) Zato je pomembno, da učitelj uporabo in prepoznavanje obravnava postopoma, glede na izbor književnega besedila in ob njem; na tak način omogoča, da udeleženec znanje nadgrajuje. Pri tem ne gre le za definiranje terminov, ampak za njihovo funkcionalno rabo. Učitelj delo v razredu diferencira in individualizira, in sicer tudi s taksonomijo vprašanj in težavnosti ali različne izbire obravnavanega (neobveznega) besedila. Naloge lahko pripravi v spletni učilnici, npr. kot kviz, sobo pobega. Učitelj zbira dokaze o učenju in prav tako da povratno informacijo, presoja uspešnost doseganja zastavljenih ciljev in pri tem prepozna priložnosti za nadaljnje učenje. ^{SC} (5.3.5.2) Udeleženec torej ob besedilu spoznava, razmišlja in izraža svoje mnenje o rabi literarnovednih izrazov. Pri poustvarjanju jih lahko tudi samostojno uporabi. Pridobljeno literarnovedno znanje naj bo v funkciji udeleženčevega poglobljenega doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil.

Udeleženec pridobiva predvsem literarnovedno znanje, literarnoteoretično in literarnozgodovinsko, na transakcijski način, v nasprotju s transmisijskim načinom, pri katerem je najpogosteje v ospredju faktografsko znanje. Prav tako lahko znanje pridobiva hkrati z vedenjem o življenju in delu posameznih avtorjev. Učitelj delo diferencira, individualizira in personalizira. Učitelj načrtuje delo z različnimi viri, tudi s pomočjo e-virov (i-Učbeniki: <https://eucbeniki.sio.si/>) izraža informacijske potrebe, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih, dostopa do njih in krmari med njimi. ^{SC} (4.1.1.1) Učitelj izbrano gradivo prilagodi svojim udeležencem. Udeleženci pripravijo časovni trak, zemljevid slovenskih avtorjev, plakate. Medpredmetne povezave se lahko izpeljejo na razne načine, npr. kot motivacija, nadgradnja obstoječega znanja, oblikovanje avtentičnih nalog, projektni dan. Zgodovino slovenskega (knjižnega) jezika udeleženci spoznavajo tudi pri jezikovnem pouku.

Z domačim branjem nadgrajujemo pouk književnosti, saj z njim udeležence navajamo na samostojno branje celovitih besedil, razvijamo bralno zmožnost, kritično mišljenje in oblikovanje mnenja o prebranem. Svoje mnenje o knjigi udeleženci izražajo s pomočjo (rokopisnega) dnevnika branja ali drugače, npr. s poustvarjanjem ob prebranem (tudi s pomočjo digitalnih orodij). Ker gre za individualno, čeprav vodeno dejavnost udeležencev, je pomembno, da učitelj pri izboru knjig upošteva individualizacijo, diferenciacijo in personalizacijo (izbira besedil in odziv nanje) ter pripravi predloge za bralne naloge pred branjem in po njem. Stremeti moramo k temu, da udeležencu omogočimo pozitivno bralno izkušnjo, saj to vpliva na razvoj dolgoročne bralne motivacije.

V 2. obdobju udeleženec prebere vsaj eno knjigo po učiteljevem izboru za domače branje, v 3. obdobju pa prebere vsaj dve zvrstno-vrstno raznovrstni knjigi po učiteljevem izboru.

Pri izbiri besedil se upošteva:

- » kakovost besedil (upoštevajo se nacionalno pomembne nagrade za mladinsko književnost ter strokovno verodostojni sezname besedil);
- » zvrstno-vrstno in vsebinsko raznovrstnost izbranih besedil (pesništvo, pripovedništvo, dramatika; različne, tudi problemske teme, povezane z razvijanjem osebne identitete, ter socialne, kulturne in medkulturne zmožnosti);
- » primernost besedil bralnorazvojni stopnji udeležencev ter
- » individualne razlike med udeleženci (izbira besedil glede na bralno motivacijo in bralni interes).

Za udeležence s slabšo razvito bralno zmožnostjo učitelj lahko izbere knjigo s seznama Lahko branje. Seznam besedil v lahkem branju je dostopen na:

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/2vw8b26>

SLOVSTVENA FOLKLORA, KNJIŽEVNIKI IN NJIHOVA DELA

CILJI

Udeleženec:

- : spoznava slovstveno folkloro, ljudske pesmi ter slovenske ljudske pravljice in pripovedke (1. obdobje);
- : prepozna, razume in predstavlja besedila in značilnosti slovstvene folklore (2. in 3. obdobje);
- : spoznava in predstavlja avtorjevo življenje, povezano s pisanjem, ter njegova književna besedila (2. in 3. obdobje);
- : pozna obvezna in izbirna književna besedila (2. in 3. obdobje);
- : primerja različna književna besedila (2. in 3. obdobje);
- : vrednoti in primerja besedilo slovstvene folklore in avtorsko besedilo z enako/podobno tematiko oz. sporočilom (3. obdobje).

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

V 1. OBDOBJU

- » **pozna**, razume in ovrednoti **književna besedila obravnavanih književnikov in književnic, izbrane slovenske ljudske pravljice**;
- » **pozna**, razume in ovrednoti **vsaj eno besedilo sodobnega avtorja/sodobne avtorice po učiteljevi izbiri**;
- » **pozna slovenske ljudske pesmi** in njihove značilnosti;
- » **pozna slovenske ljudske pravljice in pripovedke** ter njihove značilnosti;

V 2. OBDOBJU

- » **pozna besedila in značilnosti slovstvene folklore**;
- » **pozna in predstavi slovensko ljudsko pesem in njene značilnosti**;
- » **predstavi posamezno besedilo – zvrst in vrsto**, v kateri je pisal obravnavani avtor;
- » **primerja posamezna književna besedila in tvori besedilo v obsegu najmanj 200 besed**;

V 3. OBDOBJU

- » **pozna in predstavi besedila ter značilnosti slovstvene folklore**;
- » **pozna delo posameznega avtorja in govorno ter pisno (50 besed) predstavi dejstva, povezana z njegovim ustvarjanjem (čas, kraj, šolanje)**;
- » **pozna**, primerja in ovrednoti **posamezna književna besedila obveznih in izbirnih avtorjev ter tvori besedilo v obsegu od 250 do 300 besed**.

TERMINI

- avtor   ◦ avtorsko književno besedilo   ◦ besedilo slovstvene folklore/ljudsko književno besedilo
- literarnozgodovinska obdobja in smeri   ◦ ljudska pravljica   ◦ ljudska pesem   ◦ pripovedka

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

V 1. obdobju udeleženec razvija zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil ter spoznava njihove avtorje, s poslušanjem, govorjenjem, branjem, pisanjem o njih. Število in obseg obravnavanih besedil naj bo prilagojeno udeležencevim zmožnostim. Odlomki so namenjeni zgolj uvodni motivaciji ali poglobljeni šolski interpretaciji odlomkov z navezovanjem na celotna avtorska dela. Učitelj vključuje različne zvrsti slovstvene folklorne, kot so pravljice, basni, legende, ljudske pesmi, pregovori, uganke in druge. To bo udeležencu omogočilo

spoznavanje bogastva ljudskega izročila. Besedila naj udeleženec posluša, se jih uči na pamet in jih pripoveduje. Število književnih besedil, obravnavanih pri pouku, naj bo smiselno: izbrana besedila naj se obravnavajo poglobljeno, lahko tudi z metodo večkratnega (kritičnega) branja, branja v nadaljevanjih. Primarno merilo za izbiro književnih besedil sta literarna kakovost ter primernost udeleženci stopnji osebnostnega in bralnega razvoja.

Učiteljeve uvodne motivacije, usmeritve, spodbude, oblike in metode dela naj pri udeležencu sprožajo doživljanje in sodelovanje pri oblikovanju domišljjskih predstav prvin branega književnega besedila ter vodijo k poglobljanju njegove recepcijske zmožnosti. Učitelj naj spodbuja udeleženca k uporabi novih besed in izrazov, ki jih je spoznal v besedilih. Vsebino besedil naj povezuje z udeleženci izkušnjami. To bo udeležencu omogočilo, da se lažje vživi v zgodbo in jo razume. Upošteva naj individualne razlike med udeleženci. Nekateri udeleženci bodo morda potrebovali več pomoči pri razumevanju besedil, drugi pa bodo napredovali hitreje. Slovstveno folkloro in književnost lahko učitelj poveže z drugimi področji, kot so glasba, likovna umetnost, dramatizacija.

Učitelj naj zlasti v 1. obdobju udeleženčevo znanje spremlja, z različnimi besedili in avtorji pogloblja njegovo znanje (zvrst/vrsta) in ga seznanja z napredkom. Učitelju je lahko v pomoč priporočilni seznam avtorjev oz. književnih besedil za obravnavo pri pouku v 1. obdobju, objavljen v Učnem načrtu z didaktičnimi priporočili Prvo vzgojno-izobraževalno obdobje, pri temi Književnost v prostoru in času (Didaktična_priporocila_k_ucnemu_nacrtu_za_prvo_vzgojno-izobrazevalno_obdobje_2025.pdf (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/t863m1z>)).

Udeleženec v 2. in 3. obdobju razvija zmožnost funkcionalne rabe terminov v in o književnem besedilu. (1.1.2.1)

Pri tem udeleženec spoznava zanimive in pomembne dogodke iz življenja obravnavanih avtorjev in njihova dela. Učitelj lahko pri tem upošteva raznolike oblike in metode dela, in sicer odvisno od skupine udeležencev, njihovih sposobnosti in interesov. Pri tem je pomembno, da učitelj delo diferencira, individualizira in personalizira. Pri načrtovanju dela učitelj upošteva tudi predloge udeležencev, npr. o tem, kako zastaviti/izpeljati učno uro/sklop; udeleženci v varnem, odprtem in spodbudnem učnem okolju svobodno izražajo želje in udeležajo ustvarjalne ideje. (1.3.4.2)

Besedila učitelj izbira preišljeno in izhaja iz dejstva, da je vedenje, ki ga udeleženec pridobi pri pouku književnosti, pomembno za boljše razumevanje prebranega in za zaznavanje literarnoestetskih prvin, vendar pa mora biti pri pouku književnosti v 3. obdobju v ospredju književno besedilo in komunikacija z njim. Udeleženec spoznava slovstveno folkloro in njene značilnosti. To lahko učitelj uresniči tudi kot raziskovalni pouk in se medpredmetno poveže z zgodovino, glasbo in šolsko knjižnico. Udeleženci (če jih je več) v manjših skupinah, z viri in literaturo, ki jih učitelj pripravi vnaprej (izbere knjižno gradivo, v spletni učilnici objavi povezave do člankov, spletnih strani), raziskujejo ljudske pripovedke, slovenske ljudske bajke, pripovedne pesmi. Spoznanja na koncu predstavijo kot »zbrano pisno gradivo« ali pa pripravijo razstavo. Udeleženci uživajo v ustvarjalnosti, se veselijo lastnih dosežkov in dosežkov drugih. (1.3.4.1)

Udeleženec pozna delo posameznega avtorja in zna predstaviti dejstva, povezana z njegovim ustvarjanjem (čas, kraj šolanje), in sicer govorno in pisno (50 besed) ter pozna, primerja in

ovrednoti posamezna književna dela obveznih in izbirnih avtorjev v obsegu med 200 in 250 besed.

Učitelji za domače branje izbirajo raznolika kakovostna književna besedila, upoštevajo zvrstno-vrstno in vsebinsko raznovrstnost izbranih besedil, ob tem pa ne pozabijo na različnost in sposobnosti udeležencev. Pomembno je, da je omogočena pozitivna bralna izkušnja. Branje knjig domačega branja naj bo tudi priložnost, da udeleženec širi svoje znanje oz. se srečuje s temami, ki zanj morda niso najprijetnejše, so pa vsekakor v današnjem času pomembne in se v udeležencevem okolju pojavljajo. O prebranem delu udeleženec zapiše zaokroženo besedilo v obsegu od 200 do 250 besed, pri čemer se lahko opredeli do junakov, časa, zgodovinskega obdobja, izhajaj pa iz prebranega dela.

Udeleženec uravnava lastno doživljanje in vedenje (npr. v stresnih učnih in socialnih situacijah) ter učinkovito upravlja, organizira čas učenja in prosti čas. (3.1.2.1) (3.1.2.4)

LITERARNOTEORETIČNO ZNANJE

CILJI

Udeleženec:

○: razvija razumevanje in uporabo literarnoteoretičnih pojmov;

SC (1.1.2.2)

○: prepozna glavno književno osebo in stransko književno osebo (2. obdobje);

○: prepozna besedilo slovstvene folklore in avtorsko besedilo ter razlikuje med njima (2. obdobje):

○: prepozna, poimenuje, razlaga in predstavlja pravljico (ljudsko pravljico / slovensko pravljico / avtorsko pravljico / klasično pravljico / svetovno pravljico / sodobno pravljico) (2. obdobje);

○: prepozna gledališče in gledališko predstavo ter razlikuje med njima, spozna in razume glavno besedilo oz. govor oseb, stransko besedilo oz. didaskalije, dejanje/prizor, sceno, kostum, delo režiserja (2. obdobje);

○: prepozna, poimenuje, razlaga in predstavlja značilnosti fantastične pripovedi in realistične pripovedi (2. obdobje);

○: prepozna verz, kitico (dvovrstičnica, trivrstičnica, štirivrstičnica) in ritem, pomanjševalnice, okrasni pridevek, poosebitev, ponavljanja (2. obdobje);

○: prepozna, poimenuje, razlaga in predstavlja značilnosti basni, pripovedke, bajke, filma, stripa, gledališke predstave, balade, soneta, kratke zgodbe, romana, črtice, likovne pesmi (2. in 3. obdobje);

○: prepozna, razume in utemeljuje značilnosti književnih zvrsti (pripovedništvo, pesništvo, dramatika) (3. obdobje);

SC (1.1.2.2)

○: prepozna in razume temo (ljubezenska, socialna, domovinska, razpoloženska), snov, sporočilo (3. obdobje);

○: prepozna in razume motiv (3. obdobje);

○: prepozna prvoosebnega pripovedovalca ter ločuje med vsevednim/tretjeosebnim in prvoosebnim pripovedovalcem (3. obdobje);

○: prepozna, spozna, uporablja, razlikuje in opredeljuje nagovor, retorično vprašanje, vzklik, zaporedno, oklepajočo, prestopno rimo, pretiravanje, zvočno slikanje/onomatopoijo, primer, stopnjevanje, metaforo, refren (3. obdobje);

○: prepozna komedijo in tragedijo (3. obdobje);

- : prepoznava izpovedno (lirsko) pesem in pripovedno (epsko) pesem ter razlikuje med njima (3. obdobje);
- : uporablja komično in tragično perspektivo (3. obdobje).

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

V 1. OBDOBJU

– prepozna, razume in uporabi literarnoteoretične termine:

- » naslov, pisatelj, pravljica, pripovedka, realistična zgodba;
- » pesnik, pesem, kitica, rima;
- » gledališka predstava, igralec, oder, igrani film.

– pozna, razume in uporablja s tem učnim načrtom določene termine;

V 2. OBDOBJU

– prepozna, razume in uporabi literarnoteoretične termine:

- » besedilo slovstvene folklore in avtorsko besedilo, avtor, ljudska pravljica, gledališče, gledališka predstava;
- » (avtorska) pravljica; književni prostor, književni čas, dramsko besedilo;
- » književne zvrsti (pripovedništvo, pesništvo, dramatika), verz , kitica (*dvovrstičnica, trivrstičnica, štirivrstičnica, ritem, pomanjševalnice*);
- » svetovna pravljica, sodobna pravljica, fantastična pripoved, realistična pripoved, okrasni pridevek, posebitev, ponavljanja, glavno besedilo oz. govor oseb, stransko besedilo oz. didaskalije, dejanje/prizor, scena, kostum, režiser;

V 3. OBDOBJU

– pozna, razume, uporabi in razloži literarnovedne termine:

- » književno besedilo, besedilo slovstvene folklore in avtorsko besedilo, glavno dogajanje, stransko dogajanje, tema, prvoosebni pripovedovalec, zvočno slikanje/onomatopojja, nagovor, retorično vprašanje, vzklik, zaporedna, oklepajoča, prestopna rima, pretiravanje, pripovedka, basen, bajka, film, strip, gledališka predstava;
- » književne zvrsti (pripovedništvo, pesništvo, dramatika);
- » tema (ljubezenska, socialna, domovinska, razpoloženjska), komična perspektiva, izpovedna/lirska pesem, pripovedna/epska pesem, primera, stopnjevanje, balada, sonet, kratka zgodba, roman; komedija, dramatika;

» motiv, **sporočilo, snov** (zgodovinska), metafora, vsevedni/tretjeosebni pripovedovalec, **tragedija, črtica, refren**, komična in **tragična** perspektiva, **likovna pesem**.

TERMINI

◦ glavno dogajanje ◦ stransko dogajanje ◦ motiv ◦ tema (ljubezenska, socialna, domovinska, razpoloženska) ◦ sporočilo ◦ snov ◦ prvoosebni pripovedovalec ◦ vsevedni/tretjeosebni pripovedovalec ◦ komična perspektiva ◦ tragična perspektiva ◦ književne zvrsti (pripovedništvo, pesništvo, dramatika) ◦ nagovor ◦ retorično vprašanje ◦ vzklik
 ◦ pretiravanje ◦ zvočno slikanje/onomatopoiija ◦ refren ◦ likovna pesem ◦ izpovedna/lirska pesem ◦ pripovedna/epska pesem ◦ primera ◦ stopnjevanje ◦ balada ◦ sonet ◦ pripovedka
 ◦ basen ◦ bajka ◦ črtica ◦ kratka zgodba ◦ roman ◦ metafora ◦ tragedija ◦ komedija
 ◦ gledališka predstava ◦ film ◦ strip ◦ recitacija ◦ deklamacija ◦ avtorska pravljica
 ◦ klasična pravljica ◦ glavna književna oseba ◦ stranska književna oseba ◦ književni prostor
 ◦ književni čas ◦ dramsko besedilo ◦ verz ◦ kitica ◦ pomanjševalnica ◦ svetovna pravljica
 ◦ sodobna pravljica ◦ fantastična pripoved ◦ realistična pripoved ◦ okrasni pridevek
 ◦ poosebitev ◦ ponavljanje ◦ dejanje/prizor ◦ scena ◦ kostum ◦ režiser ◦ ritem
 ◦ gledališče ◦ avtor ◦ ljudska pravljica ◦ naslov ◦ pisatelj ◦ pesnik ◦ pesem ◦ rima
 ◦ igralec ◦ oder ◦ igrani film ◦ stransko besedilo/didaskalijske govore dramatskih oseb

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Ključnega pomena je, da udeleženec v 1. obdobju razvija ljubezen do branja in spoznava bogati svet literature. Učitelj pa je pozoren tudi na pridobivanje literarnovednega znanja, ki naj bo v funkciji udeleženčevega poglobljenega doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil. Učitelj pri pouku zagotavlja pogostost rabe izrazov, kar pomeni, da sistematično vključuje besedišče v vsakodnevne dejavnosti, dialoge in naloge, kar spodbuja udeleženca k aktivni uporabi izrazov. Že v tej zgodnji fazi lahko na igriv in ustrezen način uvaja temeljne literarnoteoretične pojme, ki bodo udeležencu pomagali pri razumevanju in interpretaciji besedil. Udeleženec izraze ne le razume, temveč jih tudi uporablja pri ustnem in pisnem sporazumevanju, kar pripomore k njegovemu celostnemu jezikovnemu razvoju. Pri uvajanju literarnoteoretičnih pojmov je v prvem obdobju ključnega pomena uporaba aktivnih in interaktivnih metod, ki udeležencu omogočajo, da se z literarnimi pojmi srečuje na izkustveni ravni:

- » Uporaba slikovnega materiala, stripov, grafičnih organizatorjev in drugih nazornih pripomočkov, ki udeležencu pomaga vizualizirati literarne pojme in njihove odnose
- » Povezovanje literarnih pojmov z udeleženčevimi izkušnjami, znanjem in interesi, kar mu omogoča, da lažje razume in si zapomni nove pojme.
- » Spodbujanje udeleženčevega ustvarjalnega izražanja skozi pisanje lastnih zgodb, pesmi, ugank, risanje ilustracij in druge ustvarjalne dejavnosti.

V 2. in 3. obdobju udeleženec razvija zmožnost funkcionalne rabe strokovnih terminov v in o književnem besedilu.

Literarnoteoretične pojme udeleženec spoznava ob besedilih, saj mu to omogoča, da jih razume, prepozna, primerja njihovo rabo. Zato je pomembno, da učitelj rabo, uporabo in prepoznavanje pojmov obravnava postopoma, glede na izbor književnega besedila in ob njem omogoča, da udeleženec znanje nadgrajuje, prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja v novih situacijah. **SC** (5.3.5.3) Pri tem ne gre le za opredeljevanje terminov, ampak za njihovo uporabo.

V ospredju so še vedno doživljanje, razumevanje in vrednotenje književnega besedila, pri pripravi nalog pa učitelj upošteva udeleženčeve zmožnosti in predznanje ter tako pripravi delo v razredu. Delo po potrebi diferencira, individualizira. Še posebej na začetku 3. obdobja naj raba znanja poteka z različnimi didaktičnimi pripomočki, ki jih pripravi učitelj, lahko jih pripravijo tudi udeleženci (igra spomina, asociacije, človek, ne jezi se malo drugače).

Pridobljeno literarnovedno znanje naj bo v funkciji udeleženčevega poglobljenega doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil. Učitelj naj delo zastavi tako, da bo udeleženec pridobljeno znanje povezoval s problemskimi izzivi, denimo primerjal književna besedila, pri čemer bo uporabil pridobljeno znanje in povzemal.

LITERARNOZGODOVINSKO ZNANJE

CILJI

Udeleženec:

- navaja bistvene značilnosti literarnozgodovinskih obdobj in smeri ter izbrane predstavnike in njihova dela: pismenstvo, protestantizem, razsvetljenstvo, romantika, realizem, moderna (nova romantika), književnost med obema vojnama, književnost po drugi svetovni vojni/sodobna književnost, (3. obdobje);
- slovenske avtorje razvršča v obdobja ter predstavlja njihovo vlogo v razvoju slovenskega jezika in književnosti (3. obdobje).

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

V 3. OBDOBJU

- » predstavi literarnozgodovinska obdobja (čas, avtorji, pomen), in sicer: pismenstvo, protestantizem, razsvetljenstvo, romantika, realizem, moderna (nova romantika), književnost med obema vojnama, književnost po drugi svetovni vojni/sodobna književnost);
- » razvrsti slovenske avtorje v literarnozgodovinska obdobja ter predstavi njihovo vlogo v razvoju slovenskega jezika in književnosti.

TERMINI

- pismenstvo ○ protestantizem ○ razsvetljenstvo ○ romantika ○ moderna (nova romantika)
- književnost med obema vojnama ○ književnost po drugi svetovni vojni/sodobna književnost

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Literarnozgodovinsko znanje je skupina ciljev v 3. obdobju, ki je udeležencu v pomoč pri razvijanju zmožnosti razumevanja, analiziranja, sintetiziranja ter vrednotenju književnega besedila. Udeleženec književno besedilo umešča v širši literarnoteoretični in literarnozgodovinski kontekst in se izraža z ustrezno terminologijo jezika. **SC** (1.1.2.1)

Udeleženec pridobiva literarnozgodovinsko znanje na transakcijski način, v nasprotju s transmisijskim načinom, pri katerem je najpogosteje v ospredju faktografsko znanje in prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja v novih situacijah. **SC** (5.3.5.3) Prav tako lahko znanje pridobiva hkrati z vedenjem o življenju in delu posameznih avtorjev. Tovrstno razvrščanje književnih del po obdobjih in avtorjih udeležencu v tretjem obdobju omogoča, da

začenja razumevati, da se v literarnih delih lahko prepoznajo tako avtor, njegov način pisanja kot tudi obdobje, v katerem je delo nastalo. Spoznava tudi pomen posameznih obdobij za razvoj slovenske književnosti. Učitelj temu primerno, glede na zmožnosti udeležencev in njihov bralni interes, izbere čim bolj raznolika besedila, ki to omogočajo. Udeleženec tako spoznava tudi ključna besedila, ki omogočajo medbesedilno povezovanje. Pri tem pa je zelo pomembno, da se opozori na povezave z zgodovino, glasbeno in likovno umetnostjo.

Delo v razredu se diferencira (besedila, navodila, vprašanja) in individualizira (prilagojena besedila, predstavitev ipd.) ter personalizira (udeleženec ima nabor besedil/avtorjev in se sam odloči, kaj bo predstavil in kako), tako da udeleženec v varnem, odprtem in spodbudnem učnem okolju svobodno izraža želje in udejanja ustvarjalne ideje. (1.3.4.1) Pouk lahko učitelj načrtuje (če je udeležencev več) kot sodelovalno delo, skupinsko delo, pri čemer je pomembno, da udeleženci delajo z različnimi viri, tudi s pomočjo e virov (i-Učbeniki: <https://eucbeniki.sio.si/>). Zgodovino slovenskega (knjižnega) jezika udeleženec spoznava tudi v povezavi z jezikovnim poukom.

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

- » Bregač, Š. (2025). *Slovenščina: učni načrt z didaktičnimi priporočili: osnovna šola: obvezni predmet* (spletna izd.). Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje; Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/jrf3hzv>
- » Černivec, M. (2018). Uresničevanje dopoljenega komunikacijskega modela pri obravnavi slovnčnih tem v gimnaziji. *Jezikovni zapiski*, 24 (2), 69–79. <https://ojs.zrc-sazu.si/jz/article/view/7101> (<https://ojs.zrc-sazu.si/jz/article/view/7101>)
- » Dolgan, K. (2025). *Prvo vzgojno-izobraževalno obdobje: slovenščina, matematika, tuji jezik, likovna umetnost, glasbena umetnost, spoznavanje okolja, šport: učni načrt z didaktičnimi priporočili: osnovna šola* (spletna izd.). Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje; Zavod RS za šolstvo. Didakticna_priporocila_k_ucnemu_nacrtu_za_prvo_vzgojno-izobrazevalno_obdobje_2025.pdf (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/t863m1z>)
- » Holcar, A. (2025). *Formativno spremljanje v podporo učenju: priročnik za učitelje in strokovne delavce, Zakaj formativno spremljati* (Spletna izd.). Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/vsi6s92>
- » Krakar Vogel, B. (2020). *Didaktika književnosti pri pouku književnosti*. Rokus Klett.
- » Križaj, M., Bešter, M. (2018). *Jezikovni pouk: čemu, kaj in kako?: priročnik za učitelje in učiteljice slovenščine v osnovni šoli*. Rokus Klett.
- » Pečjak, S., Gradišar, A. (2015). *Bralne učne strategije*. Zavod RS za šolstvo.
- » Saksida, I. (2019). Izhodišča in posledice komunikacijskega in tradicionalnega načrtovanja pouka književnosti. *Jezik in slovstvo*, 64(1), 21–28. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/6okg6ay> (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/6okg6ay>)
- » Vogel, J. (2015). Modeli jezikovnega pouka pri predmetu slovenščina od leta 1990 do danes. *Jezik in slovstvo*, 60 (3/4), 173–183. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/flvib27> (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/flvib27>)
- » Vogel, J. (2021). Kritična sporazumevalna zmožnost – osrednji koncept sodobnega pouka prvega jezika. *Jezik in slovstvo*, 66(1), 3–156. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/6av4thj> (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/6av4thj>)

- » Vogel, J. (2023). Procesne metode pri pouku slovenskega jezika kot prvega jezika. *Jezik in slovstvo* 68 (2), 3–17. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/b6903pg>
(<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/b6903pg>)
- » Žbogar, A. (2007). *Za dejaven pouk književnosti*. Slavistično društvo Slovenije.

OPISMENJEVANJE

Dolgan, K. (2025). *Prvo vzgojno-izobraževalno obdobje: slovenščina, matematika, tuji jezik, likovna umetnost, glasbena umetnost, spoznavanje okolja, šport: učni načrt z didaktičnimi priporočili: osnovna šola* (Spletna izd.). Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje; Zavod RS za šolstvo. Didakticna_priporocila_k_ucnemu_nacrtu_za_prvo_vzgojno-izobrazevalno_obdobje_2025.pdf (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/t863m1z>)

Marjanovič Umek, L., Fekonja, U., in Hacin Beyazoglu, K. (2020). *Zgodnja pismenost otrok: razvoj, spremljanje in spodbujanje* (1. e-izd.). Znanstvena založba Filozofske fakultete.

SPORAZUMEVANJE IN BESEDILO

Holcar, A. (2025). *Formativno spremljanje v podporo učenju: samovrednotenje, vrstniško vrednotenje* (Spletna izd.). Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/6nkv5du>

RAZVIJANJE BRALNE PISMENOSTI

Novak, N. (2023). Bralna pismenost in razvoj slovenščine kot učnega jezika. Zavod RS za šolstvo. *Bralna_pismenost_in_razvoj_slovenscine_kot_ucnega_jezika.pdf*
(<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/w3q7cm6>)

Zavod RS za šolstvo. (b. d.) Bralna pismenost: opredelitev in gradniki. *Bralna_pismenost_gradniki.pdf* (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/1y6j0n8>)

BESEDILO, BESEDILNE VRSTE, BESEDILNE SKUPINE

Krajnc Ivič, M. (2024). »Izhodišče je besedilo« – o besedilih in žanrih pri pouku slovenščine. *Jezik in slovstvo*, 69(3), 45–60. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/gjqq2p3>

BESEDILOSLOVJE IN SPREJEMANJE TER TVORJENJE BESEDILA

Starc, S. (2023). Primer obravnave večkodnih besedil v šoli s pomočjo vizualne slovnice. V Jožef Beg, J., Hočevar, M., Kočnik, Neža (ur.). *Naslavljanje raznolikosti v jeziku in književnosti*. Zveza društev Slavistično društvo Slovenije. 255–267

SLOVENSKI JEZIK V PROSTORU, DRUŽBI IN ČASU

SLOVENSKI JEZIK V DRUŽBI

Šekli, M. (2022). Slovenski jezik v prostoru in družbi: predstavitev izbranih pojmov. V B. Krakar-Vogel (ur.), *Kar je, beži: Zoranu Božiču v spomin: ob prvi obletnici smrti dr. Zorana Božiča, literarnega zgodovinarja, prešernoslovca, profesorja in publicista* (107–118). Slavistično društvo.

JEZIKOVNE ZVRSTI

Ahačič, K. (2024). Zvrstnost. V *Slovnica na kvadrat: slovenska slovnica za srednjo šolo* (3., dopolnjena izd., str. 199). Rokus Klett.

Ahačič, K. (2024). Slovnične vsebine pri jezikovnem pouku slovenščine pred prenovo učnih načrtov. *Jezik in slovstvo*, 69(3), 9–28. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/wfdut87>

Ahačič, K. (2024). Zakaj in kako je potrebno obravnavati zgodovino slovenskega jezika pri pouku slovenščine v srednji šoli. V *Jezik in književnost v spreminjanju* (str. 233–236). Slovenski slavistični kongres, Celje.

Gomboc, M. (2024). *Slovenščina: po korakih do odličnega znanja* (3. ponatis, str. 267). Mladinska knjiga.

Krajnc Ivič, M. (2024). »Izhodišče je besedilo« – o besedilih in žanrih pri pouku slovenščine. *Jezik in slovstvo*, 69(3), 45–60. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/gjppq2p3>

Križaj, M., in Bešter, M. (2018). *Jezikovni pouk: čemu, kaj in kako?: priročnik za učitelje in učiteljice slovenščine v osnovni šoli* (1. izd., str. 231). Rokus Klett.

Vogel, J. (2015). Modeli jezikovnega pouka pri predmetu slovenščina od leta 1990 do danes. *Jezik in slovstvo*, 60(3/4), 173–183. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/flvib27>

Vogel, J. (2017). Poimovanje jezikovne zvrstnosti pri pouku slovenščine v gimnaziji med teorijo in prakso. *Jezik in slovstvo*, 62(4), 17–30. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ulapclD>

ZGODOVINA SLOVENSKEGA JEZIKA

Ahačič, K. (2024). Zvrstnost. V *Slovnica na kvadrat: slovenska slovnica za srednjo šolo* (3., dopolnjena izd., str. 199). Rokus Klett.

Ahačič, K. (2024). Slovnične vsebine pri jezikovnem pouku slovenščine pred prenovo učnih načrtov. *Jezik in slovstvo*, 69(3), 9–28. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/wfdut87>

Ahačič, K. (2024). Zakaj in kako je potrebno obravnavati zgodovino slovenskega jezika pri pouku slovenščine v srednji šoli. V *Jezik in književnost v spreminjanju* (str. 233–236). Slovenski slavistični kongres, Celje.

Gomboc, M. (2024). *Slovenščina: po korakih do odličnega znanja* (3. ponatis, str. 267). Mladinska knjiga.

Krajnc Ivič, M. (2024). »Izhodišče je besedilo« – o besedilih in žanrih pri pouku slovenščine. *Jezik in slovstvo*, 69(3), 45–60. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/gjppq2p3>

Križaj, M., in Bešter, M. (2018). *Jezikovni pouk: čemu, kaj in kako?: priročnik za učitelje in učiteljice slovenščine v osnovni šoli* (1. izd., str. 231). Rokus Klett.

Vogel, J. (2015). Modeli jezikovnega pouka pri predmetu slovenščina od leta 1990 do danes. *Jezik in slovstvo*, 60(3/4), 173–183. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/flvib27>

Vogel, J. (2017). Pojmovanje jezikovne zvrstnosti pri pouku slovenščine v gimnaziji med teorijo in prakso. *Jezik in slovstvo*, 62(4), 17–30. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ulapclcd>

JEZIKOVNI SISTEM IN NJEGOVA VLOGA

Ahačič, K. (2024). *Kratkoslovnica: slovenska slovnica za osnovno šolo* (3., dopolnjena izd., str. 109). Rokus Klett.

SKLADNJA

Ahačič, K. (2024). Slovnične vsebine pri jezikovnem pouku slovenščine pred prenovo učnih načrtov. *Jezik in slovstvo*, 69(3), 9–28. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/oohk0kv>

Smolej, M. (2022). *Skladanje: izbrana poglavja iz skladnje slovenskega jezika* (1. izd., str. 209). Znanstvena založba Filozofske fakultete. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/idb3ndt>

PRAVOPIS IN PRAVOREČJE

PRAVOPIS

Černivec, M. (2024). Pravopisne vsebine in razvijanje pravopisne zmožnosti pri pouku slovenščine v gimnaziji. *Jezik in slovstvo*, 69(3), 29–44.

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/6ncoxfb> (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/6ncoxfb>)

PRAVOREČJE

Bešter, M. (2011). Sporazumevalna zmožnost – eden izmed temeljnih ciljev pouka slovenščine. *Jezik in slovstvo*, 56(3/4), 111–130. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/tdhkkz2>

Bone, J., Cencič, M., Ferme, J., Gaber, S., Golob, N., Haramija, D., Hozjan, D., Jamšek, J., Kos, Ž., Krajnc Ivič, M., Kregar, S., Lipovec, A., Majer Kovačič, J., Mršnik, S., Novak Zabukovec, V., Pavlin, J., Pevec Semec, K., Pulko, S., Rosc-Leskovec, D., ... Žakelj, A. (2023). *Pogled na šolo 21. stoletja v duhu kompetenc in pismenosti* (2., popravljena spletna izd.). Zavod RS za šolstvo.

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/opj3z3b>

Holcar, A. (2017). *Formativno spremljanje v podporo učenju: priročnik za učitelje in strokovne delavce* (2., dopolnjena izd., str. 1, mapa (7. zv). Zavod RS za šolstvo.

Marentič - Požarnik, B. (2024). *Psihologija učenja in pouka: od poučevanja k učenju* (2., prenovljena izd., str. 320). DZS.

Novak, N. (2019). *Formativno spremljanje na razredni stopnji: priročnik za učitelje* (1. izd., str. 152). Zavod RS za šolstvo.

O naravi učenja: uporaba raziskav za navdih prakse (2. izd.). (2013). Zavod RS za šolstvo.

<http://www.zrss.si/pdf/o-naravi-ucenja.pdf>

Pečjak, S., in Gradišar, A. (2015). *Bralne učne strategije* (2., razširjena in dopolnjena izd., str. 423). Zavod RS za šolstvo.

Pečjak, S., Bon, M., Bucik, N., Doupona, M., Gobec, M., Hočevar - Grom, A., Demšar Pečak, N., Lavrenčič Vrabec, D., Lubšina Novak, M., Možina, E., Nolimal, F., Ojsteršek, A., Bergoč, S., Potočnik, N., Požar Matijašič, N., Saksida, I., Stabej, M., Straus, B., Šverc, A., ... Zamida, R. (2023). *Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti za obdobje 2019–2030* (spletna izd.). Ministrstvo RS za vzgojo in izobraževanje; Zavod RS za šolstvo.

<https://aplikacijaun.zrzs.si/api/link/vthommj>

Plešec Gasparič, R., Valenčič Zuljan, M., in Kalin, J. (2020). Obrnjeno učenje in poučevanje kot priložnost za inovativno in prožno izvajanje učnih oblik v visokošolskem izobraževanju. *Revija za elementarno izobraževanje*, 13(posebna številka), 51–79.

<https://aplikacijaun.zrzs.si/api/link/kkz5w3t>

KNJIŽEVNOST IN BRALNI ODZIV

KNJIŽEVNA BESEDILA

Kerndl, M. (2021). *Sodoben pouk (književnosti) in razlike med učenci*. BoMa.

Krakar Vogel, B. (2020). *Didaktika književnosti pri pouku slovenščine*. Rokus Klett.

Pečjak, S., in Gradišar, A. (2015). *Bralne učne strategije*. ZRSŠ.

Podsedenšek, M. (2020). Katera slovenska pokrajina je najlepša? Cirilu Kosmaču (1910–1980). *Slovenščina v šoli*, 23(1), 4–6.

Saksida, I. (1994). *Mladinska književnost med literarno vedo in književno didaktiko*. Obzorja.

Saksida, I. (2008). *Poti in razpotja didaktike književnosti*. Izolit.

Žbogar, A. (2007). *Za dejaven pouk književnosti*. Slavistično društvo Slovenije.

KNJIŽEVNA OSEBA

Didaktična gradiva: i-Učbeniki (sio.si) (<https://eucbeniki.sio.si>), eTorba (<https://etorba.sio.si/etorba/sl/home>)

Kmecl, M. (1996). *Mala literarna teorija*. Mihelač in Nešović.

Kos, J. (1996). *Očrt literarne teorije*. DZS.

Stropnik Naveršnik, N. (2021). Obravnava književnih besedil pri pouku slovenščine v 6. in 7. razredu z de Bonovim orodjem CoRT. *Slovenščina v šoli*, 24(1), 17–24.

KNJIŽEVNI PROSTOR IN ČAS

Didaktična gradiva: i-Učbeniki (sio.si) (<https://eucbeniki.sio.si>), eTorba (<https://etorba.sio.si/etorba/sl/home>)

Kmecl, M. (1996). *Mala literarna teorija*. Mihelač in Nešović.

Kos, J. (1996). *Očrt literarne teorije*. DZS.

DOGAJANJE, MOTIV, TEMA, SPOROČILO IN SNOV

Batič Škarabot, M. (2022). Branje in projektno učenje. *Slovenščina v šoli*, 25(1), 27–35.

Boškin Blokar, G. (2019). Formativno spremljanje in spodbujanje kritičnega mišljenja pri pouku slovenščine v 7. razredu. *Slovenščina v šoli*, 22(1), 48–56.

Didaktična gradiva: i-Učbeniki (sio.si) (<https://eucbeniki.sio.si>), eTorba (<https://etorba.sio.si/etorba/sl/home>)

Kmecl, M. (1996). *Mala literarna teorija*. Mihelač in Nešović.

Kos, J. (1996). *Očrt literarne teorije*. DZS.

AVTOR IN PRIPOVEDOVALEC

Didaktična gradiva: i-Učbeniki (sio.si) (<https://eucbeniki.sio.si>), eTorba (<https://etorba.sio.si/etorba/sl/home>)

Kmecl, M. (1996). *Mala literarna teorija*. Mihelač in Nešović.

Kos, J. (1996). *Očrt literarne teorije*. DZS.

KNJIŽEVNA PERSPEKTIVA

Didaktična gradiva: i-Učbeniki (sio.si) (<https://eucbeniki.sio.si>), eTorba (<https://etorba.sio.si/etorba/sl/home>), posnetki predstav slov. gledališč, npr. Županova Micka (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/gnlxaq>)

Pezdirc Bartol, M. (2010). *Najdeni pomeni: empirične raziskave recepcije literarnega dela*. Zveza društev Slavistično društvo Slovenije.

Kmecl, M. (1996). *Mala literarna teorija*. Mihelač in Nešović.

Kos, J. (1996). *Očrt literarne teorije*. DZS.

ZVRSTI KNJIŽEVNOSTI IN PREDELAVE KNJIŽEVNIH BESEDIL

PESNIŠTVO

Blažič, M. (2003). *Kreativno pisanje: Vaje za razvijanje sposobnosti kreativnega pisanja*. GV Izobraževanje.

Rozman, A. (2010). *Izbrane rozine v akciji*. Mladinska knjiga.

Saksida, I. (2022). *Kla kla klasika*. Mladinska knjiga.

Arhiv tekmovanj v znanju slovenščine za Cankarjevo priznanje od leta 2010 do leta 2020. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/t9jx0yq>

<http://www.preseren.net/slo/default.asp>

<https://etorba.sio.si/etorba/sl/books/2/read>

<https://etorba.sio.si/etorba/sl/books/3/read>

PRIPOVEDNIŠTVO

Lešnik Musek, K. (2021). Pozitivna psihologija za vrtce, šole in starše. Mladinska knjiga.

<https://etorba.sio.si/etorba/sl/books/2/read>

<https://etorba.sio.si/etorba/sl/books/3/read>

DRAMATIKA

Medved Udovič, V. (2006). Branje dramskih besedil v šoli. *Otrok in knjiga* (33) 67, 15–26.

Pezdirc Bartol, M. (2006). Specifičnost branja dramskih besedil. V *Simpozij Obdobja 25: Književnost v izobraževanju – cilji, vsebine, metode* (str. 149–157). Dostopno na <https://aplikacijaun.zrssl.si/api/link/rpdiksr>

Podbevšek, K. (2006). Govorna interpretacija literarnih besedil v pedagoški in umetniški praksi. Slavistična knjižnica, 11. Dostopno na <https://zdsds.si/tiskovina/544/>

Saksida, I. (1998). Ime mi je igra: antologija slovenskih mladinskih gledaliških iger. Maribor.

PREDELAVE KNJIŽEVNIH BESEDIL

Arčon, N. (2020). Filmska vzgoja v osnovni šoli. *Didakta*, 30, (208), 30–33.

<https://aplikacijaun.zrssl.si/api/link/bsrr5e7>

Horjak, C. (2008). *Najmanjša velika enciklopedija stripa: Ciciban in Stripburgerjeva akademija predstavljata strip dr. Horowitza*. Ljubljana.

Jesenko, U. (2019). Beremo stripe za domače branje. *Šolska knjižnica*, 28(1), 15–21.

<https://aplikacijaun.zrssl.si/api/link/iq3vw88>

Kerneža, M., Kordigel Aberšek, M. (2014). Strip – metoda, ki fantom omogoča uspešnejšo interpretacijo mladinskega literarnega besedila. *Revija za elementarno izobraževanje*, 7(2), 129–133.

<https://aplikacijaun.zrssl.si/api/link/hwkflta>

McCloud, S. (2011). *Kako razumeti strip: o nevidni umetnosti*. Ljubljana.

Rutar, D. idr. (2012). *Film pri pouku: prakse in izzivi*. Ljubljana.

<https://www.zrssl.si/pdf/Film-pri-pouku.pdf>

Saksida, I. (1998). *Slovenska mladinska dramatika* (str. 210). Obzorja. Maribor.

Zorman, B. (2022). Vključevanje filmske vzgoje v vzgojno-izobraževalne ustanove. V: *Štemberger, T. idr. Oblikovanje inovativnih učnih okolij* (str. 321–333). Koper.

(PO)USTVARJANJE OB KNJIŽEVNIH BESEDILIH

GOVORNO NASTOPANJE

Didaktično gradivo: Ručigaj, K. (2016). Ocenjevanje govornega nastopa v 9. razredu – pesniška zbirka po izbiri učenca. *Slovenščina v šoli*, 19(3-4), 50–

57. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/hi98uzx> (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/hi98uzx>)

Zavod RS za šolstvo. (b. d.). *Digitalna bralnica*. www.zrss.si/digitalna-bralnica/ Dostopno na: <http://www.zrss.si/digitalna-bralnica/>

Kežar, K. (2014), Uporaba govorne kulture pri pouku slovenščine. *Slovenščina v šoli*, 17/2, 44–55, 72.

Ručigaj, K. (2016). Ocenjevanje govornega nastopa v 9. r. – pesniška zbirka po izbiri učenca. *Slovenščina v šoli*, 19/3-4, 50–57, 140.

Žist, M. (2015). Postopnost priprave na celovito govorno nastopanje. *Slovenščina v šoli*, 18/3-4, str. 85–95, 141.

Žmavc, J. in Cestnik, M. (2024). Vertikalni okvir za poučevanje govornega nastopanja v osnovni šoli za celovito oblikovanje govork in govorcev. *Jezik in slovstvo*, 69/3, 95–115.

INTERPRETATIVNO BRANJE

Zavod RS za šolstvo. (b. d.). *Digitalna bralnica*. www.zrss.si/digitalna-bralnica/ (<http://www.zrss.si/digitalna-bralnica/>)

Podbevšek, K: (2006). *Govorna interpretacija literarnih besedil v pedagoški in umetniški praksi*, Slavistično društvo Slovenije.

Saksida, I. (2019). Preberi, izberi, ovrednoti – saj nismo roboti. Primeri obravnave književnosti pri visokošolskem komunikacijskem pouku. *Vzgoja in izobraževanje*, 50(5-6), 39–45.

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/yzx7tyo>

Saksida, I. (2022): *Poezija premika in drami*. <https://www.youtube.com/watch?v=MDQfZe295z4> (<https://www.youtube.com/watch?v=MDQfZe295z4>)

PISANJE

i-Učbeniki (sio.si) (<https://eucbeniki.sio.si/>), <https://etorba.sio.si/etorba/si/home>

Bralna pismenost v vrtcu in šoli (Teoretska izhodišča in empirične ugotovitve

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/5t88zpr> in Didaktični primeri

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/cknrzty>)

Novak, N. (2023). *Bralna pismenost in razvoj slovenščine kot učnega jezika*. Zavod RS za šolstvo. www.zrss.si/pdf/Bralna_pismenost_in_razvoj_slovenscine_kot_ucnega_jezika.pdf

(<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/745mdwk>)

- Žbogar, A. (2020). *Boža Krakar Vogel: Didaktika književnosti pri pouku slovenščine*, 65(2), 147–148. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/vsn9k9b>
- Saksida, I. (2018). *Literarnost kot preseganje tvitovske gluhosti*. *Sodobnost*, 82(11), 1395–1404. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/z3yfskb>
- Lotrič Komac, T. (2023). *Dolgo branje – poezija Franceta Prešerna in sočasno branje pripovedi o njem*. *Slovenščina v šoli*, 26(1), 51–55.
- Stropnik Naveršnik, N. (2021). *Obravnava književnih besedil pri pouku slovenščine v 6. in 7. razredu z de Bonovim orodjem CoRT*. *Slovenščina v šoli*, 24(1), 17–24.
- Žveglič, M. (2020). *Levstikov Martin Krpan na daljavo kot primer rabe digitalnih tehnologij oz. orodij pri pouku književnosti v 7. razredu osnovne šole*. *Slovenščina v šoli*, 23(3), 50–56.
- Vizjak Puškar, N. (2023). *Odzivi učencev z govorno-jezikovnimi motnjami na priredbo Levstikovega Martina Krpana z Vrha v lahko branje*. *Jezik in slovstvo*, 68(3), 31–42.
- Saša Hafner Bajžel (2021). *Kako razvijati čustveno in socialno pismenost v osnovni šoli. Vzgoja in izobraževanje*, 52/6 10–14. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/is2zruj>
- Klis, N. (2019). *Tvorba poustvarjalnega besedila na podlagi umetnostnega besedila ob upoštevanju elementov formativnega spremljanja*. *Slovenščina v šoli*, 22(3), 48–56.
- Žugman, M. (2017). *Projekt Deček in hiša ali kako je nastajal šolski časopis*. *Slovenščina v šoli*, 2017, 20(2), 48–50, 72.

KNJIŽEVNOST V PROSTORU IN ČASU

SLOVSTVENA FOLKLORA, KNJIŽEVNIKI IN NJIHOVA DELA

- Dolgan, K. (2025). *Prvo vzgojno-izobraževalno obdobje: slovenščina, matematika, tuji jezik, likovna umetnost, glasbena umetnost, spoznavanje okolja, šport: učni načrt z didaktičnimi priporočili: osnovna šola* (spletna izd.). Ministrstvo RS za vzgojo in izobraževanje; Zavod RS za šolstvo. Didakticna_priporocila_k_ucnemu_nacrtu_za_prvo_vzgojno-izobrazevalno_obdobje_2025.pdf <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/t863m1z>
- Jesenko, U. (2019). Beremo stripe za domače branje. *Šolska knjižnica*, 28(1), 15–20.
- Krakar Vogel, B. (2020). *Didaktika književnosti pri pouku slovenščine*. Rokus Klett.
- Pečjak, S., Gradišar, A. (2012). *Bralne učne strategije*. (2., razširjena in dopolnjena izd.). Zavod RS za šolstvo.
- Saksida, I. (2003). Komunikacijski pouk književnosti v osnovni šoli. *Otrok in knjiga*, 0(57), 5–18. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/5dqxlst>
- Saksida, I. (2019). Izhodišča in posledice komunikacijskega in tradicionalnega načrtovanja pouka književnosti. *Jezik in slovstvo*, 64(1), 21–28. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/6okg6ay>
- Stanonik, M. (2004). *Slovstvena folkloristika. Med jezikoslovjem in literarno vedo*. ZRC SAZU.

Žbogar, A. (2023). Metoda obrnjenega učenja pri pouku slovenščine (književnosti). *Jezik in slovstvo*, 68(2), 19–30. <https://doi.org/10.4312/jis.68.2.19-30>

LITERARNOTEORETIČNO ZNANJE

Holcar Brunauer, A. idr. (2016). *Formativno spremljanje v podporo učenju: priročnik za učitelje in strokovne delavce. Dokazi. Povratna informacija*. Zavod RS za šolstvo.

Kmecl, M. (1996). Mala literarna teorija. Mihelač in Nešović.

Saksida, I. (1994). *Izhodišča in modeli šolske interpretacije mladinske književnosti: priročnik za književno vzgojo*. Different.

Žbogar, A. (2007). Za dejaven pouk književnosti. *Jezik in slovstvo*, 52(1), 55–66.

Žbogar, A. (2021). (Meta)kognitivno-kritično šolsko branje književnosti. *Pedagoška Obzorja*, 36(3-4), 69–80. Dostopno na: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/jbflvhq>

LITERARNOZGODOVINSKO ZNANJE

Haramija, D. (2022). Branje mladinskih leposlovno-informativnih knjig pri različnih predmetih v osnovni šoli. (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/erqvjkd>) *Jezik in slovstvo*, 67(1-2), 49–62. (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/cy0po4x>)

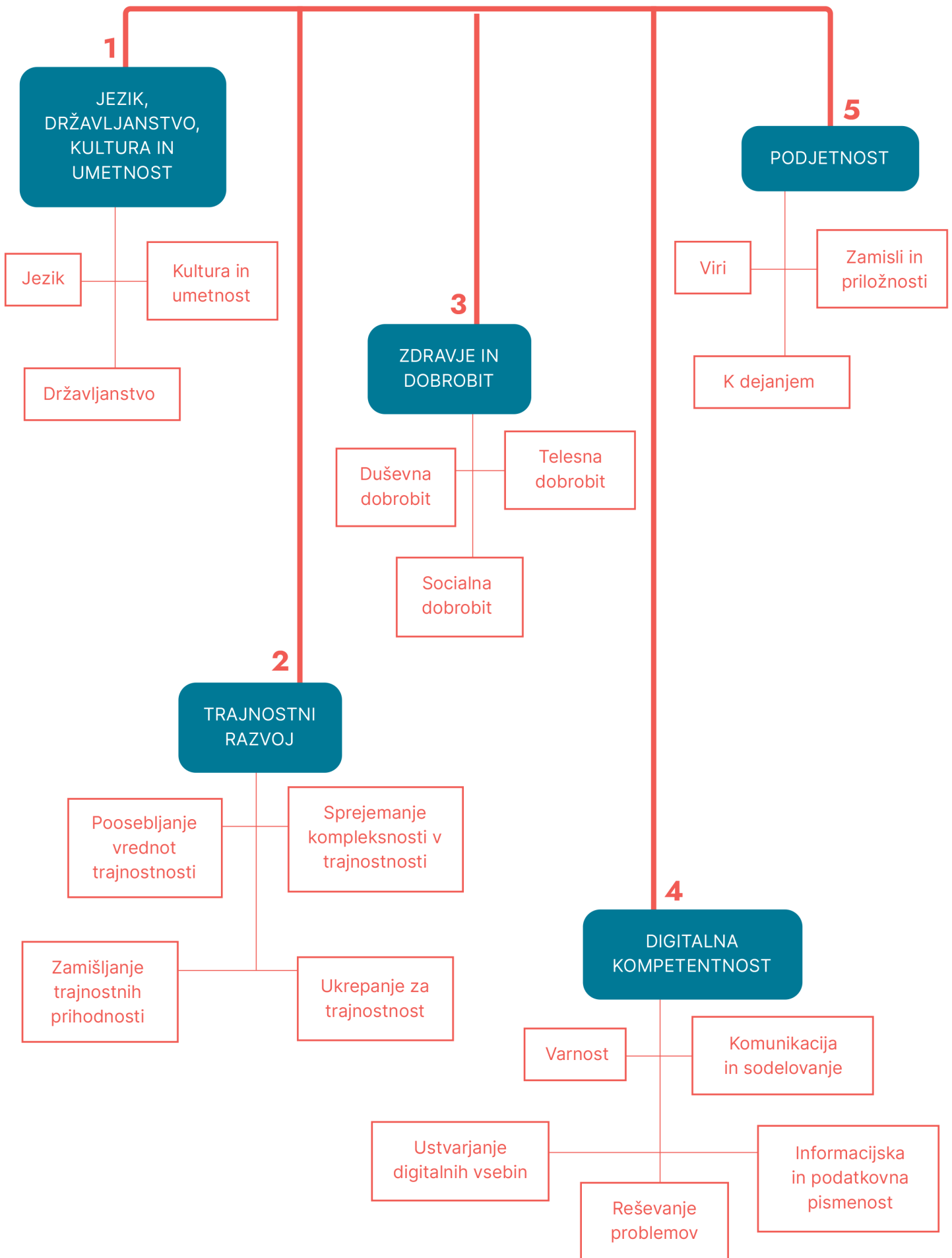
Kerndl, M. (2013). Notranja učna diferenciacija in individualizacija pri pouku književnosti v heterogenih učnih skupinah tretjega vzgojno-izobraževalnega obdobja. (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/dsrqcsd>) *Jezik in slovstvo*, 58(3), 59 (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/bv5phf>)–74 (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/cy0po4x>). (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/bv5phf>)

Žbogar, A. (2024). Razvijanje literarne zmožnosti pri pouku književnosti. *Jezik in slovstvo*, 64(1), 73–83. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/97s8pse> (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/97s8pse>)

PRILOGE

KLJUČNI CILJI PO PODROČJIH SKUPNIH CILJEV

1.1 JEZIK

1.1.1 Strokovna besedila	1.1.1.1 Pri posameznih predmetih razvija zmožnost izražanja v različnih besedilnih vrstah (referat, plakat, povzetek, opis, pogovor itd.).
1.1.2 Strokovni jezik	1.1.2.1 Se zaveda, da je učenje vsebine posameznega predmeta hkrati tudi spoznavanje njegove strokovne terminologije; torej učenje jezika na ravni poimenovanj za posamezne pojme in na ravni logičnih povezav. 1.1.2.2 Se izraža z ustrezno terminologijo predmeta in skrbi za ustrezno govorno ter pisno raven svojega strokovnega jezika.
1.1.3 Univerzalni opis jezika kot sistema	(pri vseh predmetih): 1.1.3.1 Se zaveda podobnosti ter razlik med jeziki in je na to pozoren tudi pri uporabi gradiv v tujih jezikih, pri uporabi prevajalnikov, velikih jezikovnih modelov, avtomatsko prevedenih spletnih strani itd. (pri vseh jezikovnih predmetih): 1.1.3.2 Se zaveda, da različne jezike lahko opisujemo na podoben način; pri pouku tujih jezikov zato uporablja znanje, pridobljeno pri pouku učnega jezika, in obratno: zna primerjati jezike, ki se jih uči, in razpoznava podobnosti ter razlike med njimi.
1.1.4 Razumevanje pomena branja	1.1.4.1 Pri vseh predmetih redno bere, izbira raznolika bralna gradiva, jih razume, poglobljeno analizira in kritično vrednoti.
1.1.5 Jezik in nenasilna komunikacija	1.1.5.1 Razvija lastne sporazumevalne zmožnosti skozi nenasilno komunikacijo.

1.2 DRŽAVLJANSTVO

1.2.1 Poznavanje in privzemanje človekovih pravic ter dolžnosti kot temeljnih vrednot in osnov državljanske etike	1.2.1.1 Pozna, razume in sprejema človekove pravice kot skupni evropski in ustavno določeni okvir skupnih vrednot ter etike. 1.2.1.2 Razume, da so človekove pravice univerzalne in nepogojene, da uveljavljajo vrednote svobode in enakosti. 1.2.1.3 Razume in sprejema, da je obstoj pravic pogojen s spoštovanjem individualne dolžnosti do enake pravice drugega. 1.2.1.4 Razume in sprejema, da je dolžnost do enake pravice drugega dolžnost zaradi dolžnosti (ne le pravica zaradi individualnega interesa). 1.2.1.5 Razume in sprejema človekove pravice in dolžnosti kot osnovno, vsem državljanom skupno etiko (moralo), ki uveljavlja vrednote spoštovanja človekovega dostojanstva, pravičnosti, resnice, zakona, lastnine, nediskriminacije in strpnosti.
1.2.2 Etična refleksija	1.2.2.1 Spoznava, da obstajajo moralna vprašanja, pri katerih ni vnaprej danih od vseh sprejetih odgovorov. 1.2.2.2 Razvija občutljivost za moralna vprašanja ter sposobnost, da o njih razmišlja skupaj z drugimi.
1.2.3 Sodelovanje z drugimi v skupnosti in za skupnost	1.2.3.1 Z namenom uresničevanja skupnega dobrega sodeluje z drugimi ter podaja in uresničuje predloge, ki kakovostno spreminjajo skupnosti. 1.2.3.2 Prek lastnega delovanja ozavešča pomen skrbi za demokratično skupnost ter krepi zavedanje o pomenu pripadnosti skupnosti za lastnodobrobit in dobrobit drugih.
1.2.4 Aktivno državljanstvo in politična angažiranost	1.2.4.1 Ob zavedanju pozitivnega pomena politike kot skupnega reševanja izzivov in skrbi za dobrobit vseh, pa tudi iskanja kompromisov in preseganja konfliktov, pozna raznolike oblike demokratičnega političnega angažiranja in se vključuje v politične procese, ki vplivajo na življenja ljudi.
1.2.5 Znanje za kritično mišljenje, za aktivno državljansko držo	1.2.5.1 Uporabi znanja vsakega predmetnega področja za kritično in aktivno državljansko držo.

1.3 KULTURA IN UMETNOST

1.3.1 Sprejemanje, doživljanje in vrednotenje kulture in umetnosti	1.3.1.1 Intuitivno ali zavestno (individualno in v skupini) vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja ter ob tem prepoznavna lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega itd.).
1.3.2 Raziskovanje in spoznavanje kulture ter umetnosti	1.3.2.1 Raziskuje in spoznava kulturo, umetnost, umetniške zvrsti ter njihova izrazna sredstva v zgodovinskem in kulturnem kontekstu.
1.3.3 Izražanje v umetnosti in z umetnostjo	1.3.3.1 Je radoveden in raziskuje materiale in umetniške jezike, se z njimi izraža, razvija domišljijo ter pogloblja in širi znanje tudi na neumetniških področjih.
1.3.4 Uživanje v ustvarjalnem procesu ter dosežkih kulture in umetnosti	1.3.4.1 Uživa v ustvarjalnosti, se veseli lastnih dosežkov in dosežkov drugih. 1.3.4.2 V varnem, odprtem in spodbudnem učnem okolju svobodno izraža želje in udejanja ustvarjalne ideje.
1.3.5 Živim kulturo in umetnost	1.3.5.1 Živi kulturo in umetnost kot vrednoto v domačem in šolskem okolju ter prispeva k razvoju šole kot kulturnega središča in njenemu povezovanju s kulturnim in z družbenim okoljem.

2 /// TRAJNOSTNI RAZVOJ

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

2.1 POOSEBLJANJE VREDNOT TRAJNOSTNOSTI

2.1.1 Vrednotenje trajnostnosti	2.1.1.1 Kritično oceni povezanost lastnih vrednot in vrednot družbe s trajnostnostjo glede na svoje trenutne zmožnosti ter družbeni položaj.
2.1.2 Podpiranje pravičnosti	2.1.2.1 Pri svojem delovanju upošteva etična načela pravičnosti, enakopravnosti ter sočutja.
2.1.3 Promoviranje narave	2.1.3.1 Odgovoren odnos do naravnih sistemov gradi na razumevanju njihove kompleksnosti in razmerij med naravnimi ter družbenimi sistemi.

2.2 SPREJEMANJE KOMPLEKSNOSTI V TRAJNOSTNOSTI

2.2.1 Sistemsko mišljenje	2.2.1.1 K izbranemu problemu pristopa celostno, pri čemer upošteva povezanost okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika. 2.2.1.2 Presoja kratkoročne in dolgoročne vplive delovanja posameznika in družbenih skupin v družbi, družbe na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.2.2 Kritično mišljenje	2.2.2.1 Kritično presoja informacije, poglede in potrebe o trajnostnem razvoju z vidika naravnega okolja, živih bitij in družbe, pri čemer upošteva različne poglede, pogojene z osebnim, socialnim in kulturnim ozadjem.
2.2.3 Formuliranje problema	2.2.3.1 Pri opredelitvi problema upošteva značilnosti problema – (ne)jasnost, (ne)opredeljenost, (ne)določljivost problema – in lastnosti reševanja – (ne)definirane, (ne)sistemske rešitve – ter vpletenost deležnikov.

2.3 ZAMIŠLJANJE TRAJNOSTNIH PRIHODNOSTI

2.3.1 Pismenost za prihodnost	2.3.1.1 Na podlagi znanja, znanstvenih dognanj in vrednot trajnostnosti razume ter vrednoti možne, verjetne in zelene trajnostne prihodnosti (scenarije). 2.3.1.2 Presoja dejanja, ki so potrebna za doseganje zelene trajnostne prihodnosti.
2.3.2 Prilagodljivost	2.3.2.1 V prizadevanju za trajnostno prihodnost tvega in se kljub negotovostim prilagaja ter sprejema trajnostne odločitve za svoja dejanja.
2.3.3 Raziskovalno mišljenje	2.3.3.1 Pri načrtovanju in reševanju kompleksnih problemov/-atik trajnostnosti uporablja in povezuje znanja in metode različnih znanstvenih disciplin ter predlaga ustvarjalne in inovativne ideje in rešitve.

2.4 UKREPANJE ZA TRAJNOSTNOST

2.4.1 Politična angažiranost	2.4.1.1 Ob upoštevanju demokratičnih načel kritično vrednoti politike z vidika trajnostnosti ter sodeluje pri oblikovanju trajnostnih politik in prakse na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.4.2 Kolektivno ukrepanje	2.4.2.1 Pri prizadevanju in ukrepanju za trajnostnost upošteva demokratična načela in aktivno ter angažirano (konstruktivno) sodeluje z drugimi.
2.4.3 Individualna iniciativa	2.4.3.1 Se zaveda lastnega potenciala in odgovornosti za trajnostno delovanje in ukrepanje na individualni, kolektivni ter politični ravni.

3 /// ZDRAVJE IN DOBROBIT

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

3.1 DUŠEVNA DOBROBIT

3.1.1 Samozavedanje	3.1.1.1 Zaznava in prepozna lastno doživljanje (telesne občutke, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) ter lastno vedenje. 3.1.1.2 Skozi izkušnje razume povezanost različnih vidikov lastnega doživljanja (telesni občutki, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) v specifičnih situacijah (npr. ob doživljanju uspeha in neuspeha v učnih in socialnih situacijah).
3.1.2 Samouravnavanje	3.1.2.1 Uravnava lastno doživljanje in vedenje (npr. v stresnih učnih in socialnih situacijah). 3.1.2.2 Razvija samozaupanje in samospoštovanje. 3.1.2.3 Se učinkovito spoprijema z negotovostjo in kompleksnostjo. 3.1.2.4 Učinkovito upravlja, organizira čas učenja in prosti čas.
3.1.3 Postavljanje ciljev	3.1.3.1 Prepozna lastne interese, lastnosti, močna in šibka področja ter v skladu z njimi načrtuje kratkoročne in dolgoročne cilje (vezane na duševno, telesno, socialno in učno področje). 3.1.3.2 Spremlja doseganje in spreminjanje načrtovanih ciljev. 3.1.3.3 Razvija zavzetost in vztrajnost ter krepi zmožnosti odložitve nagrade.
3.1.4 Prožen način razmišljanja	3.1.4.1 Razvija osebno prožnost, razvojno miselno naravnost, radovednost, optimizem in ustvarjalnost. 3.1.4.2 Učinkovito se spoprijema s problemskimi situacijami, ki zahtevajo proaktivno miselno naravnost.
3.1.5 Odgovornost in avtonomija	3.1.5.1 Krepi odgovornost, avtonomijo in skrbi za osebno integriteto.

3.2 TELESNA DOBROBIT

3.2.1 Gibanje in sedenje	3.2.1.1 Razume pomen vsakodnevnega gibanja za zdravje in dobro počutje. 3.2.1.2 Razvija pozitiven odnos do gibanja. 3.2.1.3 Vključuje se v različne gibalne dejavnosti, tudi tiste, ki razbremenijo naporen vsakdan. 3.2.1.4 Razume škodljivosti dolgotrajnega sedenja, razvija navade za prekinitev in zmanjšanje sedenja.
3.2.2 Prehrana in prehranjevanje	3.2.2.1 Razume pomen uravnotežene prehrane. 3.2.2.2 Razvija navade zdravega prehranjevanja. 3.2.2.3 Oblikuje pozitiven odnos do hrane in prehranjevanja.
3.2.3 Sprostitev in počitek	3.2.3.1 Razume pomen počitka in sprostitev po miselnem ali telesnem naporu. 3.2.3.2 Spozna različne tehnike sproščanja in uporablja tiste, ki mu najbolj koristijo. 3.2.3.3 Razume pomen dobrih spalnih navad za učinkovito telesno in miselno delovanje ter ravnanje.
3.2.4 Varnost	3.2.4.1 Spozna različne zaščitne ukrepe za ohranjanje zdravja. 3.2.4.2 Ravna varno in odgovorno, pri čemer skrbi za ohranjanje zdravja sebe in drugih.
3.2.5 Preventiva pred različnimi oblikami zasvojenosti	3.2.5.1 Usvaja znanje o oblikah in stopnjah zasvojenosti ter o strategijah, kako se jim izogniti oz. jih preprečiti z zdravim življenjskim slogom.

3.3 SOCIALNA DOBROBIT

3.3.1 Socialno zavedanje in zavedanje raznolikosti	3.3.1.1 Ozavešča lastno doživljanje in vedenje v odnosih z drugimi. 3.3.1.2 Zaveda se in prepozna raznolikosti v ožjem (oddelek, vrstniki, družina) in širšem okolju (šola, lokalna skupnost, družba).
3.3.2 Komunikacijske spretnosti	3.3.2.1 Razvija spretnosti aktivnega poslušanja, asertivne komunikacije, izražanja interesa in skrbi za druge.
3.3.3 Sodelovanje in reševanje konfliktov	3.3.3.1 Konstruktivno sodeluje v različnih vrstah odnosov na različnih področjih. 3.3.3.2 Krepi sodelovalne veščine, spretnosti vzpostavljanja in vzdrževanja kakovostnih odnosov v oddelku, družini, šoli, širši skupnosti, temelječih na spoštljivem in asertivnem komuniciranju ter enakopravnosti.
3.3.4 Empatija	3.3.4.1 Krepi zmožnosti razumevanja in prevzemanja perspektive drugega. 3.3.4.2 Prepozna meje med doživljanjem sebe in drugega. 3.3.4.3 Uravnava lastno vedenje v odnosih, upoštevajoč več perspektiv hkrati.
3.3.5 Prosocialno vedenje	3.3.5.1 Krepi prepoznavanje in zavedanje potrebe po nudenju pomoči drugim. 3.3.5.2 Prepozna lastne potrebe po pomoči in strategije iskanja pomoči. 3.3.5.3 Krepi družbeno odgovornost.

4 /// DIGITALNA KOMPETENTNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

4.1 INFORMACIJSKA IN PODATKOVNA PISMENOST

4.1.1 Brskanje, iskanje in filtriranje podatkov, informacij ter digitalnih vsebin	4.1.1.1 Izraža informacijske potrebe, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih ter izboljšuje osebne strategije iskanja.
4.1.2 Vrednotenje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.2.1 Analizira, primerja in kritično vrednoti verodostojnost in zanesljivost podatkov, informacij in digitalnih vsebin.
4.1.3 Upravljanje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.3.1 Podatke zbira, obdeluje, prikazuje in shranjuje na najustreznejša mesta (trdi disk, oblak, USB itd.), tako da jih zna kasneje tudi najti.

4.2 KOMUNIKACIJA IN SODELOVANJE

4.2.1 Interakcija z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.1.1 Sporazumeva se z uporabo različnih digitalnih tehnologij in razume ustrezna sredstva komunikacije v danih okoliščinah.
4.2.2 Deljenje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.2.1 Deli podatke, informacije in digitalne vsebine z drugimi z uporabo ustreznih digitalnih tehnologij. Deluje v vlogi posrednika in je seznanjen s praksami navajanja virov ter avtorstva.
4.2.3 Državljanstvo udeleževanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.3.1 Išče in uporablja portale za udeleževanje v družbi. Poišče skupine, ki zastopajo njegove interese, s pomočjo katerih lahko aktivno daje predloge za spremembe.
4.2.4 Sodelovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.4.1 Z digitalnimi orodji soustvarja skupno vsebino in se zavzema za krepitev sodelovanja med člani.
4.2.5 Spletni bonton	4.2.5.1 Pri uporabi digitalnih tehnologij in omrežij prilagaja svoje vedenje pričakovanjem ter pravilom, ki veljajo v določeni skupini.
4.2.6 Upravljanje digitalne identitete	4.2.6.1 Ustvari eno ali več digitalnih identitet in z njimi upravlja, skrbi za varovanje lastnega ugleda ter za ravnanje s podatki, ki nastanejo z uporabo številnih digitalnih orodij in storitev v različnih digitalnih okoljih.

4.3 USTVARJANJE DIGITALNIH VSEBIN

4.3.1 Razvoj digitalnih vsebin	4.3.1.1 Ustvarja in ureja digitalne vsebine v različnih formatih.
4.3.2 Umeščanje in poustvarjanje digitalnih vsebin	4.3.2.1 Digitalne vsebine obogati z dodajanjem slik, glasbe, videoposnetkov, vizualnih efektov idr.
4.3.3 Avtorske pravice in licence	4.3.3.1 Pozna licence in avtorske pravice. Spoštuje pravice avtorjev in jih ustrezno citira.
4.3.4 Programiranje	4.3.4.1 Zna ustvariti algoritem za rešitev enostavnega problema. Zna odpraviti preproste napake v programu.

4.4 VARNOST

4.4.1 Varovanje naprav	4.4.1.1 Deluje samozaščitno; svoje naprave zaščiti z ustreznimi gesli, programsko opremo in varnim ravnanjem, jih ne pušča brez nadzora v javnih prostorih idr.
4.4.2 Varovanje osebnih podatkov in zasebnosti	4.4.2.1 Varuje osebne podatke in podatke drugih ter prepoznava zaupanja vredne ponudnike digitalnih storitev.
4.4.3 Varovanje zdravja in dobrobiti	4.4.3.1 Digitalno tehnologijo uporablja uravnoteženo, skrbi za dobro telesno in duševno dobrobit ter se izogiba negativnim vplivom digitalnih medijev.
4.4.4 Varovanje okolja	4.4.4.1 Zaveda se vplivov digitalnih tehnologij in njihove uporabe na okolje.

4.5 REŠEVANJE PROBLEMOV

4.5.1 Reševanje tehničnih težav	4.5.1.1 Prepozna tehnične težave pri delu z napravami ali digitalnimi okolji ter jih rešuje.
4.5.2 Prepoznavanje potreb in opredelitev tehnoloških odzivov	4.5.2.1 Prepoznava in ocenjuje potrebe, izbira ter uporablja digitalna orodja in jih prilagaja lastnim potrebam.
4.5.3 Ustvarjalna uporaba digitalne tehnologije	4.5.3.1 S pomočjo digitalne tehnologije ustvarja rešitve in novosti v postopkih ter izdelkih.
4.5.4 Prepoznavanje vrzeli v digitalnih kompetencah	4.5.4.1 Prepozna vrzeli v svojih digitalnih kompetencah, jih po potrebi izboljšuje in dopolnjuje ter pri tem podpira tudi druge.

5.1 ZAMISLI IN PRILOŽNOSTI

5.1.1 Odkrivanje priložnosti	5.1.1.1 Prepozna avtentične izzive kot priložnosti za ustvarjanje vrednost zase in za druge.
5.1.2 Ustvarjalnost in inovativnost	5.1.2.1 Pri reševanju izzivov na ustvarjalen način uporablja znanje in izkušnje za ustvarjanju boljših rešitev.
	5.1.2.2 Pripravi nabor možnih rešitev izziva, pri čemer stremi k oblikovanju vrednosti za druge.
5.1.3 Vizija	5.1.3.1 Oblikuje vizijo prihodnosti, ki vključuje odgovore na vprašanja, kaj namerava početi v prihodnosti, kakšen želi postati in kakšno skupnost želi sooblikovati.
5.1.4 Vrednotenje zamisli	5.1.4.1 Vrednoti rešitve ob upoštevanju kriterijev po načelu ustvarjanja dobroti za druge in izbere ustrezno rešitev.
5.1.5 Etično in trajnostno razmišljanje	5.1.5.1 Prepozna in ovrednoti vpliv svojih odločitev ter ravnanj na skupnost in okolje.

5.2 VIRI

5.2.1 Samozavedanje in samoučinkovitost	5.2.1.1 Prepozna svoje želje, močna in šibka področja ter zaupa, da lahko pozitivno vpliva na ljudi in situacije.
5.2.2 Motiviranost in vztrajnost	5.2.2.1 Je pozitivno naravnani, samozavesten in osredotočen na proces reševanja izziva.
	5.2.2.2 Vztraja pri opravljanju kompleksnejših nalog.
5.2.3 Vključevanje virov	5.2.3.1 Pridobi podatke in sredstva (materialna, nematerialna in digitalna), potrebne za prehod od zamisli k dejanjem, s katerimi odgovorno in učinkovito upravlja, pri čemer upošteva učinkovito izrabo lastnega časa in finančnih sredstev.
5.2.4 Vključevanje človeških virov	5.2.4.1 Spodbuja in motivira druge pri reševanju skupnih nalog.
	5.2.4.2 Poišče ustrezno pomoč posameznika (npr. vrstnika, učitelja, strokovnjak itd.) ali strokovne skupnosti.
	5.2.4.3 Razvije spretnosti za učinkovito komunikacijo, pogajanje, vodenje, ki so potrebne za doseganje rezultatov.
5.2.5 Finančna pismenost	5.2.5.1 V različnih življenjskih situacijah prepozna in rešuje finančne izzive (viri finančnih sredstev, skrb za denar, poslovanje npr. z banko, zavarovalnico ter drugimi finančnimi institucijami, ocena potrebnih sredstev, tveganj in odločitev o zadolževanju ter naložbi, varčevanju).
	5.2.5.2 Sprejema odgovorne finančne odločitve za doseganje blaginje (osebne in za skupnost).
	5.2.5.3 Pridobiva ustrezno znanje na področju finančne pismenosti za kakovostno vsakdanje in poklicno življenje.

5.3 K DEJANJEM

5.3.1 Prevzemanje pobude	5.3.1.1 Spodbuja in sodeluje pri reševanju izzivov, pri čemer prevzema individualno in skupinsko odgovornost.
5.3.2 Načrtovanje in upravljanje	5.3.2.1 V procesu reševanja problemov si zastavlja kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne cilje, opredeli prednostne naloge in pripravi načrt.
	5.3.2.2 Prilagaja se nepredvidenim spremembam.
5.3.3 Obvladovanje negotovosti, dvoumnosti in tveganja	5.3.3.1 Na nepredvidene situacije se odziva s pozitivno naravnano in ciljem, da jih uspešno razreši.
	5.3.3.2 Pri odločitvah primerja in analizira različne informacije, da zmanjša negotovost, dvoumnost in tveganja.
5.3.4 Sodelovanje	5.3.4.1 Sodeluje z različnimi posamezniki ali skupinami.
	5.3.4.2 Morebitne spore rešuje na konstruktiven način in po potrebi sklepa kompromise.
5.3.5 Izkusveno učenje	5.3.5.1 Z reševanjem izzivov pridobiva nove izkušnje in jih upošteva pri sprejemanju nadaljnjih odločitev.
	5.3.5.2 Presoja uspešnost doseganja zastavljenih ciljev in pri tem prepozna priložnosti za nadaljnje učenje.
	5.3.5.3 Prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja v novih situacijah.
	5.3.5.4 Povratne informacije uporabi za nadaljnji razvoj podjetnostne kompetence.